

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
תזריע מצורע
כ"ט ניסן – ח' אייר תשפ"ה

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

מאימתי חייבין עליהן – מיתה, זר האוכלן. **שלשה דברים** — זו אחת מהן, וכולן שנויין בספרי. **יכול יעלה אדם בו'** — קסבר קדושת הארץ לא בטלה וצריך להפריש מעשרות. וקאמר: יכול יעלו ויאכלנו בירושלים בלא פדיון. תלמוד לומר בו' – לפיכך טען בית. ולקמיה פריך: מאי שנא בכור דפשיטא ליה, ובמעשר מיבעי ליה. **מצות מי ליבא** — ובין דמצוה איבא — נפרוך נמי קרייה דמצוה! **לא פסיקא ליה** — ומיהו בישראל אפילו עיכובא איבא למימר. **ניהדר דינא וניתי כמה הצד** — למה לי היקישא? נימא בכור יוכיח, וחזר הדין, הצד השוה שבהן שיטענוץ הבאת מקום, ואינן נוהגין אלא בפני הבית. **צד מוכח** — זה למתן דמים וזה להנחה. **ומאי קסבר** — האי תנא, דפשיטא ליה בכור טפי ממעשר. אי קסבר קדושה ראשונה — של בית קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, כי היכי דסבירא ליה בקדושת הארץ, וקא מיבעיא ליה: מי קרינא ביה השתא בלא חומה ד"לפני ה' אלהיך" או לא, וקא פשיט מעשר מבכור. **אפילו בכור נמי** — יקרב ויאכל, דהא מאן דאית ליה קדשה לעתיד לבא סבירא ליה מקריבים אף על פי שאין בית, כדאמרינן ב"מגילה נקראת" (מגילה י,א). **הכי נרסינן: ואי קסבר לא קדשה אפילו בכור נמי תיבעי** — ואי קסבר קדושת הבית בטלה, ומיבעיא ליה במעשר דהואיל ואינו צריך לבית אי מתאכיל בירושלים ד"לפני ה'" קרינא ביה אי לא — אפילו בכור נמי כי האי גוונא תיבעי ליה, בגון בכור שנזרק דמו וחרב הבית ועדיין בשרו קיים מהו שיאכלוהו. **אמר רבינא לעולם קסבר לא קדשה והכא** — דקא פשיט ליה למעשר מבכור — בבכור שאינו צריך לבית, דומיא דמעשר עסקינן. והא דפשיטא ליה דלא מתאכיל — משום דאיתקש בשרו לדמו, דכתיב "ואת דמם תזרוק על המזבח וגו' ובשרם יהיה לך" וגו' וליקח מיניה: בשעה שהיא ראויה לזריקת דם אתה אוכל את הבשר ולא משנתרסז המזבח. **וכי דבר הלמד בהיקש** — מן הדם. **חוור ומלמד** — על המעשר בהיקש! הא קיימא לן בזבחים ב"איזהו מקומן" (מט,ב) שאין למדין בקדשים למד מן הלמד! **חולין הוא** — ובחולין למדין למד מן הלמד.

הניחא

יכול יעלה אדם מעשר בידו בזמן הזה — ויאכלנו בלא פדיון, דקדושה (ירושלים) (וראשונה) לא בטלה לענין מעשרות.

ולימא מצוה כו' — פירוש: שכן טענוץ קריאה למצות קדום שיאכל בכורים. ומעשר שני אוכלין אותו בלא שום קריאה. ומה שקורין למעשר – בשנה שלישית הזה, ואז לא היה נהוג כלל מעשר שני.

מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מובח —

ויש למפרך: שכן אסורים לזרים, כדפריך רבה לעיל. והא דאמר בברייתא בכורים יוכיחו, צריך לומר דמירמי בבכורים שהופרשו בפני חורבן הבית. דאם הופרשו אחר הבית אינן קדושין כלל וחולין הן, דתנן פרק שני דבכורים: יש בתרומה ומעשר מה שאין כן בבכורים, שהתרומה והמעשר אוסרין ויש להם שיעור ונוהגין בכל הפירות בפני הבית ושלא בפני הבית, ובכורים אינן אלא בשבעה מינין ובפני הבית.

אפילו בכור נמי — צריך לומר דמיירי אם עשה מזבח חורק דמו, אליבא דקדושת בית לא בטלה, דמקריבין אף על פי שאין בית. דבלא מזבח — פשיטא דבבור לא, דהא בעי מתן דם ואימורים. ואם תאמר: לימא דבבור דבריתא, דקאמר "מה בכור" וכו', מיירי היכא דלא עשה מזבח!! ויש לומר: דלהדוא ודאי לא הוה מדמי בבור למעשר, ולא דמי ליה מעשר.

ואי סבר לא קדשה אפילו בבור נמי תיבעי — כך גרסת רש"י, דמוקי ליה בבבור שנשחט ונזרק דמו קודם חורבן, דהדוא הוי דומיא דמעשר, כדפירש הקונטרס. ואם תאמר: אי לא קדשה, אם כן לא משכחת לה מעשר, דקדושת הארץ בטלה!! ויש לומר: דודאי קדושת בית לא קדשה, אבל קדושת הארץ קדשה לעתיד לבא לענין מעשרות. אבל קשה: דאי לא קדשה קדושת הבית לעולם, אם כן במות מותרות, דהא בהא תליא דרמוכה במגילה (י,א), ואם כן יביא מעשר שני ויזה נאבל בבל ערי ישראל, כדאמרינן בזבחים (קיב,ב); באו לנוב ולגבעון והתרו הבמות, וקדשים קלים ומעשר שני נאכלין בכל העיר!! ויש לומר: דמיירי שגדל לפני הבית, שהחזקב להביאו למקום. ובדבי ניתא נמי קושיא קמייתא. ומסיק דלעולם לא קדשה כהאי גוונא. אבל קשה לגירסא זו, דאמרינן למסקנא דלא קדשה, אם כן מאי מיבעי לעיל "יכול יעלה"? פשיטא דלא יעלה בירושלים יותר משאר עיירות כיון דלא קדשה!! ותו, גבי בכור נמי למה לי היקשא דבשרו לדמו? תיפוק ליה דבלאו ההיקשא דאיכא דאבל דוי לזו בחוץ לחומה כיון דלא קדשה, והוי ליה כאוכל קדשים

מַאֵימָתַי מְחַיְּבִין עֲלֵיהֶם - מִשֶּׁיִּרְאוּ פְּנֵי הַבַּיִת. כְּמַאן - כִּי הַאי תַּנָּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר אוֹמֵר: בְּכוּרִים מְקַצָּתָן בְּחוּץ וּמְקַצָּתָן בְּפְנִים, שֶׁבְּחוּץ - חֲרֵי הֵן כְּחוּלִּין לְכָל דְּבָרֵיהֶם, שֶׁבְּפְנִים - חֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ לְכָל דְּבָרֵיהֶם. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: בְּכוּרִים, הַנָּחָה מֵעֻבֶּבֶת פָּהֶן, קְרִיָּה אֵין מֵעֻבֶּבֶת פָּהֶן. כְּמַאן - כִּי הַאי תַּנָּא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה זְקֵנִים, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יָכוֹל יַעֲלֶה אָדָם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּזַמֵּן הַזֶּה בִּירוּשָׁלַיִם וְיֹאכְלֶנּוּ? וְדִין הוּא: בְּכוֹר טָעוּן הֲבָאַת מָקוֹם, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי טָעוּן הֲבָאַת מָקוֹם, מַה בְּכוֹר אֵינוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת - אַף מַעֲשֵׂר אֵינוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. - מַה לְּבְכוֹר שֶׁכֵּן טָעוּן מַתָּן דָּמִים וְאִמּוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ? - בְּכוּרִים יוֹכִיחוּ. - מַה לְּבְכוּרִים שֶׁכֵּן טְעוּנִים הֲנָחָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאָכַלְתָּ [שָׁם] לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" וגו' - מְקֻשֶּׁה מַעֲשֵׂר לְבְכוֹר, מַה בְּכוֹר אֵינוֹ אֶלָּא לִפְנֵי הַבַּיִת. וְאַף מַעֲשֵׂר אֵינוֹ אֶלָּא לִפְנֵי הַבַּיִת. וְאִם אֵיתָא, לִיפְרוֹךְ: מָה לְּבְכוּרִים, שֶׁכֵּן טְעוּנִין קְרִיָּה וְהַנָּחָה! אֲמַר רַב אַשִׁי: נְהִי דְּעִיבּוּרָא לֵיכָּא, מִצְוָה מִי לֵיכָּא? וְלֵימָא מִצְוָה וְלִיפְרוֹךְ! אֶלָּא אֲמַר רַב אַשִׁי: בְּיָן דְּאִיכָּא בְּכוּרֵי חַגָּר, דְּבָעֵי לְמֵימַר "אֲשֶׁר נִשְׁבַּע [ה'] לַאֲבֹתֵינוּ" וְלָא מָצֵי אָמַר - לָא פְּסִיקָא לֵיהּ. - וְלֵיהְדַּר דִּינָא, וְתֵיתֵי בְּ"מָה הַצַּד"! - מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיפְרָךְ: מָה לְּהַצַּד שֶׁכֵּן לְאַחַר שֶׁבָּאוּ פָּהֶן יֵשׁ בָּהֶן צַד מִזְבֵּחַ. וּמַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר קְדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קְדוּשָּׁה לְשַׁעְתָּהּ וְקְדוּשָּׁה לָעֲתִיד לָבֹא - בְּכוֹר נָמֵי, אִי קָסָבַר קְדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קְדוּשָּׁה לְשַׁעְתָּהּ וְלֹא קְדוּשָּׁה לָעֲתִיד לָבֹא - אֲפִילּוּ בְּכוֹר נָמֵי תִּבְעֵי! אֲמַר רַבִינָא: לְעוֹלָם קָסָבַר קְדוּשָּׁה

לִשְׁעָתָהּ וְלֹא קְדוּשָּׁה לָעֲתִיד לָבֹא, וְהָכָא בִּבְכוֹר שֶׁנִּזְרַק דָּמוֹ קוֹדֶם חוּרְבַּן הַבַּיִת, וְחָרַב הַבַּיִת, וַעֲדַיִין בְּשָׂרוֹ קַיָּם. וּמְקַשְּׁינַן בְּשָׂרוֹ לְדָמוֹ, מַה דָּמוֹ בְּמִזְבֵּחַ - אַף בְּשָׂרוֹ בְּמִזְבֵּחַ, וּמְקֻשֶּׁה מַעֲשֵׂר לִבְכוֹר. - וְכִי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶקֵּשׁ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶקֵּשׁ? - מַעֲשֵׂר דָּגָן חוּלִּין הוּא.

הניחא

בחוץ]! ועוד קשה, דקאמר: ולעולם דלא קדשה כו' ומקשינן בשרו לדמו, משמע דאי אמר קדשה — מתאכיל בכור בלא בית, ולא הוי ממעטינן מהך היקישא. וקשה, דהא מוכח פרק "קדשי קדשים" (בזבחים ס,א) דמזבח שנפגם אין אוכלין קדשים קלים, ואמאי? הא מוכח הכא היכי דקדשה דנאכל אפילו ליכא מזבח, ושאני הכא דלא קדשה!! לכן צריך לומר דגרס לעיל "ואי סבר לא קדשה מעשר נמי". והכי פירושא: אפילו מעשר נמי לא יהא מתאכיל בירושלים כלל בלא פדיון, דלא הוי כלל "לפני ה' אלהיך". ואין לתמוה: אי לא קדשה אם כן לא משכחת מעשר, דקדושת הארץ בטלה!! דודאי קדושת בית לא קידשה, אבל קדושת הארץ קדשה לעתיד לבא לענין מעשרות, ולא תליא הא בהא. אבל הכא מיירי שאין המזבח כלל בנוי. וגרס: לעולם קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא. וטעמא דבבור לאו משום קדושת הארץ, אלא משום דאתקש בשרו לדמו, דבעינן שיזה המזבח קיים בשעת אכילת בשרו. הלכך כל כמה דילפינן דבבור לא מתאכיל — מעשר נמי לא מתאכיל בלא פדיון. ואם תאמר: ברייתא דאמרה בכורים יוכיחו — מנלן דבכורים לא מתאכלי כשאין מזבח אם הוגחו אצל מזבח וחרב, דבעי למילף מעשר מיניהו!! ויש לומר: דודאי הא דאמרינן בברייתא בכורים יוכיחו, מיירי בבבורים שלא הובאו כלל בפני הבית עד לאחר חורבן. ובודאי היה להתלמוד להשיב דאם כן לא שייך כלל לדמות מעשר לבכורים אלו, שהרי צריכים הנחה וצריכים לבית גם בשביל הנחה ולא בשביל אכילה לחוד, ומעשר לא צריך לבית אלא בשביל אכילה לבד. אלא דלא חייש ליה לפי שאינו נשאר במסקנא. ומה שוקוץ התלמוד להעמיד בבכור שנזרק דמו לפני הבית, ואינו מעמידו כשהובא אחר הבית כמו בכורים — משום דתנא מסיים קרא דהקיש הכתוב, ואין נכון להעמיד בבבור שהוא אחרי הבית, שלא הית כלל למעשר, דהא מוחזר מתן דם ואימורין כדפירשתי לעיל, ולא שייך להקיש מעשר לבכור אלא דוקא כשאין הבכור צריך לבית אלא דוקא בשביל האכילה ד"לפני ה'", והשתא הויא דומיא דמעשר. דודאי במשא ומתן יכול להיות דומה מעשר לבבורים שהובאו אחר הבית אף על גב דלא נשאר במסקנא. ובבור נמי שבתחלת הברייתא — יכול היה להיות בבבור שאחר הבית. אלא שאו לא היה טועה, דהא לא שייך כלל לדמות לו מעשר, והיינו דמותיבו: שכן אין טעון מתן דמים.

רישא

רישא במעשר שני טמא וגברא טמא — או או קאמר, דבחדא מינייהו לקי. **הוא** בפנים ומשאו מבחוץ מהו אמר ליה כי ירחק ממך המקום ממך ממלואך — כך גירסת הקונטרס. ויש גורסים: ממך לחודיה, כלומר ממך גופך, והרי גופו בפנים. וקשה על זה, דאם כן אדם שגופו בירושלים ופירות מעשר שני שלו בעירו — אם כן לא יוכל לחללם כיון שגופו בירושלים. וזה אינו, דעד כאן לא מיבעיא ליה לרב פפא אלא בדנקיט קניא, ואי לא קניא — מודה דיכול לפדותם אף על גב דגופו בפנים, כיון שהפירות חוץ לירושלים, והוא נותן טעם דהא קרינן בו "לא תוכל שאתו" אף בגופו בפנים! ושמא איכא למימר דשביקיה לקרא ד"ממך" דמשמע מגופך, דאיזהו קא דחיק, ומוקמי אנפשיה היכא דלא שייך שם "לא תוכל שאתו" שאינו מחוסר טעינה, כזה שהוא על בתפיו, ורב פפא מיבעיא ליה בקניא. כך נראה למורי שיחזה. אבל על גירסא ד"ממלואך" קשה: ד"ממלואך" היינו המשוי, כדפירש הקונטרס גבי משאו מבפנים וגופו מבחוץ, וכיון שמשאו מבחוץ קרינן "כי ירחק ממלואך"! וצריך לומר ד"ממלואך" מגלה לנו דהגוף והמשוי בחד, והוה ליה במקצת המשוי בפנים.

אמר רבי יוחנן מאימתי מעשר שני חייבים עליו משיראה פני הבית — ושקוה: דכיון דקודם שיראה פני הבית הכי נמי דמותר לאכלו חוץ, אם כן למה החזיק לעולם לפדות מעשר שני? ויש לומר: דרואי ליכא לאו, אבל עשה איכא, דכתיב "יצרת הכסף בידך" — אבל בלא פדייה לא.

מיתיבי רבי יוסי אומר כו' — הוא הדין דמצי לאותובי מתניתין דאוקי לעיל סיפא במעשר שני טהור דאכיל חוץ לחומה, אלא ודאי משני דעייליה ואפקיה. אבל הכא קשיא: מאי למימרא? ובמתניתין ליכא למפרך, דהא קא מהני ליה למלקיות דלא המעינהו שום חידוש בהם.

הא

מצעי ליה לכדרבי אלעזר! - אם כן, לימא קרא "לא תוכל לאוכלו", מאי שאתו? - ואימא כופו ליהך הוא דאתרמו! - אם כן לימא קרא "לא תוכל ליטלו", מאי "שאתו" - שמע מינה תרתי. יתיב רב חנינא ורב הושעיא לחו: אפיתחא דירושלים, מהו? פשיטא, הוא בחוץ וימשאו בפנים - קלטוהו מחיצות, הוא בפנים ומשאו בחוץ - מהו? תנא להו הוא סבא בדבי רבי שמעון בן יוחי: "כי ירחק ממקוך המקום" - ממילואך. בעי רב פפא: נקיט ליה בקניא, מאי? תיקו. אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: מעשר שני מאימתי חייבין עליו משראה פני החומה, מאי מעמא, דאמר קרא "לפני ה' אלהיך תאכלנו" (שנה בשנה) וכתיב (כי) "לא תוכל לאכל בשעריך", כל היכא דקרינן ביה "לפני ה' אלהיך תאכלנו" - קרינן ביה "לא תוכל לאכול בשעריך", וכל היכא דלא קרינן ביה "לפני ה' אלהיך תאכלנו" - לא קרינן ביה "לא תוכל לאכול בשעריך". מיתיבי, רבי יוסי אומר: כהן שעלתה בידו תאנה זו תרומתה בעוקצה, מעשר ראשון בצפונה, ומעשר שני לדרומה, והיא שנת מעשר שני והוא בירושלים, או מעשר עני והוא בגבולין; אכלה

לוקה

הניחא למאן דאמר כו' — פלוגתא היא ב"איזהו מקומן". **רישא במעשר שני טמא** — וקאכיל ליה בירושלים בלא פדייה. הכי גרסינן: והיכן מוזהר על אכילה שלא יאכלנו טהור ויצאה נשמתו בטהרה לא פירש יותר, מכאן ואילך לשון תלמידו רבי יהודה ברבי נתן). כך הוא לשון הברייתא: (כלומר) איני יודע להיכן מוזהר לכך תלמוד לומר "לא תוכל" וגו'. והתלמוד לא שביק ליה לאסוקי מילתיה, אלא קדים ופריך ומתמה: אמאי קאמר איני יודע? הא טומאת הגוף בהדיא כתיב ביה "ונפש אשר תגע בו בו' לא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים", ואמרינן ביבמות דאחי קרא במעשר שני קאמר, דטבל ועלה אובל בו'. **ולהלן הוא אומר** — בבכור בעל מום (שנפרש) "בשעריך תאכלנו", ולעיל מיניה כתיב "כי יהיה בו מום". **אפילו טמא וטהור** דאף על גב דאסור בגיזה ועבודה, כדאמרינן (בבכורות טו,א): "בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר", "תובח" — ולא גיזה, "ואכלת" — ולא לבלבין, "בשר" — ולא חלב, אפילו הכי טמא ובטהור אוכלין אותו בקערה אחת, דנאכלים בטומאת הגוף ובטומאת עצמן. דכיון דטמא אובל בהן, היינו בטומאת הגוף — אובל הטהור, ובשהטהור אובל עמו לאחר שנגע בו — היינו טהור אובל טומאת עצמו, שאכל את הטמא. **האי טמא דשראי לך התם** — בבכור בעל מום, דכתיב ביה "בשעריך". הכא — גבי מעשר "לא תוכל". והיינו "לא תוכל לאכול בשעריך", כלומר אי אתה רשאי לאכול מעשר שני בתורת בכור שכתוב בו "בשעריך", דבעל מום דבכור נאכל בטומאת עצמו ובטומאת הגוף, וזה אסור. **ומנלן דבר פדייה הוא** — מעשר שני שנטמא. דמדקאמר במתניתין שלא נפדה — מכלל דאי בעי פריק, ואפילו בירושלים. דאף על גב דמעשר שני טהור אינו נפדה בירושלים, דכתיב "כי ירחק ממך... ונתת בכסף" — בריחוק מקום אתה פודה ולא בקירוב מקום (קדושין נו,א). **ואילן שאת אלא אכילה** — והכי קאמר קרא: כי ירחק ממך — שיהא מעשר טהור חוץ לירושלים, או אפילו הוא בירושלים אלא שאי אתה יכול לאוכלו, שנטמא — ונתת בכסף. **אפילו בפסיעה אחת** — אף על גב דכתיב "ירחק" דמשמע טובא — תלמוד לומר "כי לא תוכל שאתו" לנשאו ולהביאו לפנים מן החומה. דהכתוב לא תלה הדבר בריחוק אלא בנטילה, דכל זמן דאיכא למיעבד אבתי נטילה והבאה לפנים אפילו פסיעה אחת — פודה אותו. **לכדרבי אלעזר** — למעשר שני שנטמא. **מאי שאתו** — שמע מינה לכדרב אסי. **יתיב רב חנינא ורב הושעיא אפיתחא דירושלים** — וקא מיבעי להו. **מבולואך** — מכל מילוי שלך, ומשא של אדם חשיב מלואו. דלא תימא "ממך" מקצתך, דכל זמן שרחק מקצתך יהא נפדה. אלא כי ירחק ממלואך — פדה, אבל כשאתה בפנים אי משאך בפנים — לא רחק המקום ממלואך, ושוב לא תפדה, אלא "ואבלת שם". **בעי רב פפא** — הוא מבפנים ונקיט משאו בקניא ארוך מבחוץ, מהו — כיון דלאו ממש על בתיפו הוא — אין זה מלואו, והרי הוא כמושל לארץ ונפדה. או דלמא, כיון דנקיט ליה — משאו קרינא ביה. תיקו. כן נראה בעיני רבי יעקב. **משיראה פני החומה** — וחוץ לחומה דמתניתין היינו דעייליה ואפקיה. **דלא קרינא ביה לפני ה' אלהיך** — דלא הכניסו לפנים. **כהן שעלתה בידו תאנה של טבל ואמר תאנה זו תרומתה בעוקצה** — בצד זנבה. **מעשר ראשון בצפונה** — בצד צפון שלה, והוא אוחזה בנגד מזרח. וכן מעשר שני בדרומה. **תרומה בעוקצה כו'** — דבעי "ראשית", שיהא שיריה ניכרין, והלכך בעינן סיום. והאי דתנן (דמאי פרק שביעי משנה ד): "שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה במקומן" פליג אהא, דלא בעי "ראשית" שיהא שיריה ניכרין. **והיא שנת מעשר שני** — ואותה שנה שניה שראוי ליתן בה מעשר שני. **והוא בירושלים** — בשקרא שמות הללו על אותה תאנה. **מעשר עני בגבולין** — או שהיא שנת מעשר שלישית, ואמר "מעשר עני בדרומה". ולא אמר: מעשר עני והוא אפילו בגבולין.

לוקה

לוקה אחת — דלא הוציאה מידי טבל בקריאת שם זה, וקאכיל מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר, וקעבר אלאו דטבל. אבל איסור תרומה דקאכיל — ליכא, דהא כהן הוא. ונהי אי הוה אמר "תרומת מעשר באמצעיתה" הוי מצי אביל כולה ולא לקי מידי, דהוה תרומת מעשר לכהן והוא כהן, ואמעשר ראשון ואמעשר שני לא לקי, דהא אף לזרים שרי. הכי גרסינן: מעמא דמעשר שני בירושלים ומעשר עני בגבולין הא מעשר שני בגבולין לוקה שלש. דעיילה — לירושלים, וקרא עליה שם, והדר אפקיה חוץ, דהוה מעשר שני פני הדומה, הלכך לוקה שלש. אי הכי מאי למימרא — דבשלמא אי אמרת מעשר שני בגבולין לוקה שלש אף על גב דלא חזא פני החומה — אשמועינן טובא, דחייבין עליו אף על פי שלא ראה פני חומה, ואיצטריך למיתניה משום דיוקא דידה: הא בגבולין. אלא אי אמרת בדעיילה ואפקיה — מאי למימרא? לא היא אינטריכא ולאו דיוקא דידה, דהא פשיטא דאפילו כהן לוקה על הטבל חוץ על התרומה ועל מעשר שני חוץ לחומה: דעיילה בטיבלה — להזיא תאנה בירושלים, דקלטוהו מחיצות למעשר שני התירוך ליתרם ממנה. וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין — ודמי כמאן דעייל מעשר שני בעיניה, דהוה ליה ראה פני החומה, והלכך כי אפקה לוקה עליו, וכגון דאפקה נמי בטיבלה. שנאמרה מלאכתן — למעשר, כדמפרש בזרעים (מעשרות פרק א משנה ה): מאימתי גמר מלאכתן למעשר? בחיטין משימרה הברי, בדילועין משיפקסו כו'.

שיצה מעשר שני — עדיין יש לו פדייה. דכיון דלא נגמרה מלאכתן — לא אמרינן: כמי שהורמו דמיין, וראה פני החומה, ואין לו פדייה. יחזיר מעשר שני ויאכל בירושלים — דקסברי בית שמאי כמי שהורמו דמיין. יפדה ויאכל בכל מקום — מדמתני רבי יוסי אליבא דבית הלל יפדה — שמע מינה דהכי סבירא ליה, דבית שמאי במקום בית הלל אינה משנה. ומדקאמר יפדה שמע מינה דמתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין, ולא ראה פני החומה, ויש לו פדייה. ואי סלקא דעתך בו'. **רבינא אמר** — הא דדייקינן לעיל: הא בגבולין לוקה שלש, וקא בעית: מאי למימרא — איצטריך בגון דנקיט ליה בקניא, וקא משמע לן דכמאן דראה פני החומה דמי, ולוקה משום "לא תוכל" אי הדר ארחיקיה ואבליה. ותפשוט מינה בעיא דרב פפא דבעא לעיל. **משנה** הקורה קרחה בראשו — על המות, כדמפרש בגמרא. **וחמקוף פאת ראשו** — משום דבעי למימר הי נינהו פאתי ראשו נקיט ליה. **שרט** — עושה חבורה בעצמו משום צער מתו. **השוזר שריטה אחת על המת חייב** — הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת, אלא משום דבעי לפלוגי לקמיה בין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה נמי הכא. וכמדומה דלא גרסינן ליה. **שריטה אחת על חמשה מתים או חמש שריטות על מת אחד** — בגמרא מרבי ליה דחייב על כל אחת ואחת. **חייב על הראש** — על הקפת הראש חייב שתי מלקיות, דשתי פאות יש לו לראש. שהראש כשתי חתיכות, מקום השיער חתיכה אחת, ומקום הפנים והזקן חתיכה אחת, ומתחברות זו עם זו בצד האוזן מלפניו, מקום שלועתיו *טנפל"א, ושם נקרא פאה ששם סוף הראש מקום חיבור הפרקים. ונמצא שיש לו שתי פאות, צידעא מכאן וצידעא מכאן, וחייב עליהן שתים אפילו נטלן בבת אחת בשתי ידיו, ואף על גב דחד התראה קא מתרה ליה "אל תקיף", דזיל הכא פאה איכא זיל הכא פאה איכא, כדאמר לקמן גבי קרחה וגבי שריטה דמייתינן דחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט. ונהי דהכא לא צריך לאתויי מקרא, דמסתמא כי היכי דאמרינן "ושרט" לחייב על כל שרט ושרט הכי נמי אמרינן "פאת" לחייב על כל פאה ופאה, דהא לאו מיתורא דקרא שמעינן ליה כולי האי. כך שמעתי, וגימגום, כדאמרינן לקמן, דסכינהו לחמש אצבעותיה נשא, דאף על גב דליכא אלא חדא התראה מחייבינן ליה חמש. **שתים מכאן** — חמש פאות יש לו לזקן: אחד למטה מן האוזן מקום שלחי התחתון יוצא ומתפרד שם, ושם נקרא פאה בחודו של לחי שבולט לחוץ, שסם מתחלת הזקן. וכל מה שלמעלה עד הצידעא בכלל פאת הראש היא. ושתי השיבולות, כל אחד מהן לסוף הלחי, ונקרא פאה. ואחת מלמטה — שיער שבין השיבולת באמצע הסנטר שלועזין **מנטן"ץ. **ואינו חייב עד שישלנו בתער** — תנא קמא קאמר לה, ורבי אליעזר פליג עליה. **גמרא** הכי גרסינן: **לא יקרחו יכול אפילו קרח כו' תלמוד לומר קרחה** — דקרא יתירא הוא. **בראשם מה תלמוד לומר** — לאו דוקא קאמר ליה, דהא ודאי איצטריך משום דהוה אמינא קרחה כל דהו. אלא מיהדס קא דריש ליה: "בראשם" משמע כל הראש, שלפי שאמר כו'. **ולא תתגודדו** — בישראל כתיב, ר"ל יקרחו" בבהנים. **בין העינים** — בראש, סמוך לפדחת. **ואין לי** — דחייב על כל הראש אלא בהנים, דהוהוא בבהנים כתיב.

הכי

לוקה אחת. וְזֶה שֶׁאָכַלָה - לוֹקֶה שְׁתַּיִם. שֶׁאִילּוּ בַּתְּחִלָּה אֲכָלָהּ - אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא אַחַת; מַעֲמָא דְּאִיתֵיהּ בִּירוּשָׁלַיִם, הָא בַּגְּבוּלִין - לוֹקֶה שָׁלֹשׁ, דְּאַף עַל גַּב דְּלָאו רוֹאֶה פְּנֵי חוֹמָה! דְּעָיְילִי וַאֲפְקֵי.

- אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא? - הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּגוֹן דְּעָיְילִינְהוּ בְּטִבְלֵיהוּ, וְקָסָבַר: מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמוֹ שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָין. וְקָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמוֹ שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָין? וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן, וְעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁיִּפְדֶּה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן וְיֹאכַל בְּכָל מָקוֹם. וְעַל מָה נֶחְלְקוּ - עַל פֵּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים

יַחֲזִיר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם וְיֹאכַל בִּירוּשָׁלַיִם, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יִפְדֶּה וְיֹאכַל בְּכָל מָקוֹם; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ כְּמוֹ שֶׁהוּרְמוּ דָּמְיָין - הָא קָלְטוּהוּ מְחִיצוֹת! אֲמַר רַבָּה: מְחִיצָה לְאָכוֹל - דְּאוֹרְיְיתָא, מְחִיצָה לְקַלּוֹט - דְּרַבָּנָן. וְכִי גּוּזְרִי רַבָּנָן - כִּי אִיתֵיהּ בְּעֵינְיָה, בְּטִבְלֵיהּ לָא גּוּזְרִי רַבָּנָן. רַבִינָא אָמַר: בְּגוֹן דְּנָקִיט לֵיהּ בְּקַנְיָא, וְתְפְשׁוֹט בָּעָיָא דְּרַב פַּפָּא. **משנה** הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה בְּרֹאשׁוֹ, וְהַמַּקִּיף פֵּאַת רֹאשׁוֹ, וְהַמְשַׁחֵית פֵּאַת זְקָנוֹ, וְהַשּׁוֹרֵט שְׁרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת - חַיָּיב. שָׂרַט שְׁרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים, אוֹ חֲמֵשׁ שְׁרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. עַל הָרֹאשׁ - שְׁתַּיִם, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן, עַל הַזָּקָן - שְׁתַּיִם מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן, וְאַחַת מִלְּמַטָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נִיטְּלוּ כּוּלָּן בְּאַחַת - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. וְאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּטָּלֵנּוּ בְּתַעַר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לִקְטוֹ בְּמַלְקָט אוֹ בְּרֵהִיטָנִי - חַיָּיב. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: "לֹא יִקָּרֵחוּ", יָכוֹל אֲפִילּוּ קָרַח אַרְבַּע וְחָמֵשׁ קְרֵיחוֹת לֹא יְהֵא חַיָּיב אֶלָּא אַחַת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "קָרְחָה" - לְחַיֵּיב עַל כָּל קָרְחָה וְקָרְחָה. "בְּרֹאשָׁם" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא תַשְׁחִיתוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת", יָכוֹל לֹא יְהֵא חַיָּיב אֶלָּא עַל בֵּין הָעֵינַיִם בִּלְבַד, מַנַּיִן לְרַבּוֹת כָּל הָרֹאשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּרֹאשָׁם" - לְרַבּוֹת כָּל הָרֹאשׁ. וְאֵין לִי אֶלָּא בְּכֹהֲנִים, שְׁרִיבָּה בָּהֶן הַכָּתוּב מִצְוֹת יְתֵירוֹת, יִשְׂרָאֵל מִנַּיִן? נֶאֱמַר כָּאן "קָרְחָה" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "קָרְחָה", מַה לְּהַלָּן חַיָּיב עַל כָּל קָרְחָה וְקָרְחָה, וְחַיָּיב עַל הָרֹאשׁ כְּבֵין הָעֵינַיִם - אַף כָּאן חַיָּיב עַל כָּל קָרְחָה וְקָרְחָה, וְחַיָּיב עַל הָרֹאשׁ כְּבֵין הָעֵינַיִם. וּמַה לְּהַלָּן עַל מֵת - אַף כָּאן עַל מֵת. תָּנֵי אַרְבַּע וְחָמֵשׁ קְרֵיחוֹת הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בְּזֶה אַחַר זֶה, וּבְחָמֵשׁ הַתְרָאוֹת - פְּשִׁיטָא!

הא בגבולין לוקה — מדנקט "הויא שנת מעשר שני והוא בירושלים" שמע מינה דאילו היה בגבולין לוקה שלש. **אמר** רבא מחיצה לאבול מדאורייתא מחיצה לקלוט מדרבנן — הלכך, לגבי דין פדייה לא אמרינן מתנה שלא הורמו כמי שהורמו דמיין, לענין שקלטוהו ואסור לפדותו. אבל לענין שלוקין בגבולין — אמרינן כמי שהורמו דמיין, והוי ראו פני הבית.

רבינא אמר בגון דנקיט ליה בקניא — דאמאי בגבולין לוקה שלש מיירי כשהאיש עומד בין הקנים ונקיט ליה לקנה מבחוץ. ואשמעינן דלוקה דבכך קרית ביה ראיית פני הבית, ולוקה בשאובלו במקומו דעדיין אינו בפנים לגמרי, ולפשוט בעיא דרב פפא.

לחייב על כל קרחה וקרחה היכי דמי אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא התראה — זו גירסת הספרים. והקונטרס לא גריס "בבת אחת", אלא "בחדא התראה". וכן פירש "לעולם בזה אחר זה", ושמא היינו טעמא, משום דאי בבת אחת הכל קרחה חדא היא. ויש ליישב בבת אחת, ומיירי שעשה שיעור חמש קרחות. והוה הדין דבזה אחר זה נמי היה יכול להקשות, אלא הכי קאמר: אילימא גם בבת אחת ובחדא התראה.

לא צריכא שסך חמש אצבעותיו נשא – ותימה: אבתי מאי תירץ, כיון דליכא אלא חדא התראה, אמאי מחייב חמש? ואי משום דעשה בבת אחת – מה בכך, כיון דחד לאו איכא! וכי אדם אוכל שני זיתי חלב בבת אחת ובחדא התראה, מי מחייב שתי מלקיות משום דהויא ליה התראה אבל חדא והדא? ויש לומר: דשאני הכא דגלי קרא אבל קרחה וקרחה, דקרחות מחלקות בגון גופים מוחלקין. מיהו קשה: למה הוצרך לפרש בקרחה דעל ידי נשא? לוקמי בקרחה בידו שיעור חמש קרחות בבת אחת, ומכל מקום לא קשה מהא דנזיר שותה כו', דשאני הכא דגלי קרא דקרחות מחלקות כמו גופים מוחלקין! ויש לומר: דלא מתוקמא ליה בקרחה וקרח בידו בבת אחת, משום דקרח בידו קרחה במקום אחד והכל אחד בלי הפסק שיעור בינתיים, וכהאי גוונא חשיב הכל קרחה אחת, ואין כאן על כל קרחה וקרחה. להכי מוקי לה בחמש אצבעותיו בנשא, ואותבינהו בבת אחת, ופירוש: בחמשה מקומות רחוקים קצת זה מזה, שיש הפסק שיעור בין קרחה לקרחה, וקרינן ביה "על כל קרחה וקרחה". ואם תאמר: סוף סוף לוקמה אפילו בזה אחר זה ובחמשה מקומות רחוקים קצת כדפירשתי, ומיתוקם שפיר גם בקורדא ותולש בידו בלא נשא ובחדא התראה, משום דגלי קרא דקרחות מחלקות! ומתוך פירוש הקונטרס משמע דאם כן לא היה מחייב כי אם אקרחה קמייתא שהיתה בידו בתוך כדי דיבור להתראה, דאאיכן קרחות לא מיחייב משום דאינם בתוך כדי דיבור להתראה, ומצי למימר "אישתלאי". ונקשה: כיון דהתחיל לעבור תוך כדי דיבור להתראה — לא מצי למימר "אישתלאי", כדמוכח פרק "עשרה יוחסין" (קדושין עג,ב) גבי חמש אלמנות בזה אחר זה, דמחייב אבל חדא וחדא ואפילו בחד התראה משום דגופים מוחלקים, אף על גב דליכא בתוך כדי דיבור כי אם באלמנה קמייתא! לכך נראה: דאין הכי נמי, הוה מצי לאוקומי בזה אחר זה כדפירשתי, אלא נקט בבת אחת לרבותא, דאפילו באותה דהוה קשה ליה מיחייב, ומתוקמא שפיר. כך פירוש בשיטה. ומיהו ניחא לפירוש דרגסינן "בבת אחת" וכו', אבל לגירסא ראשונה דגרס "אלא בחדא התראה", פירוש: ומשום קרחה, זה אחר זה מאי איכא למימר? ויש לומר: דמכל מקום קאמר בבת אחת לרבותא טפי, דאפילו בבת אחת משבחת לה בחמשה מקומות מוחלקין בהפסק שיעור, כגון דסך אצבעותיו בנשא, וכל שכן בזה אחר זה, דמיתוקמא בחמשה מקומות אפילו בקורדא בידו.

במלקט (שחורות מתוך לבנות) ⟨צריך להיות: לבנות מתוך שחורות⟩ שהוא חייב — פירש רבינו שמואל בן מאיר דאתא דוקא כרבי יהודה, דאמר: מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה.

על

אֹומֵר: מְנַיִן לַמַּשָּׁרט שֶׁרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים, שֶׁהוּא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? תַּלְמוּד לוֹמַר "לְחַיֵּב עַל כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ. - וְהָא אֲפִיקְתִּיהּ לְבֵיתוֹ! שַׁבָּתָא בְּיַיתָא! - דְּלָא כְּמַאן דְּאָמַר "לְנֶפֶשׁ" - לְחַיֵּב עַל כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ. - וְהָא אֲפִיקְתִּיהּ לְבֵיתוֹ! שַׁבָּתָא בְּיַיתָא! - דְּלָא כְּמַאן דְּאָמַר "לְנֶפֶשׁ" - לְחַיֵּב עַל כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ. - וְהָא אֲפִיקְתִּיהּ לְבֵיתוֹ

קַסְבַר רַבִּי יוֹסֵי שְׁרִיטָה וּגְרִידָה אַחַת הִיא — דְּתַרְוַיְיהוּ בֵּין בְּיָד בֵּין בִּכְלִי, וּכְתִיב בִּגְרִידָה לְמַת וּכְתִיב בִּשְׁרִיטָה קְרֵחָה" וגו'. **מִשּׁוּם בִּכְלִי חַיִּיב** — הָא וַדַּאי פְּשִׁיטָא לְכוֹלֵי עִלְּמָא דְּעִיקַּר גְּרִידָה מִשּׁוּם בִּכְלִי וְעִיקַּר שְׁרִיטָה מִשּׁוּם בְּיָד. וְקָאָמַר שְׁמוּאֵל: הַמִּשְׁרֵט בִּכְלִי עַל הַמֵּת חַיִּיב, וְלָא קָאָמַר "הַמִּגְדֵּד בִּכְלִי" — לְאַשְׁמוּעִינַן דְּשֵׁם שְׁרִיטָה שִׁייָךְ בִּכְלִי, וְהָעוֹשֶׂה חֲבוּרָה בְּעַצְמוֹ בִּכְלִי עַל הַמֵּת חַיִּיב שְׁנֵי לְאוִין, מִשּׁוּם מִשְׁרֵט וּמִשּׁוּם מְגַדֵּד, דִּגְרִידָה וּשְׁרִיטָה אַחַת הִיא, דְּתַרְוַיְיהוּ בֵּין בְּיָד בֵּין בִּכְלִי. **מֵיתִיבִי: שְׁרִיטָה וּגְרִידָה אַחַת הִיא, אֶלָּא שֶׁשְּׁרִיטָה בְּיָד וּגְרִידָה בִּכְלִי! - הוּא דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי. תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: עַל מֵת, בֵּין בְּיָד בֵּין בִּכְלִי - חַיָּיב,**

עַל עֲבוֹדַת זָרָה בְּיָד חַיִּיב — פֵּירֵשׁ הַקּוּנְטְרֵס: חַיִּיב מִיתָה בְּבַדְרָכָה, וְלִכְלִי שֶׁלֹּא בְּדַרְכּוֹ מ"לֹא תַעֲשׂוּ" יְתֵירָא. בִּכְלִי פָּטוּר, דְּאֵינוֹ בִּכְלָל עֲבוֹדָה, דְּאֵינוֹ (חַיִּיב) אֶלָּא בְּיָד.

רב אָשֵׁי אוֹמֵר מַכְתּוֹ מוּכְחַת עָלָיו — וְכֵן הַלְכָה. וְאֶפִילּוּ

עַל עֲבוֹדָה זָרָה, בְּיָד - חַיָּיב, בִּכְלִי - פָּטוּר. - וְהָא אִיפְּכָא כְּתִיב: "וַיִּתְגֹּדְדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בְּרָהָבוֹת וּבְרְמָחִים"! אֶלָּא אֵימָא: בְּיָד פָּטוּר, בִּכְלִי חַיָּיב. "וְחַיָּיב עַל הָרֹאשׁ". מַתְנִי רַב שֵׁשֶׁת בֵּין פִּירְקֵי דִּירְקָנָא. "רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נִטְּלוּ" וכו'. קַסְבַר: חַד לָאו הוּא. "וְאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּטְּלֵנּוּ בְּתַעַר". תָּנוּ רַבָּנָן: "הָפְאַת זְקָנָם לֹא יַגְלֵחוּ", יָכוֹל אֲפִילּוּ גִּלְּחוֹ בְּמִסְפָּרַיִם יְהֵא חַיָּיב? תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא תַשְׁחִית"; אִי "לֹא תַשְׁחִית", יָכוֹל אִם לִקְּטוֹ בְּמֶלְקָט וּרְהִיטָנִי יְהֵא חַיָּיב? תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יַגְלֵחוּ". הָא כֵּיצַד - גִּילּוּחוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַשְׁחָתָה, הֲוֵי אוֹמֵר זֶה תַּעַר. "רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֲפִילּוּ לִקְּטוֹ בְּמֶלְקָט וּרְהִיטָנִי יְהֵא חַיָּיב". מַה נַּפְשָׁךְ, אִי גָּמִיר גְּזִירָה שָׁוָה - לִיפְּעֵי תַּעַר, אִי לָא גָּמִיר גְּזִירָה שָׁוָה - מִסְפָּרַיִם נַמִי [לָא]! - לְעוֹלָם גָּמִיר גְּזִירָה שָׁוָה, וְקָסָבַר: תָּנֵי נַמִי גִּילּוּחוֹ עֲבֵרָה. **מַשְׁנָה הַסּוֹתֵם פְּתוּחַת קַעֲקַע. פָּתַח וְלֹא קַעֲקַע, קַעֲקַע וְלֹא פָּתַח - אֵינוֹ חַיָּיב, עַד שֶׁיִּכְתּוֹב וְיַקְעֲקַע, (בְּיָדוֹ) [בְּדָיו] וּבִכְחוֹל וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְתּוֹב שָׁם אֶת הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר "וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתֵּנוּ בָּכֶם אֲנִי ה'". **גְּמָרָא** אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: עַד דִּיכְתּוֹב שָׁם "אֲנִי ה'" מַמָּשׁ? אָמַר לֵיהּ: לָא, כִּדְתָנֵי בַּר קַפָּרָא: אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְתּוֹב שֵׁם עֶבְדָּה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתֵּנוּ בָּכֶם אֲנִי ה'" - אֲנִי ה' וְלֹא אַחֵר. אָמַר רַב מַלְכִּיָּא אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: אָסוּר לוֹ לְאָדָם שֶׁיִּתֵּן אֶפֶר מִקְלֶה עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁגְּזֵרַאי כְּתֹבֶת קַעֲקַע. אָמַר רַב נַחְמָן בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: שָׁפוּד, שַׁפְחוֹת וּגוּמּוֹת - מַלְכִּיָּא; בְּלוֹרִית, אֲפֵר מִקְלֶה וּגְבִינָה - רַב מַלְכִּיָּא. רַב פָּפָּא אָמַר: מַתְנִיתִין וּמַתְנִיתָא - רַב מַלְכִּיָּא, שְׁמַעְתָּתָא - רַב מַלְכִּיָּא; וְסֵימָנֵיךְ: מַתְנִיתָא מַלְכָּתָא. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיפָּא בֵּינַיְיהוּ שַׁפְחוֹת. רַב בֵּיבִי בַּר אַבַּיֵי קָבֵיעַ אֲפֵילּוּ אַרִיבְדָא דְּכוֹסְיֹלְתָא. רַב אָשֵׁי אָמַר: כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם מַפָּה - מַפָּתוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו. **מַשְׁנָה** נִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה יַיִן כָּל הַיּוֹם - אֵין חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, אָמְרוּ לוֹ "אַל תִּשְׁתֶּה", "אַל תִּשְׁתֶּה", וְהוּא שׁוֹתֶה - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מְטַמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, אָמְרוּ לוֹ "אַל תִּטַּמָּא", "אַל תִּטַּמָּא", וְהוּא מְטַמֵּא - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת; אָמְרוּ לוֹ "אַל תְּגַלַּח", "אַל תְּגַלַּח", וְהוּא מְגַלֵּחַ - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה לְבוּשׁ בִּכְלַאִים כָּל הַיּוֹם - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת; אָמְרוּ לוֹ "אַל תִּלְבַּשׁ", "אַל תִּלְבַּשׁ", וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

כך מקעקע הבשר במחט או בסכין, ונכנס הצבע בין הערה לבשר ונראה בו כל הימים. קעקע = **פּוּנְקְטִירוֹ"ר. ואסור לכתוב שום כתיבה בעולם על בשרו בענין זה, שכך גזירת הכתוב. את השם — מפרש בגמרא דשם עבודה זרה קאמר. **גמרא** **עד שיכתוב אני ה'** ממש — על תיבות הללו "אני ה'" אתה מחייבו משום בתובת קעקע. **ובתובת קעקע לא תתנו בכם** — שום כתובת קעקע לא יעשו לפני, שאני ה' ואסורין אתם לכתוב שם אחר על בשרכם. אלמא עיקר חיובא משום שם עבודה זרה הוא. ומיהו אסור לכתוב שום כתיבה בעולם אפילו לרבי שמעון, אלא דחיוב מלקות ליכא. **אפר מקלה** — דוקא קאמר, לפי שקשה היא ומקנקעת מקום המכה והרושם נראה שם אחר זמן. אבל עפר בעלמא לא. **שפוד** — בפרק "אין צדין" (ביצה כח,ב): שפוד שצלו בו בשר אסור לטלטלו. אמר רב מלכיו אמר רב אדא: ושומטו ומניחו בקרן זוית. והיינו שמעתתא. דעיולויה מילתא דאמורא אמרה. **שפחות** — משנה היא בפרק "אף על פי" (כתובות נט,ב), רבי אליעזר אומר: אפילו הכניסה לו מאה וכו'. אמר רב מלכיו אמר רב אדא: הלכה כרבי אליעזר (שם סא,ב), והיינו משנה, דאמתניתין קאי ולא קאמר מילתא באפי נפשה. **גומות** — בנדה ב"בא סימן" (נב,א) רבי חלבו אמר רב הונא: שתי שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות. רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה: גומות אף על פי שאין בו שערות. **בלורית** — בפרק "אין מעמידין" בעבודה זרה (סט,א) תנו רבנן: גוי המסתפר מישראל כו', ובמה? אמר רב מלכיו אמר רב אדא: שלש אצבעות לכל רוח. והיינו מתניתא. **אפר מקלה** — הכא. ושמעתא היא, דלאו אמתניתין קאי, אלא מילתא באנפי נפשה קאמר: אסור לו לאדם כו'. **גבינה** — נמי ב"אין מעמידין". דקתני בתמשנה: וגבינות בית אוניקי. ובעי בגמרא: מאי טעמא? אמר רב מלכיא אמר רב אדא: מפני שמחליקין בו'. והיינו משנה, דאמתניתין קאי. **מתניתין ומתניתא** — רב פפא אסימנא דרב מלכיו קאי, לגרועי מיניה שפחות. דכולהו מתניתין רב מלכיא אמרינהו, כלומר, משנה דשפחות דאוקמת ברב מלכיו — רב מלכיא אמרה. ומתניתא דקאמר — לאו דוקא, אלא דבסימנא דרב מלכיו ליכא מתניתין. ושמעתתא רב מלכיו — ומה שנשאר מן השמעתות בסימנו של רב מלכיו, דהיינו שפוד וגומות — רב מלכיו אמרינהו. והיינו דקאמר: איכא ביניהו שפחות, ולא קאמר שפחות ואפר מקלה, אלא שפחות גרידא מגרעינן, ודרב מלכיו בדקאי קאי. **מתניתא מלבתא** — משניות ובריייתות עיקר הן. והיינו סימן: מי ששמו דומה לנקבה, מוקמינן כולהו מתנייתא דהוו נמי לשון נקבה אליביה, והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבה. ומשמעותו של שם נמי משמע לשון מלכות, והיינו משניות ובריייתות שהן עיקר, ולא שמעתות. ואית דמפרשי: איכא ביניהו

ואפילו לא שהה אלא להפשיט מלבוש חייב — ובלא שהה לא מיחייב. ולא דמי דין זה להך דפרק שני דשבועות (טז,ב) דאיבעיא להו מי צריך שהייה למלקות גבי טומאת מקדש ונויר בקבר דשמא מחייב בלא שהה, והכא אמרינן דלא מיחייב בלא שהייה. דלא דמי לשהייה דהתם, דכיון דבידו לפרוש מן הטומאה, כי נמי לא שהה כדי השתחוואת דין הוא דמחייב. אבל הכא, דאין לו שהות לפשוט ולהלבש — אין כאן עבירה אחרת, דעדיין הלבישה הראשונה קיימת. דהתם נמי אינו חייב עד שיוכל לפרוש מן הטומאה.

(שייך לעיל עמוד א) **מחוי** ליה רב ששת בין פרקי — לפירוש הקונטרס

בדאיתא שתים מכאן ושתים מכאן. ולפירוש רבינו תם כמו שפירש בשבועות (ג,א).

(שייך לעיל עמוד א) **לא** יגלחו — ואם תאמר: מאי מייתי מ"לא יגלחו"? הא גבי כהנים כתיבא! ויש לומר: דגמרינן מיניה.

החורש בשור וחמור וכו' מוקדשין — ופירש הקונטרס: בבור שור עובר משום "לא תעבוד בבבור שורך", וחמור קדשי בדק הבית, ולקי משום דהזיד באמירה באהדרה. ויש אומרים פטר חמור, וכמאן דאמר אסור בהנאה. ולא נהירא, דאינו כן, דליכא למאן דאמר דלקי הנהנה ממנו. ולא נראה לרבינו יצחק פירוש הקונטרס דפירש דהחמור לקי מלאו דהזיד במעילה, דבגמרא קאמר מידי דאיתיה בשאלה לא קתני, והקדש דמתניתין מיירי בבבור דליתיה בשאלה. לכך מפרש רבינו יצחק דעל החמור אינו לוקה, ויכול להיות שהוא חולין. "והן מוקדשין" בשור וחמור לאו דוקא, דליכא מוקדשין אלא בשור, וליכא אלא שני לאוין בשור וחמור. אבל בבלאי הכרם איכא שתי מלקות, דמיירי שהיה זורע בכרם חטה ושעורה וחרצן וחפה אותם בחרישה, דקא עבד תרתי: חדא דזרע כלאי זרעים, ועוד דזרע כלאי הכרם.

אלא

1 יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם אֶחָד וְחַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לְאוִין: הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, וְהֵן מוּקְדָּשִׁין, וְכִלְאַיִם בְּכַרְמָם, וּבַשְּׁבִיעִית, וְיוֹם טוֹב, וְכֹהֵן וְנָזִיר בְּבֵית הַטֻּמְאָה. חַגָּנִיא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר: אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוֹ הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶם: אַף הַנָּזִיר לֹא הוּא הַשֵּׁם. **גמרא** אָמַר רַב בִּיבִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ לוֹבֵשׁ מַמָּשׁ, אוֹ אֲפִילּוּ מַכְנֵיס וּמוֹצִיא בֵּית יָד אוֹנְקְלִי שָׁלּוֹ? מַתְנִי רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: עַיְילֵי וְאַפּוֹקֵי. רַב אַשֵׁי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לֹא שָׁהָה אֶלָּא כְּדֵי לְפַשּׁוֹט וְלִלְבּוֹשׁ

10 - חַיָּיב. "יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם" וכו'. אָמַר רַבִּי נְאנִי: בְּחַבְּוּרָה נִתְמַנּוּ וְגָמְרוּ: הַחוֹפֶה בְּכִלְאַיִם - לוֹקֶה. אָמַר לָהֶן רַבִּי יוֹחָנָן: לָאו מִשְׁנָתֵנוּ הִיא זוֹ: יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם אֶחָד וְחַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לְאוִין: הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר, וְהֵן מוּקְדָּשִׁין, וְכִלְאַיִם בְּכַרְמָם; רַאי חוֹרֵשׁ דִּמְחַיֵּיב מִשּׁוּם כִּלְאַיִם הֵיכִי מַשְׁפְּחַתְּ לָהּ, לָאו דִּמְיפְּסֵי בַּהֲדֵיהּ דְּאָוֵיל? אָמַר לֵיהּ: אִי לָאו דִּדְלִאי לָךְ חַפְּפָא - מִי מַשְׁפַּחְתְּ מַרְגָּנִיתָא תּוֹתָהּ? אָמַר לֵיהּ: רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אִי לָאו דְּקִילְקָךְ גַּבְרָא רַבָּה, הֲוָה אָמְינָא: מַתְנִיתִין מָנֵי - רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר: הַמְקַיֵּים כִּלְאַיִם - לוֹקֶה. מַאי רַבִּי עֲקִיבָא - דְּתָנֵיא: הַמְנַכֵּשׁ וְהַמַּחֲפֶּה בְּכִלְאַיִם - לוֹקֶה, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אַף הַמְקַיֵּים. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? דִּתְנַיָּא: "שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם" - אֵין לִי אֶלָּא זוֹרֵעַ, מְקַיֵּים מִנַּיִן - תַּלְמוּד לוֹמַר "בֶּהֱמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאָיִם". אָמַר לֵיהּ עוּלָּא לְרַב נַחְמָן: וְלִילְקֵי נָמֵי מִשּׁוּם זוֹרֵעַ בְּיוֹם טוֹב! - תָּנָא קָרְנֵי שְׁמוֹנָה, וְאַתְּ אָמְרַתְּ תָּנָא וְשַׁיֵּיר? אָמַר רָבָא: יֵשׁ חִילּוּק מְלָאכוֹת בְּשַׁבָּת, וְאֵין חִילּוּק מְלָאכוֹת בְּיוֹם טוֹב. אָמַר לֵיהּ: עָדָא הִיא. אֵיתֵיבִיהּ אַבַּיֵי: וְאֵין חִילּוּק מְלָאכוֹת בְּיוֹם טוֹב? וְהָתְנַן: הַמְבַשֵּׁל גִּיד בְּחָלָב בְּיוֹם טוֹב וַאֲכָלוֹ - לוֹקֶה חֲמִשׁ; לוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹכֵל גִּיד, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל בְּיוֹם טוֹב שֶׁלֹּא לְצוֹרְכּוֹ, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל גִּיד בְּחָלָב, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹכֵל בָּשָׂר בְּחָלָב, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם

שפחות ומקלה, משמע: שפחות ושכנגדה. כך לשון ח"ה. **ריבא** = מכה. **כוסילתא** — כלי שמכה בו בלענו פלימו"א. **משנה** היה לבוש כלאים — אחד מן השוח ולא נזיר. יש חורש **תלם אחד** — יש עובר ב"לא תחרוש בשור ובחמור" ונלקטים עליו איסורים הרבה עם אותו לאו בלבד. ובהא לא קא עסיק שיהא חורש בבמה שוורים ובמה חמורים והרי נלקטים איסורין הרבה עליו, דלבל הפחות קאמר, ואלאו דכלאים קאי, ללקוט עליו כל איסורין שהוא יכול. והן **מוקדשין** — בגמרא מוקי ליה בבבור, בבור שור ופטר חמור, וקעבר בהן משום "לא תעבוד בבבור שורך" ואליבא דרבי יהודה דאמר בפרק קמא דבבורות (ט,ב); פטר חמור אסור בהנאה, דבכלל "לא תעבוד" הוא. ואף על גב דבקרא כתיב "בבור שורך", איכא דריש ליה "בבור שורך" למעוטי שותפות ולא למעוטי פטר חמור. אי נמי, מתניתין במאן דמעמיד פטר חמור מהבא — שור וחמור דקתני במתניתין לאו דוקא, דשור ושה קאמר, והאי דנקט חמור משום לישנא דקרא, דגבי כלאים כתיב שור וחמור, והוא הדין לכל שני מינין. ומשום הנאה דמיתהני מהקדש והוה ליה הזיד במעילה — לא לקי, דבבור לאו בר מעילה הוא, דהא ממון כהן הוא, דאין מעילה אלא בקדשי גבוה, ד"מוקדשי ה'" כתיב. ואין מעילה בבבור אלא בנהנה מן האימורים אחר זריקת דמים, דהנהו לגבוה ניהנו, והוא הדין לכל קדשים קלים. ובקדשי קדשים יש בהן מעילה לפני זריקת דמים, דלגבוה ניהנה, אבל משנזרק הדם — זכו בהו כהנים משולחן גבוה, והוה ליה ממון כהן ואין בו מעילה. וכן מוכח בראש השנה (כה,א); בשופר של עולה לא יתקע, ואם תקע לא יצא. בשופר של שלמים לא יתקע, ואם תקע לא יצא. מאי טעמא? עולה דבת מעילה היא ביון דמעל בה נפקא לחולין, שלמים דלאו בני מעילה ניהנו לא נפקי לחולין. והכי נמי מוכח במסכת מעילה ובכמה דוכתי. **וכלאים בכרם** — דמכסי בהדי דאזיל ומחפה בזורע. **שביעית** — נמי משום זורע בשביעית. **ויום טוב** — דקעביד חרישה ביום טוב. **כהן** — והוא נזיר, והולך במקום טומאה אחר מחרשתו, דאיכא חד לאו משום כהן — "לנפש לא יטמא בעמיו", וחד משום נזיר — "על כל נפשות מת לא יבוא". **אינו השם** — אינו לאו זה נלקט עליו משום חרישה אלא משום לבישה. **אף נזיר** — נזיר וכהן קאמר, ולא דייק. **אינו השם** — אין לאו שלו בא עליו משום חרישה אלא משום כניסה, שנכנס למקום טומאה. **גמרא** **אפילו** מכנים ומוציא בית יד אונקלי שלו — מכנים ומוציא ידו בבית יד חלוקו דמי כפושט ולובש. **עיילי ואפוקי** — ממש. **בחבורה** — נראה לי: יום אסיפה או יום ועד היה להם שקורין "חבורה". דדלאי — הגבהתי. **מי משכחת טרניתא** — דאי לאו דאמרי לך, הוי אמרת חורש דמחייב בכלאים לאו משום זורע אלא משום (מקום) מקיים, דשביק ולא עקר להו. **אי לאו דקלסך נברא רבה** — רבי יצחי, הוה מוקמינא מתניתא דמחייבא חורש בכלאים דמשום מקיים הוא, וברבי עקיבא. ומאן דאית ליה מקיים בכלאים פטור — פוטר נמי במחפה. אבל רבי יצחי קלסך ליה מהדה לך דמחפה משום זורע מיחייב לבולי עלמא, דמדקאמר רבי יצחי: המחפה בכלאים לוקה, ולא קאמר "מקיים בכלאים לוקה" — שמע מינה דעדיף ליה מחפה ממקיים, דמחפה כזורע חשיב ליה וחייב לבולי עלמא. וכי אמרת ליה לא משתנתנו היא — הוה לדברך שיפה אמרת. ואי לאו דקלסך הוה אמינא טעם דמתניתין משום מקיים, דמקיים בכלאים לוקה לרבי עקיבא. וכן בשביעית משום חורש מחייב ליה תנא דמתניתין, ומאן דפטר במקיים פטר נמי במחפה. **מאי רבי עקיבא דתניא המנכש והמחפה** — ולא גרסינן "דתנן", דברייתא היא ולא משנה. **המנכש והמחפה בכלאים לוקה רבי עקיבא אומר אף המקיים** — כולה רבי עקיבא קאמר לה: המנכש והמחפה בכלאים לוקה, המקיים הוא, שרבי עקיבא כו'. והכי משני ליה במועד קטן. ורבנן דפליגי עליה דרבי עקיבא סבירא להו מחפה אינו לוקה, דמאן דפטר במקיים פטר במחפה, והמנכש עוקר עשבים רעים כדי שיגדלו האחרים יותר — לוקה, דהשיב כזורע כלאים. **בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים** — ושמעינן ליה הכי: כלאים שדך לא. דעקרינן ליה מפשטיה לדרשא, דהוה מצי למיכתב "בהמתך כלאים לא תרביע", ומדסמך כלאים לשדה — שמע מינה להכי הוא דאתא. ולילקי **נמי משום זורע** — דהא נמנו וגמרו דמחפה זורע הוא, דאמרן, **ואין חילוק מלאכות ביום טוב** — אם עשה שתים ושלש מלאכות בהעלם אחד, או עשה מלאכה שיש בה שתים — אינו חייב אלא אחת. למאן דאמר (שבת ע,א) הבערה לחלק יצאת — סבירא ליה אין חילוק מלאכות ביום טוב, דביום טוב לא יצאת הבערה. ומאן דאמר נמי הבערה ללאו יצאת, ונפקא ליה חילוק מלאכות מ"ועשה אחת מהנה" — הני מילי באיסורי דאית בהן חיוב חטאת, בגון מלאכות דשבת דזדונן כרת ושגגתן חטאת, דבהדיא פרשה ד"ועשה מאחת מהנה" קמיירי בחטאת. אבל יום טוב, דחיוב מלקות הוא ואין זדונו כרת — אין בו חילוק מלאכות. **לוקה משום מבשל** — גיד ביום טוב. ומשום מבשל בשר בחלב — קסבר יש בגידין בנותן טעם. תלתא "לא תבשל" כתיבי: חד לאכילה וחד להנאה וחד לבישול, בשחיטת חולין (קטו,ב).

משום

רש"י

משום הבערה — דאי הוה אידמו מבעיר וחבירו מבשל — הוו תרוייהו חייבין, דמבעיר ומבשל אבות מלאכות. אלמא מיחייב משום זה טוב שתים, הבערה ובישול! הכי גרסינן: ואם איתא אהבערה לא ליחייב דהא מיחייב ליה משום מבשל. **גיד הנשה של נבילה** — דלוקה אף משום נבילה שאכל. **שלש על בישולו** — בישול בשר בחלב, ובישול שלא לצורך יום טוב, והבערה שלא לצורך. ושתים על אכילתו — אכילת גיד, ואכילת בשר בחלב. ואם איתא דמפקת הבערה ומעיילת אכילת נבילה, הוי איסור שלישי על אכילתו. **ואוהרת עצי הקדש מהבא** — "ואשריהם תשרפון באש... לא תעשון כן לה' אלהיכם". **השמר בנגע הצרעת** — ואמרינן (שבת קלג,א): בקוצץ בהרתו הכתוב מדבר, ו"השמר" הוא לא תעשה. **נילף נמי** — כגון שהזו כלי מחרישה מעצי אשירה. **קוצץ אילנות טובות** — בהלכתו. **מי קא חיילא עליה** — הא הוה ליה נשבע שלא יבטל המצוה, ונפקא לן מ"לחרב או להיטיב" בשבועות (כה,א) דאין זו שבועה! מיגו דחיילא עליה שבועה כו' — היינו איסור כולל. ואיסור מוסיף — כגון שבחתיכה עצמה נוסף איסור, כגון אילו נוסף על היום טוב איסור על ידי שבועה זו. והוה ליה מוסיף, דומיא דאשת איש ונעשית ממונו, דמוסיף הוא, דמעיקרא קיימא ליה בחנק והשתא קיימא בסקילה. אי נמי חלב דנותר, מעיקרא קאי עליה באיסור חלב והשתא איתוסף עליה איסור נותר. ואיסור כולל היינו שאין איסור נוסף על החתיכה, אלא כולל אחרים באיסורא. כגון שנשא אחות חמותו, דמיגו דמיתסר בבולהו אחותא איתסר נמי בחמותו משום אחות אשה. אי נמי, כגון חמותו ונעשית אשת איש, דמיגו דכיילה כולי עלמא באיסור אשת איש כללה נמי לדידיה לחייבו שתים. **בניוד שמשון** — על ידי מלאך קיבל נזירות עליו, דההוא אין לו שאלה, דצווי שלמעלה הוא. **נויר שמשון בר שמויי למתים הוא** — כלום אסור הוא להיטמא למתים אדם שמקבל נזירתו על ידי מלאך? הא אמרינן במסכת נזיר (ב,ב): שמשון הותר לטמא למתים, ובעי לאפוקי מדאני קרא "ויך מאה וחמשים" וגו', ופריך ליה: אימא דשונינהו גוססין! אלא גמרא. ואית דמפרשי נזיר שמשון — נזיר מן הבטן. וקשיא לן: ההיא נמי בשאלה איתיה, שהיה אביו יכול לישאל עליו. ואפילו מת אביו, בשאלה מיהא הוה ההוא שעתא! **המרבץ שור פסולי המוקדשין** — שנפדה, אפילו על מינו — לוקה, שהרי גוף אחד ועשאו הכתוב שני גופין. דתורת חולין ותורת קדשים יש עליו: תורת חולין — שמותר באכילה מחוץ לפתח אהל מועד כאילו לא הוקדש מעולם, ותורת קדשים — שאסור בגיזה ועבודה, כדאמרינן בספרי: "בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר" במה הכתוב מדבר? אם בבשר תאוה — הרי כבר אמור "כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו' כי תאוה נפשך" וגו', אם באכילת קדשים — הרי כבר אמור "כי אם במקום וגו' שם תעלה" וגו', הא אין הכתוב מדבר אלא בפסולי המוקדשין שנפדו: "תזבח" — ולא גיזה, דאסור בגיזה ועבודה. "בשר" — ולא חלב, "ואכלת" — ולא לכלביך. והלכך אסור להרביעו אפילו עם מינו משום כלאים, שמרביע חולין על קדשים או קדשים על חולין. וכן במנהיג, אפילו מנהיג עם מינו, ואפילו מנהיגו בפני עצמו — חולין וקדשים הוא, וחייב משום כלאים דחרישה, דהוה עצמו כלאים. ששאשכ הכתוב שני גופין. ולא שמעתי ראיה מנלן דחולין וקדשים כלאים זה בזה. ודבר תימה הוא. **משנה שנאמר במספר ארבעים** — "והפילו השופט והכהו לפניו כדי השערתו במספר" (דברים כה) וסמיך ליה "ארבעים יכנו", ודרשינן כמאן דכתיב במספר ארבעים — מנין שהוא סוכם את הארבעים. כדמפרש בגמרא, דמדלא כתיב "יכנו ארבעים במספר", אלא "במספר ארבעים יכנו", שמעינן דהכי קאמר: מנין הסוכם הארבעים — חשבון המשלים סכום של ארבעים, שגורם לקרות אחריו ארבעים, והיינו שלשים ותשע. **ראויות להשתלש** — בגמרא מפרש. ואמרו הא

משום הבערה; ואם איתא - משום הבערה לא מחייב, דהא איחייב משום זה טוב שתים, הבערה ובישול! - אפיק **הבערה ועייל גיד הנשה של נבילה.** - והתניא רבי חייא: לוקה שתים על אכילתו ושלש על בישולו; ואי איתא - שלש על אכילתו הוא חייב! - אלא, אפיק **הבערה ועייל עצי אשרה,** ואוהרתיה מהכא: "ולא ידבק בידך" וגו'. אמר ליה רב אחא בריה דרבא **לרב אשי:** ולילקי נמי משום "לא תביא תועבה אל **ביתך"!** - אלא הכא במאי עסקינן - בגון שבישלו **בעצי הקדש,** ואוהרתיה מהכא: "ואשריהם תשרפון באש... לא תעשון כן לה' אלהיכם". סימן שנבא"ש ש"ן. מתקיף לה רב הושעיא: ולילקי משום **בנחל איתן,** ואוהרתיה מהכא: "אשר לא יעבד בו ולא יזרע"! מתקיף לה רב חנניא: ולילקי משום **המוחק את השם בהליכתו,** ואוהרתיה מהכא: "ואבדתם את שמם" וגו' (ו)לא תעשון כן לה' **אלהיכם"!** מתקיף לה רבי אבהו: ולילקי משום **הקוצץ את בהרתו,** ואוהרתיה מהכא: "השמר בנגע **הצרעת"!** מתקיף לה רבי אבא: ולילקי משום **החושן** מעל האפוד והמסיר בדי ארון, ואוהרתיה **מהכא:** "(ו)לא יסרו", "ולא יזח החשן"! מתקיף לה **רב אשי:** ולילקי משום החורש בעצי אשירה, **ואוהרתיה מהכא:** "ולא ידבק בידך מאומה" וגו'! מתקיף לה רבינא: ולילקי משום **אילנות טובות,** ואוהרתיה מהכא: "כי ממנו תאכל ואותו לא תכרת"! אמר ליה רבי זעירא **לרבי מני:** ולילקי משום "שבועה שלא אחרוש ביום טוב"! - התם לא קא חלה **שבועה,** מושבע ועומד מהר סיני הוא. אמר ליה: בגון דאמר "שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביום טוב", דמנו דחלה עליה שבועה בחול - חלה עליה נמי ביום טוב! - מיהי **דאיתיה בשאילה לא קתני.** - ולא? והרי הקדש! - בבכור. - והרי נזיר! - בנזיר שמשון. - נזיר שמשון בר איטמויי למתים הוא?! - אלא, האי תנא איסור כולל ליה. אמר **רבי הושעיא:** המרבץ שור פסולי המוקדשים לוקה שנים. אמר רבי יצחק: המנהיג בשור **פסולי המוקדשים** - לוקה, שהרי גוף אחד הוא ועשאו הכתוב כשני גופים. **משנה** כמה **מלקין אותו** - ארבעים חסר אחת, שנאמר "במספר ארבעים" - מנין שהוא סמוך לארבעים. **רבי יהודה אומר:** ארבעים שלימות הוא לוקה, והיכן הוא לוקה את היתירה - בין כתפיו. **אין אומדין אותו אלא בבמכות ראויות להשתלש.** אמדוהו לקבל ארבעים ולוקה מקצת,

ואמדו

אלא הכא במאי עסקינן שבישלו בעצי הקדש — ואם תאמר: לילקי משום הזיד במעילה באזהרה! ויש לומר: דלא חשיב אלא לאו דאיתנהו בפחות משוה פרוטה.

מתקיף להרב אושעיא ולייחשוב נמי משום וזרע בנחל איתן — קשה: דהשתא פריך טובא (ונפרוך דלא) ולייחשוב ולא) משני מידי! וצריך לומר דעל כרחך דתנא תנא דשיר. ולעיל קאמר: אלא תני תנא שמונה ואת אמרת תנא דשיר! ואומר הר"ם: דלא דמי לעיל, דקתני שמונה ומני יום טוב בחד, ואם איתא דאיכא תו מלקות משום יום טוב היה לו למנותן בשתים. אבל הכא יכול להיות דלא איירי תנא למיחשב כל הני גווני דזורע בנחל איתן ומוחק את השם.

אמר ליה בגון דאמר שלא אחרוש בין בחול בין ביום טוב — וקשה: דאבתי ליתא בלאו הזן, כדפריך פרק שלישי דשבועות (כב,א) גבי "שלא אוכל בגילה ושתוטה", דפריך: מי איתא בלאו הזן! ואולי יש לומר דמשבחת לה בהן, בגון עפר תיחוח, דלית בה חיובא מן התורה באותה חרישה.

שהרי גוף אחד ועשאו הכתוב שני גופים — הקונטרס פירש כנרסתו. ורבינו תם פירש בענין אחר, כמין חומר, דכתיב ביה "כצבי ואיל" שהם שני מינין. ובזה הפירוש מישב הא דאמרינן בבכורות (ג,א): תלתא "צבי ואיל" כתיב בו, חד לכדרב יצחק וחד לכדרבי (יהושע) [הושעיא]. ופירוש הקונטרס לא אתפרש למילתייהו. והשתא ניחא הא דרבי יצחק ורבי יהושע [והושעיא] דהכא.

המנהיג בשור פסולי המוקדשים לוקה — דזוקא אי מושך השור משוי בגופו, אבל בלא המשכה אין לוקה בהנהגה, דאם לא כן לעולם לא יוכלו להנהיג שור פסולי המוקדשים ממקום אחר.

תוספות

רש"י

הא דאמדוהו ליומי — בו ביום שאמדוהו לקבל חזרו ואמדוהו שלא יוכל — או אמרה מתניתין דלוקה. דאי לא לקי — אזלינן בתר אומד הראשון, ונמתין לו עד שיבריא ולקה כמו שאמדוהו. אבל אם אמדוהו אומד שני למחר — שמא הבחיש אחר הראשון, ואזלינן בתר האחרון ופטור, שהרי אמדוהו שאין יכול ללקות כלל. וכן מדינא סיפא, אמדוהו מתחלה לקבל שמונה עשרה, ובו ביום אמדוהו לקבל כולם — אזלינן בתר השני ולוקה, אם לא לקה כבר כל השמונה עשרה. ובריייתא באמדוהו ביום אחרון, אבל אומד ראשון היה טעות, ואזלינן בתר בתרא.

ואמדו שאין יכול לקבל פטור — דבין דנתבזה בבית דין ולקה קצת — סגי ליה בהכי, אבל לא לקה, אלא אמדוהו לארבעים וחזרו ואמדו שאין יכול לקבל כולם — לא מיפטר, דאין ראשון לגרוע האומד, אלא לוקה אחר זמן. והכי נמי אם אמדוהו לשמונה עשר, ומשלקה חזרו ואמדו שיכול עדיין לקבל ארבעים — פטור משום דלקה. אבל לא לקה — ראשון להוסיף על אומד ראשון. **משנה כמה מפשאי שאר אינשי** — כמה שוטים הללו, רוב בני אדם. **ורמינהו אמדוהו לקבל ארבעים וחזרו ואמדו שאין יכול פוטרין אותו** — אף על גב דלא לקה, אלמא דלא שני בין לקה ללא לקה. והכי נמי בין שאמדוהו לארבעים בין שאמדוהו לשמונה עשרה לא עבדינן ליה אלא אומד ראשון, ולקשה בין מרישא ובין מסיפא. **הא דאמדוהו ליומיה** — מתניתין באמדוהו ליומיה לקבל ארבעים או שמונה עשרה, והלכך כי חזרו ואמדו בו ביום שאין יכול לקבל או יכול — איגלאי מילתא דאומד שלהם לא היה כלום כיון דבו ביום סתרו כל מה שאמדו, שהרי זה לא נשתנה ולא הבחיש בשהות מועט כזה, ויש לומר דהם טעו באומד. הלכך כי אמדו תחלה לארבעים וחזרו ואמדו בו ביום שאין יכול לקבל, אם לקה מקצתן — פוטרין אותו שהרי נתבזה, ואם לא לקה — הרי הוא כמי שלא אמדוהו כלל ועבשיו הוא דמעיינו בדיניה ואמרו אין יכול, וממתינין לו עד שיבריא ויהיו אומדין אותו אומד הראוי לו. וכן אמדו תחלה לשמונה עשרה ובו ביום חזרו ואמדו שיכול לקבל ארבעים — איגלאי מילתא דטעו באומד ראשון ואינו כלום. והלכך אם לקה כבר כל השמונה עשרה — פוטרין אותו, דכיון דיצא מבית דין כבר בזיון בית דין הוא להחזירו. אבל לא לקה — ראשון להוסיף על אומד ראשון, דאינו כלום. **ובריייתא למחר או ליומא אוחרא** — ליום אחר, דההוא ודאי אומד גמור הוא, שיפה עיינו שהיה יכול זה לקבל עד אותו יום כך וכך מכות, אלא נשתנה והבחיש. הלכך כי אמדוהו לארבעים עד יום פלוני ובשהגיע יום פלוני אמדו שאין יכול לקבל כולם — אומד ראשון אומד גמור היה, והואיל ונשתנה ונתקלקל שאין יכול לקבל — פטור אף על פי שלא לקה, שהרי נתבזה באותו אומד. וכי אמדוהו נמי לשמונה עשרה עד יום פלוני, וכשהגיע יום פלוני אמדו שיכול לקבל ארבעים — אין לוקה אלא אומד ראשון, דאומד גמור היה. כך נראה לרבי. לישנא אחרינא: מתניתין דאמדוהו ליומיה לקבל ארבעים, והלכך אין פוטרין אותו אלא אם כן לקה — דדוקא יהא בו כח לקבל קצת מן המכות. אמדוהו לקבל ליום או ליומיים — וראי אין בו כח, ואם חזרו ואמדו בהם פטור מיד. וכן קיבל רבי מה"ע. ולא נזדעזע, דמשום דאמדוהו ליומיה אמאי בריא לן שיהא בו כח לקבל קצת מן המכות? הם אומדין שאין יכול ואנן אמרינן ליליף ולימות? ועוד, דאם לקה אמרינן במתניתין, ולא דמלקינן ליה לבתחלה. מפי רבי. **משנה עבירה שיש בה שני לאוין** — כגון חורש בשור וחמור וכלאים בכרם. **ואם לאו** — דלא אמדוהו אומד אחד, אלא ללאו אחד אמדוהו תחלה — לוקה ומתרפא. **גמרא אמדוהו לארבעים וחדא** — כל מה שאומדין עליו עד שלשים ותשע חשבינן משום חד לאו, דכך הוא דינו למלקות ארבעים חסר אחת על לאו אחד. ואם מוסיפין עליו אפילו שלש מכות, דהוה להו ארבעים ותרתי — חשובין אותן שלש אומד ללאו האחר. ואם לא הוסיפו אלא שתים מכות, דהוו להו ארבעים וחדא — לוקה שלשים ותשע משום לאו אחד ומתרפא, וחזור ולוקה, דמכות שאינן ראויות להשתלש לא מלקינן ליה. **משנה על העמור** — עץ אחד נעוץ בקרקע וגבוה כנגד שתי אמות או אמה וחצי, והוא כפוף ומוטה על אותו העמוד כאדם הנסמך על בריח דלת ותולה ידיו למטה, וכופתין לו ידיו בצידי העמוד. **חזן** — שמש הקהל. ולא שמעתי בו שום משמעות. **נפרמו** — *דשקשורר"א בלע"ז, קריעה של תפירה. **מאחריו** — של נידון. **בפולה אחת לשתים** — ועוד רצועה אחרת בפולה לשתים, היינו שתים רצועות שהן ארבע. ואותן השתי רצועות עולות ויורדות בה. כלומר, אותן שתי רצועות היו תלויות באמצע הרצועה. ושל חמור, לקיים בהן "יבא מי שמביר אבוס בעליו" בו'. **היה מכה** — וכשהוא מגביה ידו ומוריד הן עולות ויורדות. כך קיבל רבי מעיקרא, ולא נזדעזע. לשון אחר מפי רבי: עולות ויורדות — כן דרך תפירה של רצועה, תוחב ראש רצועה בנקב בכנד מטה וחוזר ותוחב בנקב אחר דרך מעלה, ונראה כמעלה ומוריד. **ידה מפה** — מקל שתלויה בה ארבה טפח, ורצועה עצמה רחבה טפח, ומגעת עד פי כריסו — שמשער כך שכשהוא מכה כלה ראשה של רצועה בפי כריסו, בתחלת כריסו. שהמכה עומד בצד המוכה ומכה אותו ברוחב גבו, הלכך אורך הרצועה ברוחב כל גבו עד מקום שמתחיל שם הכרס. ואף על גבי דאמרן לעיל האבן נותנה לה לאחוריו, אף על פי כן היה הוא משלחף עצמו לצד צדו והיה מכה ברחבו. **שליש מלפניו** — על הבטן, ושתי ידות מאחוריו. בגמרא מפרש טעמא. **והקויה קורא אם לא תשמור** — הא מיפשט פשיטא לן דבעי קריאה, כדאמרן (כריתות) (יא,א): "בקורת תהיה" — בקריה תהא, דלהכי קתני הכא והקורא. **אם מת תחת ידו פטור** — דשליח ביד דין הוא, ואמרן לעיל (מכות ח,א): יצא האב המכה את בנו ושליח בית דין. **חוסיף לו רצועה** — על האומד, ומת — הרי זה גולה על ידו. ולא דמי להכהו עשרה בני אדם בעשר מקלות, דאמרינן ב"הנשרפין" (סנהדרין עח,א) כולן פטורין, דההיא אוקימנא לה בגוסס בידי אדם. **נתקלקל כו' פטור** — דכתיב "ונקלה", והרי נקלה.

גמרא

גמרא אין חוסמין — אין מגערין בה, שלא תאמר "אי אפשי בו". **את המועדות** — חולו של מועד. **חג המצות תשמור** — מפרש בחגיגה (יח,א): אם בראשון ובשביעי — הרי כבר אמור, הא לא בא אלא להזהיר אלא על חולו של מועד שאסור בעשייה מלאכה. **אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס** — היינו מעיד עדות שקר. **אבקתא** — כמו "מינק אביק" (עבודה זרה יד,ב). **במפר** — שתי רשעיות מאחרין. **אפילו יתירי כח ואפילו חסירי מדע** — דאין להקפיד בכך. **אי אמרת בשלמא דאפילו חסירי מדע** — יכולין להעמיד בזקן, היינו דאיצטריך כר' למורו. מכה מועטת — כגון שאמדוהו לפחות מכה בסידור אחד. **אין לי אלא מכה רבה כו'** — רישא דברייתא הכי איתא בספרי: אין לי אלא בזמן שמוסיפין על מנין ארבעים, על כל אומד ואומד שאמדוהו בית דין מנין? תלמוד לומר לא יוסיף מכל מקום. מכה רבה, אין לי אלא מכה רבה כר. אין לי דהיכי על "לא יוסיף" אלא בזמן שהכהו מכות הרבה על האומד, מכות מועטות אפילו שתי מכות או אחת מנין דאסור להוסיף? תלמוד לומר "לא יוסיף" — לא יוסיף להכותו על אלה, על מנין האומד. **שהוא מכה רבה** — שניתן להכותו בעל כורחו, כן נראה לרבי. ובלשון אחר קיבל רבי. הכי גרסינן: תנו רבנן אחד האיש ואחד האשה בריעי ולא במים דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר האיש בריעי והאשה במים. וחכמים אומרים אחד האיש ואחד האשה בין בריעי בין במים. והתניא רבי יהודה אומר אחד האיש ואחד האשה בריעי. אמר רבי יצחק הא דקאמר רבי יהודה אחד האיש ואחד האשה בריעי הבי קאמר שניהן שוין בריעי. דמשנתלקלק בריעי פטורין, אבל במים איכא פלוגתא. קלה — נתקלקל בריעי. ולישנא דקרא נקט "נקלה" לשון זלזול. **בין בראשונה בין בשניה** — בין קודם שהכהו בלל, בין לאחר שהכהו. והיינו ראשונה — הגבהה ראשונה שמגביה ידו להכות, אם נתקלקל באותה הגבהה מחמת פחד או שנתקלקל בהגבהה שניה, דהיינו לאחר שהכהו. **פטורין אותו** — ד"נקלה" קרינא ביה, דהא קלה. **נפקא הרציעה** — אם בהגבהה שניה נפסקה — פוטרין אותו, דהא נקלה באותה הבאה שהכהו. ואם קודם שהכהו נפסקה, כשהרים ידו להכות — אין זו קלה. לכשלקה קלה — פירושו: לכשילקה יקלה, שאמדוהו שאם ילקוהו מיד יתקלקל בריעי — פוטרים ד"פן יוסיף ונקלה" כתיב, דאין נותנין לו מכה שיקלה עליה מיד. כך שמעתי. אבל אמדוהו שלא יתקלקל עד לאחר המלקות — מלקין אותו. קלה תחלה — קודם שקיבל שום הכאה — מלקין אותו אחרי כן. **משנה** על אחת כמה וכמה שתינתן לו נפש — דמדה טובה מרובה ממדת פורעניות אחד מחמש מאות. דבמדת פורעניות כתיב (שמות כ) "פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים", ובמדה טובה כתיב (שם) "עושה חסד לאלפים" ומתרגמינן: לאלפין דרי, ארבעה דורות כנגד אלפים דורות היינו אחד מחמש מאות. מיעוט "לאלפים" אינו פחות משני אלפים, ובכל אם בפשוטו דמשמע אלפים עד סוף כל הדורות. **דתניא** — אחר כל הערויות "ונברתו הנפשות העושות", הרי חייב כרת על הנבלות בהן ונתן חיים למונע ובדל מהם, דכתיב קודם הערויות "ושמרתם את חוקותי ואת משפטי" וגו'.

רבי יהודה אומר (בעינן יתירי כח ו) חסירי מדע — נראה לי דפליג אתנא קמא דאמר אין מעמידין כלל חסירי מדע, דאין מדקדקין בדבר. דבהא טעמא דגמרא אין נכון לכאורה לומר דלרבי יהודה מעמידין דוקא חסירי מדע.

שניהם שוין — ומיהו אשה אף במים.

קלה — כל הנתקלקל בריעי, איש ואשה, משהגביה הרצועה להלקותו בראשונה או בשניה — פוטרין אותו ואין מכין אותו כלל. אבל נפסקה — דוקא כי נפסקה בשניה, שלקה אחת, ולא שנפסקה בראשון קודם שלקה כלל. והבאת

גמרא מאי מעמא — משום "נקלה". אמר רב ששת מדשמיה דרבי אלעזר בן עזריה: מנין לרבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה - דכתיב "לא תחסם שור בדישו". ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: מנין לרבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה - דכתיב "לא תחסם שור בדישו", וכמיד ליה "כי ישבו אחים יחדו" וגו'. ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: כל המבזה את המועדים - כאילו עובד עבודה זרה, דכתיב "אלהי מסכה לא תעשה לך", וסמיך ליה "את חג המצות תשמר". ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: כל המסמפר לשון הרע, וכן המקבל לשון הרע, וכל המעיד עדות שקר - ראוי להלישלכו לכלבים, דכתיב "לכלב תשלכון אתו", וסמיך ליה "לא תשא שמע שוא" וגו', קרי ביה נמי "לא תשית". "ושתי רצועות" וכו'. תנא: של חמור. כדדריש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא: "ירע שור קנוהו וחמור אבום בעליו ישראל לא ידע", וגו', אמר הקדוש ברוך הוא: יבא מי שמצאני אבום בעליו ויפרע ממי שאינו מפיר אבום בעליו. "ידה טמה" וכו'. אמר אביי: שמע מינה כל חד וחד לפום גביה עבדינן ליה. אמר ליה רבא: אם כן נפיש להו רצועות טובא! אלא אמר רבא: אבקתא אית ליה, כי בעי - מיקטר ביה, כי בעי - מרפה בה. "מלקין אותו" וכו'. מנא הני מילי? אמר רב בהנא: דאמר קרא "והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר" - רשעה אחת מלפנין, שתי רשעיות מאחרין. "אין מלקין אותו" וכו'. אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן: מנין לרצועה שהיא מוכפלת - שנאמר "והפילו". - והא מיבעי ליה לגופיה! - אם כן לכתוב קרא "ומיהו", מאי "הפילו"? שמע מינה תרתי. המכה מכה בידו". תנו רבנן: אין מעמידין חזנין אלא חסירי כח ויתירי מדע, רבי יהודה אומר: אפילו חסירי מדע ויתירי כח. אי אמרת בשלמא חסירי מדע - משום הכי לאזהורי - ורבנן: אין מזהירין אלא למורו. תנא: כשהוא מגביה - מגביה בשתי ידיו, וכשהוא מכה - מכה בידו אחת, כי הכי דילית מדידיה. "והקורא קורא". תנו רבנן: הגדול שבדיינין קורא, השני מונה, והשלישי אומר "המכהו". בזמן שמכה מרובה - מארך, בזמן שמכה מועטת - מקצר. - והא אנן תנן: חוזר לתחלת המקרא! - מצוה לצמצם, ואי לא צמצם - חוזר לתחלת המקרא. תנו רבנן: "מכה רבה", אין לי אלא מכה רבה, מכה מועטת מנין - תלמוד לומר "לא יוסיף". אם כן, מה תלמוד לומר "מכה רבה" - לימד על הראשונות שהן מכה רבה. "ונתקלקל" וכו'. תנו רבנן: אחד האיש ואחד האשה בריעי ולא במים, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: האיש בריעי והאשה במים. וחכמים אומרים: אחד האיש ואחד האשה בין בריעי בין במים. והתניא, רבי יהודה אומר: אחד האיש ואחד האשה בריעי! אמר רב נחמן בר יצחק: שניהם שוין בריעי. אמר שמואל: בפתוהו ורץ מבית דין - פטור. מיתיבי: קלה, בין בראשונה בין בשניה - פוטרין אותו. נפסקה רצועה, בשניה - פוטרין אותו, בראשונה - אין פוטרין אותו; אמאי? להוי כרץ! - התם רץ, הכא לא רץ. תנו רבנן: אמדוהו לכשילקה קלה - פוטרין אותו, לכשיצא מבית דין קלה - מלקין אותו. ולא עוד אלא אפילו קלה בתחילה - מלקין אותו, שנאמר "והכהו וגו' ונקלה", ולא שלקה כבר בבית דין. **משנה** כל חייבי כריתות שלקו - נפטרו ידי כריתתם, שנאמר "ונברתו הנפשות העושת" - נפש! רבי שמעון אומר: ממקומו הוא למד, שנאמר "ונברתו הנפשות העושת" וגו', ואומר "אשר

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם — וסמיך ליה "איש איש אל כל שאר בשרו", דמשמע: מי שעושה חוקותיו אני נותן חיים לו, ואלו הן חוקותיי — איש איש וגו', הא למדת כל הישוב ואינו עובר כו'. **לזכות את ישראל** — כדי שיהו מקבלין שכר במה שמונעין עצמן מן העבירות, לפיכך הרבה להן. שלא היה צריך לצוות כמה מצות וכמה אזהרות על שקצים ונבלות, שאין לך אדם שאינו קץ בהן, אלא כדי שיקבלו שכר על שפרשין מהן. **משנה** — במסכת מגילה: אין בין שבת בו'. **בחבירתה** — לשון "חברת חברת" (במדבר טו), ואינו שם דבר. **הא** — מתניתין דמגילה רבי יצחק היא, ולהכי קאמר דזרון כרת בידי שמים ולא בידי אדם. אבל מאן דסבירא ליה דמלקות איכא בחבירתה כריתות — מודי לרבי חנניא דנפטרו מידי כריתתן כיון שלקו, ואיצטריך ליה לרבי יוחנן לאשמעינן דחלוקין. **רב אשי אמר אפילו תימא** — מתניתין דמגילה רבנן היא, דאמרי חבירתה כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים, ואפילו הכי מודו לרבי חנניא דנפטרו מידי כריתתן. ודקא אמרת מיתה וכרת בידי אדם — הוא — לא דמי, דזה עיקר וזה עיקר בידי אדם — עיקר ענוש של שבת בידי אדם, דקאי בסקילה, ועיקר ענושו של יום הכפורים בידי שמים. דאף על גב דאיכא חיוב מלקות בחבירתה כריתות, הוא אינו עיקר החיוב, דכרת חמור ממלקות, ואי מזיד בלא התראה הוי בכרת, וגמצא חיובו החמור בידי שמים, ואנן בתר עיקר החיוב אזלינן, וכן עיקר. מורי. ואית דפרשי: עיקר זדונו — תחלתו בר כרת הוא, ואילו לא לקי נכרת. ולא נהירא, דהא תרוייהו בהדדי אינהו ביד, לרבנן דאמרי מלקות בחבירתה כריתות איכא. **מקרא מגילה** — דחיבין על מקרא מגילה. **ושאילת שלום בשם** — דמותר לאדם לשאול בשלום חבירו בשם, כגון "ישים ה' עליך שלום", ואין בו משום מוציא שם שמים לבטלה. מרבי. לישנא אחרינא: שאילת שלום בשם — דחיבי אדם לשאול בשלום חבירו בשם. ואנן נמי כי שיילינן אהדדי מדברינן שם, ד"שלום" שמו של הקדוש ברוך הוא, דכתיב (שופטים ו) "ויקרא לו ה' שלום" לשם ה'. והבאת מעשר — כראמרינן ביבמות (פו,ב) דעזרא הסופר קנסינהו ללוים לפי שלא עלו עמו, ועוד תלהביא כל המעשרות אל לשכת בית ה', והיו הכהנים והלוים שוים במעשר ראשון, כדכתיב בעזרא (נחמיה י) "והיה הכהן בן אהרן עם הלוים בע(מ)עשר הלוים", וגם חזקיהו עשה כמו כן, הכין לשכות להביא כל המעשרות בהן כדי שלא יקבלום הלוים שהיו עובדי עבודה זרה, כדכתיב בדברי הימים (ב לא) "ויאמר חזקיהו להכין לשכות בבית ה' ויכינו ויביאו את התרומה ואת המעשר". וגם הוא תיקן להעלות לירושלים מעשר ירק ומעשר אילן, דכתיב (שם) "ויפקדון הדבר הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר" וגו', ומפרש בגמרא (נה,א): מאי "ויפקדון"? הא כל הני דאורייתא נינהו! ומשנני: מעשר ירק ומעשר אילן. וכתיב בתרי עשר דקאמר להו נביא לישראל "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר (וגו') ובחנוני נא בזאת" וגו', אלמא דהכסכים. **ואומר ה' עמך גבור החיל** — מדקאמר ליה מלאך לגדעון שאילת שלום בשם — אלמא דהכסכים. **הופיע** — נגלה והוופיה בשעת הצורך, בלעז brusc"r. כך שמעתי. לישנא אחרינא: הופיע — נשמעה בקול גדול, בנימוקי רבי. **בבית דינו של שם** — לא היה שם זי באותה שעה, שהרי מת, אלא בית דין של אחריו מבניו ותלמידיו, וקרי ליה בית דין של שם כמו בית שמאי ובית הלל. **ממני יצאו כבושים** — דברים נעלמים הללו מאתי יצאו. שלפי שיהודה היה מלך והיא זכתה לצאת ממנה מלכים מתוך שהיתה צנועה בבית חמיה, יצאתה גזירה זו מלפני שיצא זרע משניהם. כך קיבל רבי מעיקרא. לישנא אחרינא: מאתי היתה שיצאו ממנה שני בנים הללו לכבוש העולם, שהרי עתיד דוד ומשיח לצאת ממנה. **בית דינו של שמואל** — לעולם ישראל אמרו "עד", דהא דכתיב "ויאמר" — בני ישראל איקרו יחיד. מאתים ארבעים ושמונה מצות עשה — דכל אבר ואבר אומר לו עשה מצה. שלש מאות ששים וחמש [מצות] לא תעשה — שבכל יום מזהירים עליו שלא לעבור. **מפי משה** שית

והבאת מעשר — פירש הקונטרס: שקנס עזרא ללוים ותיקן שיביאהו לכהנים כמו התרומה. וכמדומה מלשונו שעוד פירש פירוש אחר, שיפרשו מכל פירות אילן כמו שתיקן חזקיהו, וכדכתיב "ויפקדון הדבר" באורייתא

"אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם", הָא הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵירָה נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר בְּעוֹשֶׂה מִצְוָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל (אֶת) הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ" וגו'. וּמָה אִם הַדָּם, שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל הָאָדָם קָצָה מִמֶּנּוּ - הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל

שָׂכָר, גַּוִּל וַעֲרָיוֹת, שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמִתְאַוֶּה מֵהֶן - הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיְּזַכֶּה לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר: רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר "ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר". **גמרא** אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חֲלוֹקִין עָלַי חֲבֵרַיָּא עַל רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: אָמְרִי בֵּי רַב, תָּנֵינוּ: אֵין בֵּין שַׁבָּת לְיוֹם הַכִּפּוּרִים אֶלָּא שֶׁזֶּה זְדוֹנוֹ בְּיָדֵי אָדָם וְזֶה זְדוֹנוֹ בְּהִכָּרֵת; וְאִם אֹיְתָא - אִידִי וְאִידִי בְּיָדֵי אָדָם הוּא. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אוֹמֵר: הָא מַנִּי - רַבִּי יִצְחָק הִיא, דְּאָמַר: מַלְקוֹת בְּחַיָּבֵי כָרֵיתוֹת לֵיכָּא. דְּתָנֵיָא, רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר: חַיָּבֵי כָרֵיתוֹת בִּכְלָל הָיוּ, וְלָמָּה יָצָאת בָּרֵת בַּאֲחוֹתוֹ - לְזַדּוֹנוֹ בִּכְרֵת וְלֹא בְּמַלְקוּת. רַב אַשִׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, זֶה - עִיקַּר זְדוֹנוֹ בִּידֵי אָדָם, וְזֶה - עִיקַּר זְדוֹנוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם. אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאן פָּלֵיג לְעֵילָּא וַאֲתָא וְאָמַר? אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: אִלְּא הָא דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים עָשׂוּ בֵּית דִּין שֶׁל מַטָּה וְהִסְכִּימוּ בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה עַל יָדָם, מַאן סָלֵיק לְעֵילָּא וַאֲתָא וַאֲמַר? אֶלָּא מַקְרָא קָא דָּרְשִׁינַן - הָכָא נַמִּי קְרָאֵי קָא דָּרְשִׁינַן. גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים עָשׂוּ בֵּית דִּין שֶׁל מַטָּה וְהִסְכִּימוּ בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה עַל יָדָם, (אִלּוּ הֵן]: מִקְרָא מְגִילָּה, וּשְׁאִילַת שָׁלוֹם [בַּשֵּׁם], וַהֲבָאת מַעֲשֵׂר. מִקְרָא מְגִילָּה - דִּכְתִיב "וְקִימוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים", קִיְּימוּ לְמַעְלָה מַה שֶּׁקִּבְּלוּ לְמַטָּה, וּשְׁאִילַת שָׁלוֹם - דִּכְתִיב "וְהִנֵּה בֹעַז בָּא מִבֵּית לָחֶם וַיֹּאמֶר לַקֹּצְרִים ה' עִמָּכֶם", וְאוֹמֵר "ה' עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל". מַאי "וְאוֹמֵר"? - וְכִי תֵּימָא, בּוֹעַז הוּא דְּעָבֵיד מַדְּעָתֵיהּ, מִשְּׁמַיָּא לָא אַסְכִּימוּ עַל יָדוֹ - תָּא שְׁמַע: וְאוֹמֵר "ה' עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל". הֲבָאַת מַעֲשֵׂר - דִּכְתִיב "הָבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר ה' צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָי". מַאי "עַד בְּלִי דָי"? אָמַר רְמִי בַּר רַב: עַד שֶׁיִּבָּלוּ שִׂפְתוֹתֵיכֶם מִלּוֹמַר "דַּי". אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: בְּשָׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הוֹפִיעַ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ: בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל שֵׁם, וּבְבֵית דִּינוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי, וּבְבֵית דִּינוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה. בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל שֵׁם - דִּכְתִיב "וַיַּגֶּד יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי". מְנָא יָדְעִי? דִּלְמָא כִּי הֵיכִי דַּאֲזַל אִיהוּ לְנֶבַח - אֲזַל נַמִּי אֱנָשׁ אַחֲרִינָא [לְגַבְּהּ]? יָצְאָת בַּת קוֹל וְאָמְרָה: מִמֶּנִּי יָצְאוּ כְּבוּשִׁים. בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל - דִּכְתִיב "הִנֵּנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד ה' וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת שׁוֹר מִי לָקָחְתִּי... וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ... וַיֹּאמֶר עֵד ה' וְעֵד מְשִׁיחוֹ... כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד", "וַיֹּאמְרוּ" "וַיֹּאמֶר"? "וַיַּעֲנוּ מַעֲבֵי לִיהּ! יָצְאָת בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אֲנִי עֵד בְּדָבָר זֶה. בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה - דִּכְתִיב "וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוּ לָהּ אֶת הַיֶּלֶד הַחַי וְהָמֵת לֹא תְמִיתֻהוּ (כִּי) הִיא אִמּוֹ"; מְנָא יָדְעִי? דִּלְמָא אִינָשְׁיוּמָא מִינַּרְמָא! יָצְאָת בַּת קוֹל וְאָמְרָה "הִיא אִמּוֹ". אָמַר רָבָא: מִמַּאי? דִּכְתִיב יְהוּדָה, בְּיַן דְּחָשִׁיב יַרְחֵי וְיוֹמֵי וְאִיתְרְמֵי - דְּחָזִינַן מַחְזְקִינַן, דְּלָא חָזִינַן לָא מַחְזְקִינַן. שְׁמוּאֵל נַמִּי - כִּיּוֹן דְּשָׁמֵיעַ לְהוּ יִשְׂרָאֵל קָרֵי לְהוּ בְּלִשּׁוֹן יְחִידִי, דִּכְתִיב "יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּה'". שְׁלֹמֹה נַמִּי - מִדְּהָא קָא מְרַחֲמְתָא, וְהָא לָא קָא מְרַחֲמְתָא! אֶלָּא גְּמָרָא. דָּרַשׁ רַבִּי שְׁמוּאֵל: שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשָׁה מִצּוֹת נֶאֶמְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה, שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ לְאָוִין יְמוֹת הַחַמָּה, וּמֵאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה עֲשֵׂה כְּנֶגֶד אֵיבָרָיו שֶׁל אָדָם. אָמַר רַב חַמְנוּנָא: מַאי קְרָא - "תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה", "תּוֹרָה" בְּגִימַטְרִיָא

שית מאה וחד סרי — והיינו דכתיב "תורה צוה לנו משה", ושתים מפי הגבורה, דרי שית מאה ותליסרי. **מפי הגבורה שמענום** — דכתיב "אחת דבר אלהים שתים זו שמענו", במכילתא. **והעמידן על אחת עשרה** — שבתחלה היו צדיקים, והיו יכולים לקבל על מצות הרבה, אבל דורות האחרונים לא היו צדיקים כל כך, ואם באו לשמור בולן אין לך אדם שזוכה, ובא דוד והעמידן בכ' כדי שיזכו אם יקיימו אחת עשרה מצות הללו, ובן כל שעה, דורות של מטה הולכין וממעטין אותו. **רב ספרא** — בשאלתות דרב אחא (שאילתא לו): והכי דהה עובדא, דרב ספרא הוה לו חפץ אחד למכור, ובא אדם אחד לפניו בשעה שהיה קורא קריאת שמע, ואמר לו: תן לי החפץ בכך וכך דמים, ולא ענהו מפני שהיה קורא קריאת שמע. כסבור זה שלא היה רוצה ליתנו בדמים הללו, והוסיף אמר: תנהו לי בכך יותר. לאחר שסיים קריאת שמע אמר לו: טול החפץ בדמים שאמרת בראשונה, שבאותן דמים היה דעתי ליתנם לך. **(אף) לא רגל על לשוני [כו']** — לא רצה לשקר מתחלה, שאמר "אולי ימושני [אביו]", אלא שאמנו הכריחתו ועל פי הדבור, דכתיב "על קלקלך בני", ומתרגמינן: אלי אתאמר בבוראה [ודלא ייתן לוטויא עלך בריו], **והרפה לא נשא על קרובו** — לא סבל הרפת קרובו. **נבוה בעיניו נמאס** — הנמאס להקדוש ברוך הוא — נבוה הוא בעיניו של אדם, זה חזקיהו שנבזה היה בעיניו אביו שנמאס בעבודה זרה. **שגיירו בסמטה של חבלים** — גמרא היא ולא קרא. (וקורא לו **רבי רבי**). **ואפילו לגוי** — כדי שלא ימשוך ויבוא להלוות לישראל ברבית. **שוחר על נקי לא לקח** — אפילו שוחד שהיה רשאי ליקח. **בגון שמעאל בריבי יוסי** — שהיה ארישו מביא לו משלו [קודם זמנו] ולא רצה ליקח כדי להיות לו דיין. **בבצע מעשקות** — שלא רצה ליטול לעצמו ראשית הגז שהביא לו אדם אחד שבא לדון לפניו, אף על גב דהוה כהן רבי ישמעאל בן אלישע, משום דדמי באילו עשקו לבהן, שהיה רגיל וזה ליתן לו מתנותיו. **אוסם אוני משמוע דמים** — אוזן החתומה וסתומה בדבר זה שלא ישמע בה דבר גנאי, ושותק, והיינו "דמים" — לשון שתיקה. **בגון רבי אליעזר ברבי שמעון** — ב"השוכר את הפועלים" (בבא מציעא פה.ב) דנפק ריחשא מאודניה, ואתחזי לאיתתיה בחלמא ואמר לה: האי דשמעית בזיולתא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדמבעי לי. אלמא בחייו הוה רגיל לדקדק בכך, ולפיכך הקפיד הקדוש ברוך הוא עליו על אותו הפעם שלא מיחה. זו **הוצאת חמת והכנסת הכלה** — דכתיב בהו "לכת", "טוב ללכת אל בית אבל מלכת". **בא ישעיה בן אמוץ** — כל שעה דורות של מטה היו מתמעטין. **חזל נא** — אותה ברכה שאמר משה "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב", כלומר, אימתי ישכון ישראל בטח — כשיהיו צדיקים בעין יעקב. **מי יקום יעקב** — מי יוכל להיות חסיד ביעקב, "כי קטן הוא" — קטנים הם הטובים, שיהיו צדיקים ביעקב.

מכאן ואילך בפירוש רבינו גרשום.

הלוך להרגיעו ישראל — שיהא להם מנוחה בגלותן. **בשופר גדול וגו'** — "ובאו האובדים בארץ", מלמד שלא יהו אבודים בין אומות העולם. **כאביה המתבקשת** — ונמצאת לאחר זמן. **כאכילת קשואין ודלועין** — שאוכלים מקצתם ומקצתם אין אוכלין. **מפלשירו** — בית של רומי. [ומכאן שייך לעמוד ב] **ומה לעוברי רצונו כך** — שמשתחוים לעבודה זרה שלהם יושבים בהשקט ושלוה, ישראל שעושין רצונו על אחת כמה וכמה שישלם להם שכר טוב. **קרעו בגדיהם** — דדינו ליעבד הכי. **והלא אוריה** במקדש ראשון היה — וכבוזי בספר מלכים. **וזכריה מנביאים אחרונים היה** — שהיה במקדש שני. הלח הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה — כלומר, שפוררענות שניבא אוריה, שאמר "ירושלים לעיים תהיה ודר הבית לבמות יער" נתקיים — כמו כן עתיד להתקיים דברי ניחומים של זכריה, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן סלה.

הדרן עלך אלו הן הלוקין
וסליקא לה מסכת מכות

**שִׁית מֵאָה וְחַד סְרֵי הָוֹ, "אָנֹכִי" וְ"לֹא יִהְיֶה לְךָ" - מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁמָעֻנוּם. (סִימָן דמשמ"ק ס"ק) בָּא דָּוִד וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת עֶשְׂרֵה, דִּכְתִיב "מִזְמוֹר לְדָוִד (ה')". מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ. הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ, לֹא רָגַל עַל לְשֹׁנוֹ לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחֶרְפָּה לֹא נָשָׂא עַל קְרֹבוֹ. נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמֵר. כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם". "הוֹלֵךְ תָּמִים" - זֶה אַבְרָהָם, דִּכְתִיב "הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים", "פּוֹעֵל צֶדֶק" - בְּגִין אַבָּא חִלְקִיָּהוּ, "וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ" - בְּגִין רַב סְפָרָא, "לֹא רָגַל עַל לְשֹׁנוֹ" - זֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ, דִּכְתִיב "אוּלַי יְמֻשֵׁנִי אָבִי וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ", "לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה" - שֶׁלֹּא יָרַד לְאוּמָּנוּת חֲבֵירוֹ, "וְחֶרְפָּה לֹא נָשָׂא עַל קְרֹבוֹ" - זֶה הַמְקֻרָב אֶת קְרוֹבָיו, "נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס" - זֶה חִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁגִּיירוּ עַצְמוֹת אָבִיו בְּמִטָּה שֶׁל חֲבָלִים, "וְאֶת יִרְאֵי ה' יְכַבֵּד" - זֶה יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה, שֶׁבְּשָׁעָה רוֹאֶה תַּלְמִיד חָכָם הָיָה עוֹמֵד מִכִּסְאוֹ וּמְחַבְּקוֹ וּמְנַשְּׁקוֹ וְקוֹרֵא לוֹ "אָבִי אָבִי, רַבִּי רַבִּי, מָרִי מָרִי". "נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמֵר" - בְּרִבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲהָא בְּרַעֲנִיּוּת עַד שֶׁאָבֹא לְבֵיתִי. "כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ" - אֲפִילּוּ בְּרִבִּית גּוֹי, "וְשֹׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח" - בְּגִין רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי. כְּתִיב "עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם", כְּשֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל מְגַיֵּעַ לַמַּקֹּרָא הַזֶּה הָיָה בּוֹכֶה, אָמַר: מַאן דְּעָבֵיד לְהוּ לְכוּלְהוּ - הוּא דְּלָא יְמוֹט, הָא חָדָא מִינַּייהוּ - יְמוֹט! אָמְרוּ לֵיהּ: מִי כְּתִיב "עֹשֶׂה כָּל אֵלֶּה"? "עֹשֶׂה אֶלֶּה" כְּתִיב, אֲפִילּוּ בְּחָדָא מִינַּייהוּ. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי - כְּתִיב קְרָא אַחֲרִינָא "אֵל תִּסְמְאוּ בְּכָל אֵלֶּה", הָתָם נָמֵי, הַנּוֹגֵעַ בְּכָל אֵלֶּה הוּא דְּמִטַּמֵּא, בְּחָדָא מִינַּייהוּ לָא?! אֶלָּא לָאו, בְּאַחַת מִכָּל אֵלֶּה, הָכָא נָמֵי - בְּאַחַת מִכָּל אֵלּוּ. בָּא יְשַׁעְיָהוּ וְהֶעֱמִידָן עַל שֵׁשׁ, דִּכְתִיב "הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשָׁקוֹת נֹעֵר כַּפָּיו מִתְמֹךְ בַּשֹּׁחַד אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע". "הֹלֵךְ צְדָקוֹת" - זֶה אַבְרָהָם אָבִינוּ, דִּכְתִיב "כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה" וגו', "וְדֹבֵר מֵישָׁרִים" - זֶה שֶׁאִינוֹ מַקְנִיט פְּנֵי חֲבֵירוֹ בְּרַבִּים, "מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשָׁקוֹת" - בְּגִין רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֶלִישָׁע, "נֹעֵר כַּפָּיו מִתְמֹךְ בַּשֹּׁחַד" - בְּגִין רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, "אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ דָּמִים" - דְּיָלְמָא שָׁמַע בְּזִילּוּתָא דְּצוּרְבָא מֵרַבָּנָן וְשָׁתֵיק, בְּגִין רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. "וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע" - כְּדְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בָּא אַבָּא: זֶה שֶׁאִינוֹ מִסְתַּכֵּל בִּנְשִׁים בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמְדוֹת עַל הַכִּבְיסָה. וּכְתִיב "הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן" [וגו']. בָּא מִיכָה וְהֶעֱמִידָן עַל שֵׁשׁ, דִּכְתִיב "הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה טּוֹב וּמָה ה' דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם (ה') אֱלֹהֶיךָ". "עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט" - זֶה הַדִּין, "אַהֲבַת חֶסֶד" - זֶה גְּמִילוּת חֲסָדִים, "הַצְנֵעַ לֶכֶת" - זֶה הוֹצָאַת הַמֵּת וְהַכְנָסַת כַּלָּה. וְהָלֵא דְּבָרִים קַל וְחוֹמֶר: וּמָה דְּבָרִים שֶׁאֵין דַּרְכָּן לַעֲשׂוֹתָן בְּצִנְעָא - אָמְרָה תּוֹרָה "הַצְנֵעַ לֶכֶת", דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּם לַעֲשׂוֹתָם בְּצִנְעָא - עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! חָזַר יְשַׁעְיָהוּ וְהֶעֱמִידָן עַל שְׁתַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר "כֹּה אָמַר ה' שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה". בָּא עָמוֹס וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר "כֹּה אָמַר ה' לְבֵית יִשְׂרָאֵל דִּרְשׁוּנִי וִחְיוּ". מַתְקִיף לָהּ נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אֵימָא, דִּרְשׁוּנִי בִּכְלָל הַתּוֹרָה! אֶלָּא, בָּא חֲבַקּוּק וְהֶעֱמִידָן עַל אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר "וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה". אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: אַרְבַּע גְּזֵירוֹת גָּזַר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עַל יִשְׂרָאֵל, בָּאוּ אַרְבָּעָה נְבִיאִים וּבִיטְּלוּם. מֹשֶׁה אָמַר "יַיְשִׁכֵּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב" - בָּא עָמוֹס וּבִיטְּלָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר "חֲרַל נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב" וגו', וּכְתִיב "נְאֻם ה' עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ". מֹשֶׁה אָמַר "וּבְגוֹיִם הָהֵם לֹא תִרְגָּיע". בָּא יִרְמְיָה וְאָמַר "הֲלוֹךְ לְהַרְגִּיעוֹ יִשְׂרָאֵל". מֹשֶׁה אָמַר "פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים" - בָּא יְחֶזְקֵאל וּבִיטְּלָהּ, "הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת". מֹשֶׁה אָמַר "וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם" - בָּא יְשַׁעְיָהוּ וְאָמַר "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל" וגו'. אָמַר רַב: מִסְתַּפְּיָנָא מִהָאי קְרָא "וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם". מַתְקִיף לָהּ רַב פָּפָּא: דִּילְמָא כַּאֲבִידָה הַמִּתְבַּקֶּשֶׁת, דִּכְתִיב "הֲעִיתִי כְשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ"! אֶלָּא מִסְפֵּיקָא אִתְּכֶם אֶרֶץ אוֹיְבֵיכֶם". מַתְקִיף לָהּ מָר זוּטְרָא: דִּילְמָא כַּאֲכִילַת קִשּׁוּאִין וְדִילּוּעִין, דְּכְתִיב "וְנִבְצְרָה בַת צִיּוֹן כְּסֻכָּה בְמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה". אָמְרוּ לוֹ: הֲלוֹא גּוֹיִם, שֶׁמִּשְׁתַּחֲוִים לַעֲצַבִּים וּמְקַטְּרִים לַעֲבוֹדָה זָרָה, יוֹשְׁבִין בְּטַח וְהִשְׁקֵט, וְאָנוּ בֵּית הַדּוֹם רַגְלֵי אֱלֹהֵינוּ שָׁרוּף בָּאֵשׁ מִי יָכוֹל לָעֳמֹד מִפָּנָיו, וְאַתָּה אוֹמֵר "וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם"? אֶלָּא מַה מְּפַיְּסִין אוֹתוֹ? דִּילְמָא כְּמָשִׁיחַ שֶׁבָּא לְהַכּוֹת אֶת הַסּוּס וְאֶת הָרוֹכֵב וְאֶת הַקֶּשֶׁת, דִּכְתִיב "וַיִּתְאַבֵּר בְּאַפּוֹ נָהָרוֹת חָרָה אַפֶּךָ בַּיָּם סוּסֶיךָ מִרְכְּבֹתֶיךָ

באוריה כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש — וקשה: דהא בכל דמקרא לא מצינו פסוק זה מנבואתו של אוריה, כי אם בנבואתו של מיכה המורשתי! ויש לומר: דסמיך אהא דאיתא בספר ירמיה (לח) שנתנבא ירמיה על פורענות ונתקבצו הכהנים והנביאים להרגו מפני שדיבה מדבר פורענות, ואמרו לדם השרים: אין אנו מסכימין, שהרי מיכה דיבר מפורענות ולא נהרג, וגם אוריה וגו' — משמע שדבר אוריה כמו מיכה. ומה פורענות דבר מיכה — הוא קרא זה, והוי כמו שדבר אוריה. אבל קשה: מנלן דאותה נבואה דכתיב "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות" היא לעולם הבא? דלמא היא בעולם קודם גאולה! ויש לומר: דממה שהוא אמר ב"פסח שני" (פסחים סח,א) ניחא, דקאמר: עתידים מתים שיחיו, דכתיב "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות וילכו על משענותם" ועל אלישע שהחיה המת כתיב "משענתך", וגמרינן "משענת" דהאי קרא מ"משענת" דאלישע, מה להלן החיה המת אף כאן תחיית המתים. ואם כן על כרחך האי נבואה לעתיד לבא, שהרי עבר בית ראשון ובית שני שלא היתה תחיית המתים, וניחא הכל. והשם יזכנו לראות משיח, אמן.

בָּאֵשׁ, וְלֹא נִבְּהָה?! אָמַר לָהֶן: לְכָךְ אֲנִי מְצַחֵק, וּמַה לְּעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ כָּךְ - לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! שׁוּב פַּעַם אַחַת הָיוּ עוֹלִין לִירוּשָׁלַיִם, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְהַר הַצּוֹפִים, קָרְעוּ בִּגְדֵיהֶם. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְהַר הַבַּיִת, רָאוּ שׁוּעָל שֶׁיָּצָא מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, הִתְחִילוּ הֵן בּוֹכִין וְרַבִּי עֲקִיבָא מְצַחֵק. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְצַחֵק? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם בּוֹכִים? אָמְרוּ לוֹ: מָקוֹם שֶׁפָּתוּב בּוֹ "וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת" וְעַכְשָׁיו שׁוּעָלִים הִלְכוּ בּוֹ, וְלֹא נִבְּהָה? אָמַר לָהֶן: לְכָךְ אֲנִי מְצַחֵק, דִּכְתִיב "וְאָעִידָה לִּי עֵדִים נֶאֱמָנִים אֶת אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְאֶת זְכַרְיָה בֶּן יְבֶרֶכְיָהוּ". וְכִי מָה עִנְיָן אוּרִיָּה אֵצֶל זְכַרְיָה? אוּרִיָּה בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, וּזְכַרְיָה בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי! אֶלָּא, תְּלָה הַכָּתוּב נְבוּאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה בְּנְבוּאָתוֹ שֶׁל אוּרִיָּה, מָה נְּבוּאָתוֹ שֶׁל אוּרִיָּה כְּתִיב "לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ", בְּזְכַרְיָה כְּתִיב "עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלָם". עַד שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמָה נְּבוּאָתוֹ שֶׁל אוּרִיָּה - הָיִיתִי מְתְיָרֵא שֶׁלֹּא תִּתְקַיֵּים נְּבוּאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה, עַכְשָׁיו שֶׁנִּתְקַיְּמָה נְּבוּאָתוֹ שֶׁל אוּרִיָּה - בָּדוּעַ שֶׁנְּבוּאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה מִתְקַיֶּמֶת. בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה אָמְרוּ לוֹ: עֲקִיבָא נִיחַמְתָּנוּ, עֲקִיבָא נִיחַמְתָּנוּ. אמן.

הדרן עלך אלו הן הלוקין וסליקא לה מסכת מכות

משנה **שבועות שתים שהן ארבע** – בשבועת ביטוי שפתים הכתוב בויקרא (ה) אצל קרבן עולה ויורד קאמר, כדמפרש בפרק שלישי (שבועות כ, א). **שתים** – כתיבי בקרא, דכתיב (שם) "להרע או להיטיב", ומפרש במשנה פרק שלישי (שם כה, א): "אוכל" – להיטיב, "לא אוכל" – להרע, שמענה את עצמו. והוה הדין לכל דבר שהוא הן ולאו להבא, ד"להרע או להיטיב" להבא משמע. ובפרק שלישי (שם) מרבה מן המקרא אף דברים שאין בהן הרעה והטבה, ומיהו שתים שהיו ניתנו ותו לא, דבר וחילופו. **שהן ארבע** – יש לרבות מריבוי הכתובים, כדמפרש בפרק שלישי (שם) אף דבר וחילופו לשעבר, כגון "אבלתי" והוא לא אבל, או "לא אבלתי" ואבל. **ידיעות הטומאה** – חיוב קרבן עולה ויורד מחמת טומאת מקדש וקדשיו הכתובה אצל שבועת ביטוי, "או נפש כי תגע" וגו', וילפינן בפרקין שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו, שנכנס בשוגג למקדש אחר טומאה זו, או אבל בשר קודש. **שתים שהן ארבע** – שתים כתיבי, דכתיב (ויקרא ה) "ונעלם ממנו והוא טמא" משמע שנתעלמה ממנו טומאה, ועל ידי אותו העלם אבל קודש – הרי אחת, או שנכנס למקדש – הרי שתים. ולפי שאין חייב עליה אלא אם כן ידע בתחלה שנטמא ואחר כך נעלמה ממנו ולאחר מעשה נודע לו שחטא, משום הכי קרי ליה ידיעות. **שהן ארבע** – יש לרבות מן המקרא עוד שני חיובים: העלם קודש והעלם מקדש וזכור הוא את הטומאה. **יציאות השבת שתים שהן ארבע** – הוציא מרשות היחיד לרשות הרבים למדנו מן המקרא שחייב בפרק "הזורק" במסכת שבת (צו, ב) מ"ויצו משה ויעבירו קול במחנה" וגו' (ומתרגמינן): לא תפיקו מרשות היחיד לרשות הרבים – זהו שתים, אחת לעומד בחוץ והושיט ידו לפנים ונטל חפץ והוציאו לחוץ, ואחת לעומד בפנים ונטל חפץ מקומו והוציאו בידו והניחו בחוץ. **שהן ארבע** – יש ללמוד מאלו שכשם שהקפידה תורה מרשות לרשות בהוצאה כך הקפידה בהכנסה. והרי הן שתים, אחת לעומד בפנים והושיט ידו לחוץ ונטל חפץ והכניסו, ואחת לעומד מבחוץ ונטל חפץ מקומו והושיטו בפנים והניחו. **מראות נגעים** – שהמצורע מביא עליהם קרבן לטהרתו – שנים כתובין במקרא, שאת ובדרת, והן חלוקין במראיהן כדמפרש בגמרא. **שהן ארבעה** – יש לרבות תולדה לזו ותולדה לזו, כדמפרש בגמרא. את שיש בה ידיעה – בוליה אטומאה קאי. ובגמרא מפרש אמאי מפרש מילי דטומאה ברישא. ויציאות ומראות – כל חדא וחדא מפרש במסכת דידה, להכי לא פרשינהו בהאי מסכת, והאי דתנינהו הכא משום דדמו להדדי בשתים שהן ארבע. **ידיעה בתחלה** – שידע שנטמא. **וידיעה בסוף** – משאכל את הקודש בהעלם או נכנס למקדש ויצא, ונודע לו שבטומאה אכל או בטומאה נכנס. **והעלם בינתים** – כשאכל את הקודש נעלמה ממנו טומאה או קודש. וכן הנכנס למקדש נעלמה ממנו טומאה או מקדש. **הרי זה** – בקרבן המפורש באותה פרשה: לעשיר חטאת בהמה, ולעני עוף, ולדל שבדלים עשירית האיפה, והיא מנחת חוטא האמורה בכל מקום. והוו לשון "עולה ויורד", לעשיר עולה ולעני יורד. ובגמרא מפרש מנא ליה דבידיעה בתחלה ובסוף והעלם בינתים כתיב. **שעיר הנעשה בפנים** – שלשה שעירים נעשין לצבור ביום הכיפורים: אחד מתן דמו לפנים, וחבירו משתלח לעזאזל, כמה שכתוב ב"אחרי מות". ואחד קרב במזבח החיצון במוספין, והוא כתוב בפרשת פנימה עם שאר כל מוספי המועדות. **תולה** – להגין עליו מן היסורין. שאף על פי שאינו יודע שחטא יש לו לדאג, שכל השוגגין צריכים כפרה לבשידעו, אלמא קודם ידיעה ענושים הן. **עד שיודע לו** – שאכל קודש בטומאה. **אין בה ידיעה בתחלה** – שלא ידע בטומאה מימיו – זה לא יבא לכלל קרבן עוד לעולם, שהרי אין קרבן בא אלא על שיש בו ידיעה בתחלה. **שעיר הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר** – ויום הכפורים הוא עצמו מועיל עם הקרבנות, שנאמר (ויקרא כג) "כי יום כפורים הוא". **שנאמר** – בשעיר הנעשה בחוץ: "ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים" והוא שעיר הנעשה בפנים, הקישם לך הכתוב, ללמד שעל מה שזה מכפר זה מכפר. **מה פנימי אינו מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה** – בתחלה, דהכי ילפינן בהדיא בגמרא דאינו תולה אלא על דבר שיש בו ידיעה בתחלה. **אף חיצון אינו מכפר אלא על דבר שיש בו ידיעה** – מאי ניהו – ידיעה בסוף ולא בתחלה, דלא אתא לכלל קרבן, ומכפר זה בפרה גמורה בלא תלייה. ואם תאמר: כיון שהוקשו יכפרו שניהם בין ידיעה בתחלה, ונפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה? זה פריך בגמרא (ח, ב) ומשני לה. **שעירי הרגלים** – בכל הרגלים נאמר בשעירי חטאת. ובגמרא מפרש מנא ליה דאשאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף מכפר. **רבי שמעון אומר שעירי הרגלים מכפרים** – עליה, אבל לא שעירי ראשי חדשים. על

שְׁבוּעוֹת

שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. יְדִיעוֹת הַטּוּמְאָה - שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת - שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע. מַרְאוֹת נְגָעִים - שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבָּעָה. אֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וִידִיעָה בַּסּוֹף וְהֶעְלֵם בֵּינָתַיִם - הֲרֵי זֶה בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף - שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בְּפָנִים וְיוֹם הַכִּפּוּרִים תּוֹלֶה, עַד שֶׁיּוֹדַע לוֹ וְיָבִיא בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף - שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים", עַל מַה שֶּׁזֶּה מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר, מַה הַפְּנִימִי אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה, אַף הַחִיצוֹן אֵין מְכַפֵּר אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה. וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף - שְׂעִירֵי הָרְגָלִים שֶׁנֶּאֱמַר: וְשִׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂעִירֵי הָרְגָלִים מְכַפְּרִין, אֲבָל לֹא שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. וְעַל מָה שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל

שבועות – הא דלא פתח האי מסכת "כל ביניני שבועות בשבועות" כדפתח נדרים ונזיר – משום דתנא ממכות קא סליק כדמפרש בגמרא הוצרך לפתוח בשתים שהן ארבע, והואיל ולא מצי פתח בכינוי – תו לא חש לשנות אחר כך. ואם תאמר: אמאי לא תני ידיעות ברישא? דהא בקרא כתיב ברישא "או נפש אשר תגע" וגו' והדר "או נפש כי תשבע" וגו'! ויש לומר: דשבועות הוא עיקר המסכת, דבסדר ישועות קאי, ואגב שבועות תני ידיעות משום דגבי הדדי כתיבן כדמפרש בגמרא. אי נמי, משום דמילי דשבועות כתיבי בקרא ברישא "ונפש כי תחטא" וגו' (ויקרא ה) – "והוא עד" דהיינו שבועת העדות. והאי דלא פתח בשבועת העדות – משום דלית בהו שתים שהן ארבע. **ידיעות** הטומאה שתים שהן ארבע – תימה: דהדלמות הוה ליה למיתני, דהיא עיקר מילתא – העלם טומאה דקודש ומקדש, והעלם קודש ומקדש! ויש לומר: דניחא ליה למנקט לשון ידיעה מטעמא דמפורש בפרק שני (יד, ב): ידיעות קמייתא דליתנהו בכל התורה כולה קא חשיב. אי נמי לאידך לישנא, דידיעות בתרייתא דאתיין לידי קרבן קא חשיב. ולהך לישנא, הא דלא תני אלא ידיעות השבת – משום דניחא ליה למינקט יציאות, דבמלאכות גופייהו איכא שתים שהן ארבע. אבל הבא לא מצי למינקט הטומאות שתים שהן ארבע, דליכא אלא תרתי: טומאת קודש וטומאת מקדש.

יציאות השבת שתים שהן ארבע – בגמרא מפרש: שתים – הוצאה דעני ודבעל הבית, שהן ארבע – הכנסה דעני ודבעל הבית. ותימה: אמאי חשיב דעני ודבעל הבית בתרתי? דמה לי עני ומה לי בעל הבית! ויש לומר: דאצטריך למתניתנו משום דקא סלקא דעתך דלא הוי דרך הוצאה אלא כשעומד ברשות היחיד ונטל פירות ויצא לרשות הרבים, אבל כי האי גוונא, דעומד ברשות היחיד וידו ברשות הרבים או איפכא – לאו דרך הוצאה היא. ובבי האי גוונא אמר בפרק קמא דשבת (ג, ב): ידו של אדם אינה לא ברשות היחיד ולא ברשות הרבים. ואיצטריך למיתני תרוייהו, דאי תנא חדא לא הוה שמעינן אידך. ומהאי טעמא ניחא ליה לתא דתני הוצאה שלישית, כדפרישית. ורבינו תם מפרש הוצאה מלאכה גרועה היא, דמה לי אם מוציא מרשות היחיד לרשות היחיד ומה לי לרשות הרבים – לכך הוצרך לפרש כל עניני דעני ודעשיר. ותדע דמלאכה גרועה היא, מדאמר בריש "הזורק" (שבת צו, ב): הוצאה גופא היכא כתיבא? וה"ל לה מ"ויבלא העם מהביא" כו'. ואקאמר: אשכחנא הוצאה, הכנסה מנלן? סברא היא, מה לי אפוקי מה לי עיולי. ולשאר אבות לא בעינא קרא, אלא מחייבינן כל דהוו במשכן. והוצאה היתה במשכן, דאמר בפרק "במה טומנין" (שם מט, ב): הם הורידו קרשים מעגלה לקרקע ואחם אל תוציאו, הם העלו קרשים לעגלה ואתם אל תכניסו. ולשאר תולדות לא חיישינן דלהוו במשכן אלא אאב לחודיה, אבל תולדות דהוזהרה בעי בפרק "הזורק" (שם צו, ב) אי סברא או דלהוו במשכן, בגון מכניס חוזר ומעביר ומושיט. והיינו משום דמלאכה גרועה היא. ואין להאריך כאן יותר.

מראות נגעים שנים – גרסינן, ולא "שתים", ד"מראה" לשון זכר הוא כדכתיב (שמות ג) "את המראה הגדול הזה", ותנן נמי במסכת נגעים (פרק א משנה ד) ומייתי לה ב"המזבח מקדש" (זבחים פח, ב): מראות נגעים, רבי דוסא בן הרכינס אומר: שלשים וששה, עקביא בן מהללאל אומר: שבעים ושנים. והא דקתני התם טובא – משום דחשיב נמי פתיכי. אי נמי, כייל נגעי בתים ובגדים.

מכדי

שבועות. שבועות שתים – פרק ראשון דף ב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

מכדי תנא ממכות סליק – אף על גב דקיימא לן (עבודה זרה ז, א) דבתרי מסכתות אין סדר למשנה – הני מילי לענין מחלוקת ואחר כך סתם, שרבי לא שנה לתלמידיו המסכתות על הסדר. אבל אחר ששנאן – סדרן על מכונן בהויתן זו אחר זו. **חייב** על הראש שתים – נראה: דאף על גב דעל הזקן אינו חייב אלא בתער, כדאמר בפרק בתרא דמכות (כא, א) דבענין גילוח שיש בו השחתה, בהקפת הראש חייב אף במספרים כעין תער, כדמוכח בפרק "שלשה מינים" (נזיר מא, ב). דקאמר: אי כתיב "ראשו" ולא "זקנו" הוה אמינא תרתי משמע: דאתי עשה ורדתי לא תעשה, ומשמע דהקפת כל הראש שמיה הקפה, ואבתי בתער מנלן? ולהכי כתיב "זקנו". ואי לא מחייב בהקפת הראש אלא בתער, אם כן שפיר שמעינן מ"ראשו" דגילוח מצורע בתער, מדאמר רחמנא דעשה דמצורע דחי לאו דהקפה, והא דקתני בתוספתא דמכות גבי ראש דאינו חייב עד שיקיפנו בתער, איכא למימר: מאי תער – כעין תער, כדאשכחן פרק "שני נזירים" (שם נח, ב) דאמר רב: מיקל אדם כל גופו בתער, ומפרש התם: כעין תער. וליכא למימר דהקפת הראש שרי במספרים, ונקט בתוספתא דוקא תער לאפוקי מספרים, ומכל מקום מ"ראשו" לא שמעינן דגילוח מצורע בתער, כיון דהקפת הראש אסור נמי במלקט ורהיטני. דהא ודאי במלקט ורהיטני לא אפשר במצורע, דגילוח כתיב ביה, ואם כן מ"ראשו" ידעינן תער. וברבי אליעזר דאמר בפרק "אלו הן הלוקין" (מכות כא, א) דמלקט ורהיטני נמי גילוח עבדי, ליכא לאוקומיה, דאם כן מ"זקנו" נמי לא שמעינן תער, דהא מלקט ורהיטני הוי גילוח שיש בו השחתה. ומיהו מתורת כהנים דקתני: יש בראש מה שאין בזקן שהראש אסור במספרים כבתער – אין ראיה, דבנזיר איירי, דקתני התם: מה תלמוד לומר "ראשו"? לפי שנאמר "תער לא יעבור על ראשו" וכו' ואהא מסיק: מה תלמוד לומר "ראשו" מה תלמוד לומר "זקנו"? מפני שיש בראש מה שאין בזקן כו'.

ועל

1 עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל
2 הַשְּׁעִירִין כְּפָרָתָן שָׁוָה - עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו.
3 הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִים
4 עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְשֶׁל רְגָלִים מְכַפְּרִין
5 עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בְּתְחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, וְשֶׁל
6 יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה
7 אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף. אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ שֶׁיְּקָרְבוּ זֶה
8 בָּזֶה? אָמַר לָהֶן: יִקָּרְבוּ. אָמְרוּ לוֹ: הוֹאִיל וְאֵין כַּפָּרָתָן
9 שָׁוָה, הֵיאַךְ קְרֵבִין זֶה בָּזֶה? אָמַר לָהֶם: כּוּלָּן בָּאִין
10 לְכַפֵּר עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן
11 יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ: שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל
12 הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא; מוֹסִיף עֲלֵיהֶן שֶׁל רְגָלִים
13 - שֶׁמְּכַפְּרִין עַל טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין
14 בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף; מוֹסִיף עֲלֵיהֶן שֶׁל
15 יוֹם הַכִּפּוּרִים - שֶׁהֵן מְכַפְּרִין עַל הַטָּהוֹר שֶׁאָכַל אֶת
16 הַטָּמֵא, וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף,
17 וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה
18 בַּסּוֹף. אָמְרוּ לוֹ: מַהוּ שֶׁיְּקָרְבוּ זֶה בָּזֶה? אָמַר לָהֶם:
19 הֵן. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, יִהְיוּ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים קְרֵבִין
20 בְּרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים, אֲבָל הֵיאַךְ שֶׁל רֹאשֵׁי חֳדָשִׁים קְרֵבִין
21 בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַפֵּר כַּפָּרָה שֶׁאֵינָהּ שְׁלֵמָה? אָמַר לָהֶם:
22 כּוּלָּן בָּאִין לְכַפֵּר עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וְעַל
23 זְדוֹן טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו - שָׂעִיר הַנַּעֲשָׂה בְּפָנִים
24 יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּרִין. עַל שְׁאָר עֲבֵירוֹת שַׁבַּתּוֹרָה,
25 הַקַּלּוֹת וְהַחֲמוּרוֹת, הַיְדוּעוֹת וְהַשְּׁגוּגוֹת, הוֹדַע וְלֹא
26 הוֹדַע, עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, כָּרֵיתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין - שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר. אֶחָד יִשְׂרְאֵלִים
27 וְאֶחָד כֹּהֲנִים וְאֶחָד כֹּהֵן מָשׁוּחַ. מַה בֵּין יִשְׂרְאֵלִים לְכֹהֲנִים וּלְכֹהֵן מָשׁוּחַ? אֶלָּא שֶׁהַפָּר מְכַפֵּר
28 עַל הַכֹּהֲנִים עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִכֵּשֵׁם שֶׁדָּם הַשָּׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה
29 בְּפָנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ דַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים; כְּשֵׁם שֶׁיְּדִידוּתוֹ שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ
30 מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, כָּךְ יְדִידוּתוֹ שֶׁל פָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים. **גמ׳** מִכְּדֵי תָּנָא מִמַּכּוֹת סָלֵיק,
31 מַאי שְׁנָא דְּתָנֵי שְׁבוּעוֹת? - מִשּׁוּם דְּתָנֵי: חַיָּב עַל הָרֹאשׁ שְׁתַּיִם - אַחַת מִיכָּן וְאַחַת מִיכָּן,

ועל

1 עַל שֶׁהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא – אדם טהור שאכל את הקודש טמא. ובגמרא מפרש מנא ליה. ואף על פי שאין בה חיוב כרת, ניתנה כפרה זו על כך. **כל השעירים כפרתן שוה** – כל שעירי מוספין, בין שעיר הנעשה בחוץ דיום הכפורים, בין של רגלים, בין של ראשי חדשים, כפרתן שוה – כולן מכפרים על כל, בין על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה לבסוף, בין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, בין על טהור שאכל את הטמא. ונפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה. אבל שעיר הנעשה בפנים – לא נחלקו עליו שאינו מכפר עם אלו, ולא אלו תולין את תלייתו בשיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף, כדאמר בגמרא (שבועות ח, ב), **היה רבי שמעון אומר** – האי נקט לה משום דבעי למימר: אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה. אם אבד שעיר שהופרש ליום הכפורים ונתכפרו באחר, ונמצא זה ברגל או בראש חדש, מהו שיקריב לשם שעירו של יום. **היאך יקריבו** – והלא כשהופרש לא לכפר על כפרה זו הופרש ורבי מאיר דקאמר להא, בשלמא אי אמרינן כולן כפרתן שוה – יקרב, שהרי כולם כפרה אחת מכפרים. אלא לדידך, זה הופרש לכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף, היאך יקרב לכפר ברגל על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, או בראש חדש לכפר על טהור שאכל את הטמא? **כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו** – כל דהו, וכיון דבכך שוין ואף על פי שכפרותיהן חלוקות – יכול הוא ליקרב, דהא לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הופרש ועל טומאת מקדש וקדשיו הוא קרב. **משמו** – של רבי שמעון, ושמא רבי שמעון הוא רבי שמעון בן יוחאי. **ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו** – סתמא היא. **הודע ולא הודע** – בגמרא מפרש לה. **אחד ישראל כו'** – בגמרא פריך מאי קאמר, שבתחלה השווה והדר תני: מה בין ישראל לכהנים. "אלא שהפר מכפר על הכהנים" גרסינן, ולא גרסינן "שדם הפר". **אלא שהפר מכפר על הכהנים** – כל ששעיר הפנימי מכפר על ישראל, דהיינו תלייתי יסורין דיש בה ידיעה בתחלה ולא בסוף, וזדון טומאת מקדש וקדשיו, וכן כפרת שעיר החיצון – פרו של כהן הקרב ביום הכפורים בפנים, כמו שמפורש ב"אחרי מות", מכפר על הכהנים, כדיליף בגמרא. **רבי שמעון אומר וכו'** – לחלוק בא על שאומר למעלה: אחד כהנים ואחד ישראלים שוין בכפרת שאר עבירות בשעיר המשתלח, ואין חלוקין בכפרתן אלא בטומאת מקדש וקדשיו. וקאמר רבי שמעון:

ועל

כשם שאתה מודה בדם השעיר הפנימי שמכפר על ישראל כפרתו בלא שום וידוי בפרת הזיות הדם, שאין וידוי בשעיר הפנימי אלא במשתלח – כך דם הפר מכפר בלא שום וידוי על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו. אייתר ליה וידוי של פר במקום וידוי של שעיר המשתלח לכפר על הכהנים בשאר עבירות, ואין להם כפרה בשעיר המשתלח.

גמרא **ממכות סליק** – כך סדר המשנה, שבועות אחר מכות. **על הראש** – על הקפת ראש שתים, דהא "פאת" כתיב (ויקרא יט), ופאה לשון סוף וקצה הוא, כמו (שמות כז) "לפאת ים" (שם) "לפאת נגב", מקום חיבור הגלגולת עם הלחי, והן מקום הצדעין.

ועל

[כה.]

עַל דַּעְתֵּהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי לִיעֶזֶר: תִּשְׁעָה. עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנִין: עֲשָׂרָה.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים - מוֹדִין בֵּית־שַׁמַּאי וּבֵית־הִלֵּל, שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּם. מֵתָה, מַה יַּעֲשֶׂה בִכְתֻבָּתָהּ וּבַנְּכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ? בֵּית־שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יַחֲלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. וּבֵית־הִלֵּל אוֹמְרִים: הַנְּכָסִים - בְּחֶזְקָתָן, כְּתֻבָּתָהּ - בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ - בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב.

גְּמָרָא: הָכָא אַתְּ אָמַר: מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּם. וְהָכָא אַתְּ אָמַר: יַחֲלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב? אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲנִינָה: הָן דְּאַתְּ אָמַר: מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּם, בְּשֶׁנָּפְלוּ לָהּ שֶׁנַּעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וְהָא דְאַתְּ אָמַר: יַחֲלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב, בְּשֶׁנָּפְלוּ לָהּ, עַד שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם. נָפְלוּ לָהּ עַד שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם, וְעָשׂוּ פֵּרוֹת מִשֶּׁנַּעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם - כְּמִי שֶׁנָּפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנַּעֲשֵׂית שׁוֹמֶרֶת יָבָם.

אֲמַר רַבִּי זְעִירָא: הָהֵן יָבָם דְּהָכָא, צְרִיכָא דְּבֵית־שַׁמַּאי: כְּבַעַל הוּא אוֹ אֵינוֹ כְּבַעַל? אִין כְּבַעַל - הוּא יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל. אִם אֵינוֹ כְּבַעַל - לֹא יוֹרֵשׁ כְּלוּם. מִסְפֵּק - יַחֲלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאָב. בֵּית־הִלֵּל פְּשִׁיטָא לוֹן כְּבַעַל. וְיוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל? שֶׁכֵּן אֲפִלּוּ אָחִיו אֵין לוֹ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּרוֹת בִּלְבַד.

תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: יוֹרְשֶׁיהָ הַיּוֹרְשִׁין אֶת כְּתֻבָּתָהּ - חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ. אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה: אִלּוּלֵי דְּתָנֵיתָהּ רַבִּי הוֹשַׁעְיָה, הֲוָת צְרִיכָא לָן, מֵאַחַר שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה - אֵין לָהּ קְבוּרָה. וְקַשְׁיָא: אִלּוּ אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה, שֶׁמָּא אֵין לָהּ קְבוּרָה?! אִשָּׁה, אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה - יֵשׁ לָהּ קְבוּרָה. בְּרַם הָכָא: אִם יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה - יֵשׁ לָהּ קְבוּרָה, אִם אֵין לָהּ כְּתֻבָּה - אֵין לָהּ קְבוּרָה.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: כְּנָסָהּ - הֲרֵי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן.

גְּמָרָא: כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? כּוֹנֵס וּמְגָרֵשׁ וּמַחֲזִיר, וְהִיא שׁוֹבֶרֶת[12] לוֹ עַל כְּתֻבָּתָהּ. אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה:

[כה:]

לְצָדָדִין הִיא מַתְנִיתָא, אוֹ שׁוֹבֶרֶת לוֹ עַל כְּתֻבָּתָהּ. רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הַמְנוּנָא: כְּנָסָהּ וְגֵרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ: אִם חִדֵּשׁ לָהּ כְּתֻבָּה - כְּתֻבָּתָהּ עַל נְכָסָיו, וְאִם לָאו - כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן. רַבִּי יוֹסֵה אָמַר בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן: שֶׁהַמְּגָרֵשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְהֶחֱזִירָהּ - עַל־מְנַת כְּתֻבָּה הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ. סוֹף עַד שֶׁיַּכְנִיס וְיִגָּרֵשׁ וְיַחֲזִיר? דְּרָבָא אָתָא מֵימַר לָךְ: אֲפִלּוּ כְּנָסָהּ וְגֵרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ, אִם חִדֵּשׁ לָהּ כְּתֻבָּה - עַל נְכָסָיו, וְאִם לָאו - כְּתֻבָּתָהּ עַל נִכְסֵי בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן.

רַבִּי זְעוֹרָה בְּשֵׁם רַבִּי הַמְנוּנָא אָמַר: אֲרוּסָה שֶׁמֵּתָה - אֵין לָהּ כְּתֻבָּה, שֶׁלֹּא הָתְרָה לְהִנָּשֵׂא לַשּׁוּק, שֶׁלֹּא תֹּאמַר, יֵעָשֶׂה כְּמִי שֶׁגֵּרַשׁ וְיִהְיֶה לָהּ כְּתֻבָּה. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר: אֵין לָהּ כְּתֻבָּה.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: מִצְוָה בַּגָּדוֹל לְיַבֵּם, לֹא רָצָה - מְהַלְכִין עַל כָּל הָאַחִין. לֹא רָצוּ - חוֹזְרִין אֵצֶל הַגָּדוֹל, וְאוֹמְרִים לוֹ: ״עָלֶיךָ מִצְוָה! אוֹ חַלֵּץ אוֹ יַבֵּם״.

[12] כּוֹתֶבֶת שׁוֹבָר

הֲלָכָה ו׳: מַתְנִיתִין: תָּלָה בְקָטָן עַד שֶׁיַּגְדִּיל, וּבְגָדוֹל - עַד שֶׁיָּבֹא מִמְּדִינַת הַיָּם, וּבְחֵרֵשׁ וּבְשׁוֹטֶה - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא אוֹמְרִים לוֹ: ׳עָלֶיךָ מִצְוָה! אוֹ חַלֵּץ אוֹ יַבֵּם׳.

הֲלָכָה ז׳: מַתְנִיתִין: הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִן הָאַחִין לְנַחֲלָה, אִם יֵשׁ שָׁם אָב - הַנְּכָסִים שֶׁל אָב. הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ - זָכָה בְּנִכְסֵי אָחִיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אִם יֵשׁ שָׁם אָב - הַנְּכָסִים שֶׁל אָב.

גְּמָרָא: הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ - הֲרֵי הוּא כְּאַחַד מִכָּל הָאַחִין לַנַּחֲלָה וְכוּ׳ - שֶׁלֹּא תֹּאמַר חֲלִיצָה פְּטוּר וּבִיאָה פְּטוּר. כְּמָה דְתֵימַר: הַכּוֹנֵס אֶת יְבִמְתּוֹ - זָכָה בְּנִכְסֵי אָחִיו. וְדִכְוָתָהּ: הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ - זָכָה בְּנִכְסֵי אָחִיו. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר: הֲרֵי הוּא כְּאַחַד מִכָּל הָאַחִין לַנַּחֲלָה. רַב יְהוּדָה אָמַר בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: הָעוֹשֶׂה מַאֲמָר בִּיבְמְתּוֹ - לֹא זָכָה בְּנִכְסֵי אָחִיו. וְאַף בֵּית־שַׁמַּאי מוֹדַיי בָּהּ. וְאַף רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֵי בָּהּ.

[כו.]

וְלָא כְּרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, דְּרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: הַמַּאֲמָר קוֹנֶה קִנְיַן גְּמוּר בַּיְבָמָה. הָיוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת, עָשָׂה מַאֲמָר בְּזוֹ וּבָעַל לַזּוֹ, מַה נַפְשָׁךְ? אִם בְּמַאֲמָר - יְזִכֶּה, אִם בְּבִיאָה - יְזִכֶּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַיֵּים אֶת אַחַת מֵהֶן - לֹא זָכָה בְּנִכְסֵי אָחִיו.

רַבִּי יִצְחָק בַּר טַבְלַי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה (דְּבָרִים כה, ו): ״וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד״ - מקישו לַבְּכוֹר. מַה הַבְּכוֹר אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בְּחַיֵּי אָבִיו - אַף זֶה אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בְּחַיֵּי אָבִיו. אִי, מַה בְּכוֹר יוֹרֵשׁ לְאַחַר מִיתַת אָבִיו, אַף זֶה יוֹרֵשׁ לְאַחַר מִיתַת אָבִיו? אָמַר רַבִּי זְעוֹרָה: מִנַּיִן, מָה הַבְּכוֹר לֹא יָרַשׁ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רָאוּי לִירָשׁ, עוֹד אֵינוֹ יוֹרֵשׁ - אַף זֶה אֵינוֹ יוֹרֵשׁ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רָאוּי לִירָשׁ, עוֹד אֵינוֹ יוֹרֵשׁ. רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא, רַבִּי חִיָּה בַּר אָשֵׁי בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוּדָה. רַבִּי אַבָּהוּ, רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זִמְנִין סַגִּין יְתֵבִית קָמֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה, וְלָא שְׁמָעִית מִנֵּיהּ הָדָא מִלְּתָא! אָמַר לֵיהּ: וְלֵית בַּר־נָשׁ דּוּ שְׁמַע מִלָּה, וְלֵית חַבְרֵיהּ שְׁמִיעַ לֵיהּ?!

הֲלָכָה ח׳: מַתְנִיתִין: הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ - הוּא אָסוּר בְּקְרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא אֲסוּרָה בְּקְרוֹבָיו, הוּא אָסוּר בְּאִמָּהּ וְאֵם אִמָּהּ וְאֵם אָבִיהָ, בְּבִתָּהּ, בְּבַת בִּתָּהּ וּבְבַת בְּנָהּ, וּבַאֲחוֹתָהּ - בִּזְמַן שֶׁהִיא קַיֶּמֶת. הָאַחִין - מֻתָּרִין. וְהִיא אֲסוּרָה בְּאָבִיו, בַּאֲבִי אָבִיו, בִּבְנוֹ וּבְבֶן בְּנוֹ, בְּאָחִיו וּבְבֶן אָחִיו. מֻתָּר אָדָם בִּקְרוֹבַת צָרַת חֲלוּצָתוֹ, וְאָסוּר בִּצָּרַת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ.

גְּמָרָא: מִפְּנֵי שֶׁחָלַץ לָהּ. הָא לֹא חָלַץ לָהּ וּמֵתָה - מֻתָּר בְּאִמָּהּ. אֲמַר רַבִּי אֲבִינָא: הָדָא הִיא דְמַר: רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה - מֻתָּר בְּאִמָּהּ. זִקָּה הָיְתָה לוֹ בָהּ, כֵּיוָן שֶׁמֵּתָה - בָּטְלָה לוֹ זִקָּתָהּ. וְהָכָא: כֵּיוָן שֶׁמֵּת - בָּטְלָה זִקָּתוֹ. רַבִּי אָבוּן שְׁמַע לָהּ מִן דְּבָתְרָהּ: ׳וּבַאֲחוֹתָהּ - בִּזְמַן שֶׁהִיא קַיֶּמֶת, וְהָאַחִין - מֻתָּרִין׳. וַאֲחוֹתָהּ אֵצֶל הָאַחִים לֹא כְּמֵתָה הִיא?!

׳אָסוּרָה בְּאָבִיו וּבַאֲבִי אָבִיו, בִּבְנוֹ וּבְבֶן בְּנוֹ וּבְאָחִיו וּבֶן אָחִיו׳ - הָדָא אָמְרָה: שֶׁנִּתְּנוּ שְׁנִיּוֹת לַחוֹלֵץ.

[כו:]

וְהֵיכָן אָמְרָה דָא? ׳בִּבְנוֹ וּבְבֶן בְּנוֹ, בְּאָחִיו וּבְבֶן אָחִיו׳. הָדָא אָמְרָה: שֶׁנִּתְּנוּ שְׁנִיּוֹת לַחוֹלֵץ. כְּנִי מַתְנִיתָא: מָתָר הוּא אָדָם בִּקְרוֹבַת צָרַת חֲלוּצָתוֹ, וְאָסוּר בִּצָּרַת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ. הָדָא מְסַיְּעָא לְהָהִיא דְאָמַר רַבִּי הִלָּא בְּשֵׁם רַבִּי אֲבִינָא: קַל וָחוֹמֶר: מָה אֲחוֹת

חֲלוּצָתוֹ, שֶׁהִיא מִדִּבְרֵיהֶן, נָתְנוּ לָהּ חֲכָמִים צָרָה, כָּאן שֶׁיֵּשׁ כָּאן אִסּוּר אֲחָיוֹת, לֹא כָּל־שֶׁכֵּן ? !

הֲלָכָה ט : מַתְנִיתִין : הַחוֹלֵץ לִיבְמְתּוֹ וְנָשָׂא אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, וָמֵת - חוֹלֶצֶת וְלֹא מִתְיַבֶּמֶת. וְכֵן הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְנָשָׂא אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, וָמֵת - הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה.

גְּמָרָא : שְׁמְעוֹן בַּר בָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן : מַה בֵּין חוֹלֵץ, מַה בֵּין מְגָרֵשׁ ? אֲמַר לֵהּ : מָה אַתְּ סָבוּר חֲלִיצָה קְנִינָן ? אֵינָהּ אֶלָּא פְּטוּר. אֵין הָאַחִין חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם אִשְׁתּוֹ שֶׁל חוֹלֵץ, אֲבָל חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם אִשְׁתּוֹ שֶׁל מֵת.

הֲלָכָה י : מַתְנִיתִין : שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁקִּדֵּשׁ אָחִיו אֶת אֲחוֹתָהּ, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אָמְרוּ : אוֹמְרִים לוֹ : 'הַמְתֵּן עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אָחִיךָ הַגָּדוֹל מַעֲשֶׂה'. חָלְצוּ לָהּ אַחִין, אוֹ כָּנְסוּ - יִכְנֹס אֶת אִשְׁתּוֹ. מֵתָה הַיָּבָמָה - יִכְנֹס. מֵת הַיָּבָם - מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט, וְאֵשֶׁת אָחִיו בַּחֲלִיצָה.

גְּמָרָא : לֹא אָמְרוּ אֶלָּא : מֵתָה יְבִמְתּוֹ - מָתַר בְּאִשְׁתּוֹ ; אֲבָל אִם מֵתָה אִשְׁתּוֹ - אָסוּר בִּיבִמְתּוֹ. אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן : זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי לְעָזָר. אֲבָל דִּבְרֵי חֲכָמִים : מֵתָה יְבִמְתּוֹ - מָתַר בְּאִשְׁתּוֹ ; מֵתָה אִשְׁתּוֹ - מָתַר בִּיבִמְתּוֹ. אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן : דִּבְרֵי חֲכָמִים : כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בָּא מֵחֲמַת הַגּוֹרֶם, בָּטֵל הַגּוֹרֶם - בָּטֵל הָאִסּוּר. וְדִבְרֵי רַבִּי לְעָזָר : אַף־עַל־פִּי שֶׁבָּטֵל הַגּוֹרֶם - הָאִסּוּר בִּמְקוֹמוֹ.

הֲלָכָה יא : מַתְנִיתִין : הַיָּבָמָה לֹא תַחֲלֹץ וְלֹא תִתְיַבֵּם עַד שֶׁיִּהֵא לָהּ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וְכֵן שְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים, לֹא יִנָּשְׂאוּ וְלֹא יִתְאָרְסוּ עַד שֶׁיִּהוּ לָהֶן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים ; אַחַת בְּתוּלוֹת וְאַחַת בְּעוּלוֹת, אַחַת אַלְמָנוֹת וְאַחַת גְּרוּשׁוֹת, אַחַת אֲרוּסוֹת וְאַחַת נְשׂוּאוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר : הַנְּשׂוּאוֹת - יִתְאָרְסוּ, וְהָאֲרוּסוֹת - יִנָּשְׂאוּ, חוּץ מִן הָאֲרוּסָה שֶׁבִּיהוּדָה מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ גַּס בָּהּ.

[כז.]

רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר : כָּל הַנָּשִׁים יִתְאָרְסוּ, חוּץ מִן הָאַלְמָנָה, מִפְּנֵי הָאִבּוּל.

גְּמָרָא : עַד כַּמָּה הַכָּרַת הָעֻבָּר ? סוֹמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר : עַד שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לח, ד) : "וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים". אֲמַר רַבִּי יוּדָן : אֲפִלּוּ מְעֻבֶּרֶת רוּחַ (יְשַׁעְיָה כו, יח ; לג, יא) : "הָרִינוּ חַלְנוּ כְּמוֹ יָלַדְנוּ רוּחַ". "תַּהֲרוּ חֲשַׁשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ".

רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי בָּא בַּר זְטָרָא, אֲמַר רַבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה רַבָּה : אֲפִלּוּ רֻבּוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן וְרֻבּוֹ שֶׁל אַחֲרוֹן וְהָאֶמְצָעִי שָׁלֵם. רַב אַסִּי אָמַר : תִּשְׁעִים יוֹם שְׁלֵמִין. שְׁמוּאֵל אָמַר : הֵן וְעִבּוּרֵיהֶן.

אַתָּא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבָּנָן דְּתַמָּן דְּלָא יָדְעִין, אִם שְׁלֹשָׁה־עָשָׂר מִן הָרִאשׁוֹן וְשִׁבְעָה־עָשָׂר מִן הָאַחֲרוֹן, אוֹ שִׁבְעָה־עָשָׂר מִן הָרִאשׁוֹן וּשְׁלֹשָׁה־עָשָׂר מִן הָאַחֲרוֹן וַחֲמִשָּׁה שְׁלֵמִין בָּאֶמְצַע, וּבְקִשּׁוּ לִגַּע בַּוָּלָד מִשּׁוּם סְפֵק מַמְזֵרוּת. אֲמַר לוֹן רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב : כְּהֲהֵן עוֹבָדָא אֲתָא קֳמֵי רַבָּה בַּר בָּא וְאַכְשַׁר. אַבָּא בַּר וָא פְּלֵג עַל שְׁמוּאֵל בְּרֵהּ ? אָמַר רַבָּא : שָׁנְיָא הִיא הַכָּרַת הָעֻבָּר, שְׁנִיָּה הִיא לֵדָתוֹ. הַכָּרַת הָעֻבָּר - לֶחֳדָשִׁים שְׁלֵמִין, וְלֵדָתוֹ לֶחֳדָשִׁים - מְקֻטָּעִין.

תַּמָּן תָּנִינַן : וְכַמָּה הִיא קִשְׁיָיתָהּ ? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר : אֲפִלּוּ אַרְבָּעִים חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר : דַּיָּהּ חָדְשָׁהּ. רַבִּי יוֹסֵה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים : אֵין קִשּׁוּי יוֹתֵר מִשְּׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי וָא : זֹאת אוֹמֶרֶת, שֶׁהָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת לֶחֳדָשִׁים מְקֻטָּעִין, דְּלָא־כֵן נִתְנֵי

שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַבִּי וָא: זֹאת אוֹמֶרֶת, שֶׁהָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת לֶחֳדָשִׁים שְׁלֵמִין. דְּתָנִינַן: ״דַּיָּהּ חָדְשָׁהּ״. רַבִּי יוּדָן בָּעֵי: סוֹף דָּבָר עַד שֶׁתֵּלֵד, לֹא אֲפִלּוּ הִפִּילָה?

אָמַר רַבִּי מָנָא: שְׁמָעִית בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: הִיא הַכָּרַת הָעֻבָּר, הִיא לֵדָתוֹ. וְלֵית אֲנָה יָדַע מִן מַה שְׁמָעִית. אָמַר רַבִּי בָּא בַּר כֹּהֵן קָמֵי רַבִּי יוֹסֵה: רַבִּי יִרְמְיָה אָמָרָהּ. אָמַר לֵהּ רַבִּי חִזְקִיָּה: לֹא אָמָרָהּ רַבִּי יִרְמְיָה. וְאִקְפַּד רַבִּי יוֹסֵה לְקִבְלֵהּ. אָמַר לֵהּ: שֶׁכֵּן אֲפִלּוּ יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיָה קָשׁוּר לְמֹשֶׁה, לָא אָמַר כֵּן, וְאַתְּ אוֹמְרָהּ כֵּן?!

[כז:]

חָזַר וְאָמַר: אֵין דַּאֲמָרָהּ, אֶלָּא כְּאֶנָשׁ דִּשְׁמַע מִלָּה וּמַקְשֵׁי עֲלֵהּ. וְאַבָּא בַּר וָא פָּלֵג עַל שְׁמוּאֵל בְּרֵהּ?

רַבִּי בֶּרֶכְיָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: לְעוֹלָם אֵין הָאִשָּׁה יוֹלֶדֶת, אוֹ לְמָאתַיִם וְשִׁבְעִים וְאֶחָד, אוֹ לְמָאתַיִם וְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם, אוֹ לְמָאתַיִם וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה, אוֹ לְמָאתַיִם וְשִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה. אָמַר לֵהּ רַבִּי מָנָא: מִן שְׁמַע רַבִּי הָדָא מִלְּתָא? אָמַר לֵהּ: מִן רַבִּי בָּא. מְחַלְפָה שִׁטְתֵּהּ דְּרַבִּי בָּא, תַּמָּן הוּא אָמַר: ׳שְׁנָיָא הוּא הַכָּרַת הָעֻבָּר, שְׁנָיָא הוּא לֵדָתוֹ׳. וְהָכָא אָמַר הָכֵן? רַבִּי אַבָּא בַּר זוּטְרָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: כָּל שֶׁהוּא בְּהֵ״י – רַבָּה, בְּאֶלֶ״ף – רָבָא.

רַב חִיָּה בַּר אָשִׁי, הֲוָה יָתִיב קָמֵי דְּרַב, חֲמִיתֵהּ מְבְעִית. אָמַר לֵהּ: מַהוּ כֵן? אָמַר לֵהּ: חֲמַרְתִּי מְעַבְּרָה וְהִיא בָּעְיָא מֵילַד, וַאֲנָה בָּעֵי: מַרְבָּעָתַהּ עַד דְּלָא תִּצְנַן. אָמַר לֵהּ: אֵימָתַי עָלָה עָלֶיהָ הַזָּכָר? אָמַר לֵהּ: בְּיוֹם פְּלָן. וְחִשֵּׁב, אָמַר לֵהּ: בָּעְיָא הִיא עַד כַּדּוּן. וְתָנֵי כֵּן: חֲמַרְתָּהּ פּוֹחֶתֶת – אֵינָהּ פּוֹחֶתֶת מִימוֹת הַלְּבָנָה וְהַמּוֹסֶפֶת – אֵינָהּ מוֹסֶפֶת עַל יְמוֹת הַחַמָּה. מִלְּתֵהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פְּלִיגָא, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בִּקֹּרֶת[13] מִשֶּׁל מַלְכוּת הִרְבִּיעוּ שֶׁל בֵּית רַבִּי מִמֶּנָּה שְׁוָרִים, וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁיָּלְדוּ עַכְשָׁו, וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁיָּלְדוּ לְאַחַר זְמַן! כָּאן בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה, כָּאן בַּבְּהֵמָה טְמֵאָה. וְהָא כְתִיב (איוב לט, א-ב): ״הֲיָדַעְתָּ עֵת לֶדֶת יַעֲלֵי סָלַע״ וְגוֹ׳. תִּסְפֹּר יְרָחִים תְּמַלֶּאנָה וְיָדַעְתָּ עֵת לְדָתָנָה״? חַיָּה טְהוֹרָה כִּבְהֵמָה טְמֵאָה.

רַבִּי מֵאִיר חָשַׁשׁ לְגִטִּין. רַבִּי יוּדָה חָשַׁשׁ לְוָלָד. רַבִּי יוֹסֵה חָשַׁשׁ לְגִטִּין וּלְוָלָד. אֵין תִּימַר דְּלֵית רַבִּי יוֹסֵה חוֹשֵׁשׁ לְגִטִּין, דִּתְנַן: אֲרוּסוֹת יְנָשְׂאוּ מִיָּד.

רַבִּי זְעוּרָה בְּשֵׁם רַבִּי גְּדוֹלָה: מְמָאֶנֶת אֵינָהּ צְרִיכָה לְהַמְתִּין שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים, הַיּוֹצֵאת בְּגֵט צְרִיכָה לְהַמְתִּין שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים. הָדָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי מֵאִיר חָשַׁשׁ לְגִטִּין. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא בַּר יִרְמְיָה: אֲנוּסָה אֵינָהּ צְרִיכָה לְהַמְתִּין שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים. מְסַיְּעָא לְרַבִּי יוֹסֵה, דְּרַבִּי יוֹסֵה חָשַׁשׁ לְגִטִּין וּלְוָלָד.

תָּנֵי: הַגִּיּוֹרֶת וְהַשְּׁבוּיָה וְהַשִּׁפְחָה, שֶׁנִּפְדּוּ וְשֶׁנִּתְגַּיְּרוּ וְשֶׁנִּשְׁתַּחְרְרוּ – צְרִיכוֹת לְהַמְתִּין שִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים, דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: אֵינָן צְרִיכוֹת לְהַמְתִּין.

[כח.]

וּבְדָמִים – רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: מְטַמֵּא מֵעֵת לְעֵת. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: דַּיָּהּ שַׁעְתָּהּ. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה בְּדָמִים, וְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵה בְּוָלָד. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ: אַבָּא הֲוָה לֵהּ עוֹבָדָא, וּשְׁלַח שְׁאַל לְרַבִּי חִיָּה וּלְרַבִּי יוֹסֵה וּלְרַבִּי אַמִּי, וְהוֹרוּן לֵהּ כְּרַבִּי יוֹסֵה בְּוָלָד. דִּלְמָא כֵן מָה אֲנַן אָמְרִין? רַבִּי יוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵה, אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵה?! אֶלָּא בְּגִין דְּאָמַר רַבִּי: ׳נִרְאִין׳. לָא כֵן אָמַר

[13] עֵדֶר בָּקָר

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי זְעוּרָה: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבִּי נְרִאִין, עֲדַיִן הַמַּחֲלֹקֶת בְּמִקוֹמָהּ, חוּץ מֵעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה, דְּדֵין מוֹדֵי לְדֵין וְדֵין מוֹדֶה לְדֵין?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: קַשְׁיֵיתָהּ קָמֵי רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ: אֲפִלּוּ דָּבָר בָּרִיא שֶׁנִּבְעֲלוּ? אָמַר לוֹ: וְסָתָם גּוֹיוֹת לֹא כִּבְעוּלוֹת הֵן?!

שִׁמְעוֹן בַּר בָּא אָמַר: אַתָּא עוֹבָדָא קָמֵי רַבִּי יוֹחָנָן, וְהוֹרֵי כְּרַבִּי יוֹסֵה, וַהֲוָה רַבִּי לְעָזָר מִצְטַעֵר, אָמַר: שָׁבְקִין סְתָמָא וְעָבְדִין כִּיחִידָיָא? אַשְׁכַּח תָּנֵי לַהּ רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר, כַּד שְׁמַע לַהּ דְּתָנֵי לַהּ רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר, אָמַר: יָאוּת סָבָא יָדַע פִּרְקֵי גַּרְמֵהּ[14]. רַבִּי מָנָא בְּעָא קָמֵי רַבִּי יוּדָן: תַּמָּן אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבִּי מַחֲלֹקֶת, וְחָזַר וְשָׁנָה סְתָם - הֲלָכָה כְּסְתָם מִשְׁנָה, וְהָכָא אַתְּ אָמַר הָכֵן?! אֲמַר לֵהּ: לָא רַבִּי, דִּלְמָא חוֹרָן אָמַר. מִן מָה הָן דְּשָׁנָה רַבִּי מַתְנִיתָא מַחֲלֹקֶת וְחָזַר וְשָׁנָה סְתָם, הֲלָכָה כְּסְתָם, אֲתָר דְּלָא אַשְׁכַּח רַבִּי מַתְנִיתָא מַחֲלֹקֶת, אֶלָּא אֲחֵרִים שָׁנוּ מַחֲלֹקֶת וְרַבִּי שָׁנָה סְתָם, לֹא כָל שֶׁכֵּן תְּהֵא הֲלָכָה כְּסְתָם? אַתָּא רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: וַאֲפִלּוּ שָׁנוּ אֲחֵרִים מַחֲלֹקֶת וְרַבִּי שָׁנָה סְתָם, הֲלָכָה כְּסְתָם.

וְלָמָּה הוּא מוֹרֵי לֵהּ כִּיחִידָיָא? רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אִינְיָיא בְּשֵׁם רַב אַחָא: הָדָא דְתֵימַר: בְּשֶׁאֵין מַחֲלֹקֶת אֵצֶל סְתָם, אֲבָל אִם יֵשׁ מַחֲלֹקֶת אֵצֶל סְתָם - לָא בְדָא הֲלָכָה כְּסְתָם. רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַב אַחָא: הָדָא דְתֵימַר: בְּיָחִיד אֵצֶל יָחִיד, אֲבָל בְּיָחִיד אֵצֶל חֲכָמִים - לָא בְדָא הֲלָכָה כְּסְתָם.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה סְתָם מִשְׁנָיוֹת - דְּרַבָּנָן, עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ לוֹ רַבּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: כָּל סְתָם מִשְׁנָיוֹת - דְּרַבִּי מֵאִיר, עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ לוֹ רַבּוֹ. אָמַר רַבִּי זְעִירָא קָמֵי רַבִּי יוֹסֵה: לָא דְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ פְּלִיג, אֶלָּא דּוּ חָמֵי רֹב סְתָם מִשְׁנָיוֹת דְּרַבִּי מֵאִיר. רַבִּי זְעִירָא בְּעָא קָמֵי רַבִּי מָנָא: הַיְדֵינוּ 'רַבָּה'? רַבָּה דְּמַתְנִיתָא רַבָּה דְּאוּלְפָנָה?

[כח:]

לֵית מִלְּתָא דְּרַבִּי לְעָזָר אָמְרָה רַבָּה דְּמַתְנִיתָא? כַּד שְׁמַע דְּתָנֵי לַהּ רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר, אָמַר: יָאוּת סָבָא יָדַע פִּרְקֵי גַּרְמֵהּ. נֹאמַר אֶלְפַן קַבִּיל? מִן רַבָּה דְּמַתְנִיתָה, כַּד שְׁמַע דְּתָנֵי לַהּ רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר.

הַחוֹלֶצֶת מוֹנָה מִשְׁעַת מִיתָה, הַיּוֹצְאָה בְּגֵט מוֹנָה מִשְׁעַת נְתִינַת גִּטָּהּ. רַבִּי חֲנִינָה אָמַר: מִשְׁעַת נְתִינַת גִּטָּהּ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִשְׁעַת כְּתִיבָה. רַב וּשְׁמוּאֵל, רַב כְּרַבִּי חֲנִינָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר כְּרַבִּי יוֹחָנָן. מְתִיב שְׁמוּאֵל לְרַב: עַל דַּעְתָּךְ דְּאַתְּ אָמַר מִשְׁעַת נְתִינָה, מִשּׁוּם מָה אַתְּ חוֹשֵׁשׁ? מִשּׁוּם שֶׁנִּתְיַחֲדָה בֵּינְתַיִם, וְנֵיחוֹשׁ לָהּ לְגֵט יָשָׁן!

מְתִיב רַבִּי חֲנִינָה לְרַבִּי יוֹחָנָן: עַל דַּעְתָּךְ דְּאַתְּ אָמַר מִשְׁעַת כְּתִיבָה, הָיוּ שְׁנֵי גִטִּין, אֶחָד נִכְתַּב עַכְשָׁו וְאֶחָד נִכְתַּב לְאַחַר זְמַן, וְנִתְּנוּ שְׁנֵיהֶן בְּיוֹם אֶחָד, לָזוֹ אַתְּ אוֹסֵר וְלָזוֹ אַתְּ מַתִּיר! מַן דַּהֲוָה מוֹתְבַהּ רַב לִשְׁמוּאֵל - הָתִיב רַבִּי חֲנִינָה לְרַבִּי יוֹחָנָן. מַן דַּהֲוָה רַבִּי יוֹחָנָן מוֹתְבַהּ לְרַבִּי חֲנִינָה - הָתִיב שְׁמוּאֵל לְרַב. וַהֲלָכָה: מוֹנָה לְגֵט מִשְׁעַת כְּתִיבָה, אִם לֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ.

חוּץ מִן הָאַלְמָנָה מִפְּנֵי הָאֵבוּל - וְכַמָּה הוּא הָאֵבוּל? שְׁלֹשִׁים יוֹם. הָדָא דְתֵימַר: בְּנָשִׁים,

[14] הֵיטֵב יָדַע הַזָּקֵן לְתָרֵץ עַצְמוֹ

אֲבָל בָּאֲנָשִׁים - שְׁלשָׁה רְגָלִים. בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים, אֲבָל אִם אֵין לוֹ בָּנִים - מִיַּד; בְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מִי שֶׁיְּשַׁמְּשֶׁנּוּ, אֲבָל אִם אֵין לוֹ מִי שֶׁיְּשַׁמְּשֶׁנּוּ - מִיַּד; בְּשֶׁאֵין לוֹ בָּנָיו קְטַנִּים, אֲבָל אִם הָיוּ בָּנָיו קְטַנִּים - מִיָּד. כְּהָדָא: מַעֲשֶׂה שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי טַרְפוֹן. עַד כְּשֶׁהוּא בְּבֵית־הַקְּבָרוֹת אָמַר לַאֲחוֹתָהּ: ״הִכָּנְסִי, וְגַדְּלִי אֶת בְּנֵי אֲחוֹתֵךְ!״ אַף־עַל־פִּי־כֵן, כְּנָסָהּ וְלֹא הִכִּירָהּ עַד שֶׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלוֹשִׁים יוֹם.

הֲלָכָה יב: מַתְנִיתִין: אַרְבָּעָה אַחִין נְשׂוּאִין לְאַרְבָּעָה נָשִׁים, וּמֵתוּ. אִם רָצָה הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶם מְיַבֵּם אֶת כֻּלָּן, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי לִשְׁתֵּי נָשִׁים וּמֵת - בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. הָיְתָה אַחַת כְּשֵׁרָה וְאַחַת פְּסוּלָה, אִם הָיָה חוֹלֵץ - חוֹלֵץ לַפְּסוּלָה, וְאִם הָיָה מְיַבֵּם - מְיַבֵּם לַכְּשֵׁרָה.

גְּמָרָא: אַרְבָּעָה מֵאַחִין כוּ׳ - דְּלְמָא: תְּלָת עֲשַׂר אַחִין הַוְיִין, וּמְתִין תְּרֵין עֲשַׂר דְּלָא בְנִין. אַתְיוֹן בְּעָיוֹן מִתַּיבְּמָה קָמֵי רַבִּי. אֲמַר לֵהּ רַבִּי: ׳אֱזִיל יַבֵּם׳! אֲמַר לֵיהּ: לֵית בְּחַיְלִי[15]. וְהֵן אוֹמְרוֹת כָּל חָדָא וַחֲדָא: אֲנָה מְזַיֶּינְנָא יַרְחִי[16]. אֲמַר: וּמַן זַיֶּין הָהוּא יַרְחָא דְּעִבּוּרָא? אֲמַר רַבִּי: אֲנָה זַיֶּינְנָא יַרְחָא דְּעִבּוּרָא. וְצַלִּי עֲלֵיהוֹן וְאַזְלוֹן לְהוֹן. בָּתַר תְּלָת שְׁנִין אֲתוֹן טְעִינִין תְּלָתִין וְשִׁתָּא מְיָנוּקִין[17], אֲתוֹן וְקָמְנוּ לְהֵן קָמֵי דָּרְתָה דְּרַבִּי, סָלְקִין וְאָמְרִין לֵיהּ: ׳לְרַע קְרֵיָא דִּמְיָנוּקִין בָּעַיָן מִשְׁאוֹל בִּשְׁלָמָךְ׳[18]. אוֹדִיק רַבִּי מִן כַּוְתָא וַחֲמָתוֹן. אֲמַר לוֹן: מַה עִסְקֵיכוֹן? אָמְרִין לֵיהּ: אֲנַן בָּעַיָן תִּתֵּן לָן הָהוּא יַרְחָא דְּעִבּוּרָא. וְיָהֵיב לְהוֹן הָהוּא יַרְחָא דְּעִבּוּרָא.

כְּתִיב (שְׁמוּאֵל־ב ו, יא): ״וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יְיָ בֵּית עֹבֵד אֱדֹם הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיְבָרֶךְ יְיָ וְגוֹ׳, בַּמֶּה בֵּרְכוֹ? בִּבְנִים. הָדָא הִיא דִכְתִיב (דִּבְרֵי הַיָּמִים־א כו, ח): ״כָּל אֵלֶּה מִבְּנֵי עֹבֵד אֱדֹם, הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וַאֲחֵיהֶם, אִישׁ חַיִל בַּכֹּחַ לַעֲבֹדָה שִׁשִּׁים וְגוֹ׳. דַּהֲוָת כָּל חֲדָא מְנַהֵן יָלְדָה תְּרֵיי בְּכָל יַרְחָא. הָא כֵּיצַד? טָמְאָה שִׁבְעָה, וְטָהֲרָה שִׁבְעָה, וְיָלְדַת. טָמְאָה שִׁבְעָה, וְטָהֲרָה שִׁבְעָה, וְיָלְדַת. שִׁית עֲשַׂר לְכָל יַרַח, לִתְלָתָא יַרְחִין הָא אַרְבְּעִין וְתַמְנְיָא, וְהוּא שִׁיתָּא - הָא חַמְשִׁין וְאַרְבָּעָה,

[כט.]

וְתָמְנוֹתֵיהוֹן - הָא שִׁתִּין וּתְרֵין. הָדָא הִיא דִכְתִיב (שָׁם): ״שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם לְעֹבֵד אֱדֹם״.

אָמַר רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא: כְּתִיב (דִּבְרִים כה, י): ״וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל״ - בַּיִת שֶׁהוּא נִתָּר בַּחֲלִיצָה אַחַת. אַף בְּבִיאָה כֵּן. חֲלִיצָה פּוֹטֶרֶת וּבִיאָה פּוֹטֶרֶת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר בַּחֲלִיצָה, כֵּן אַתְּ אָמַר בְּבִיאָה.

וּמָהוּ לְהַעֲרִים? וְכִי רַבִּי טַרְפוֹן אֲבִיהֶן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל לֹא הֶעֱרִים קֹדֶשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נָשִׁים בִּימֵי רְעָבוֹן עַל מְנַת לְהַאֲכִילָן בִּתְרוּמָה? תַּמָּן - אֵין כָּל אַחַת וְאַחַת רְאוּיָה לוֹכַל בִּתְרוּמָה. בְּרַם הָכָא - כָּל אֶחָד וְאֶחָד רָאוּי לְיַבֵּם. רַבִּי יוּדָן בֵּי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל עָבְדִין לֵיהּ כֵּן.

הֲלָכָה יג: מַתְנִיתִין: הַמַּחְזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא אֶת חֲלוּצָתוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא אֶת קְרוֹבַת חֲלוּצָתוֹ - יוֹצִיא, וְהַוָּלָד מַמְזֵר; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין הַוָּלָד מַמְזֵר. וּמוֹדִים בְּנוֹשֵׂא אֶת קְרוֹבַת גְּרוּשָׁתוֹ, שֶׁהַוָּלָד מַמְזֵר.

גְּמָרָא: רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּחְזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ מִשֶּׁנִּשֵּׂאת - פְּסָלָהּ מִן הַכְּהֻנָּה. בְּלֹא כָךְ אֵינָהּ פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה?! אֶלָּא פְּסוּלָה מִלּוֹכַל בִּתְרוּמָה. רַבִּי זְעִירָה, רַבִּי חִיָּה

---

[15] אֵין בְּכֹחִי לְפַרְנֵס אֶת כֻּלָּן

[16] אֲנִי אֶפַּרְנֵס חֹדֶשׁ בַּשָּׁנָה

[17] תִּינוֹקוֹת

[18] יֵשׁ לְמַטָּה כְּפָר שֶׁל תִּינוֹקוֹת שֶׁרוֹצִים לִשְׁאֹל בִּשְׁלוֹמֵךְ

בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַמַּחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִשֶּׁנִּשֵּׂאת - בִּתָּהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. וּמַאי טַעֲמָא? "כִּי תוֹעֵבָה הִיא" (דְּבָרִים כד, ד) - הִיא תּוֹעֵבָה, וְאֵין הַוָּלָד תּוֹעֵבָה.

הֲלָכָה יד: מַתְנִיתִין: וְאֵי זֶהוּ מַמְזֵר? כָּל שֶׁאֵר בָּשָׂר שֶׁהוּא בְּלֹא יָבֹא, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי אוֹמֵר: כָּל שֶׁחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם, וַהֲלָכָה כִּדְבָרָיו. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל שֶׁחַיָּבִין עָלָיו מִיתַת בֵּית־דִּין.

הֲלָכָה טו: מַתְנִיתִין: אָמַר שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי: מָצָאתִי מְגִלַּת יוּחֲסִין בִּירוּשָׁלַיִם, וְכָתוּב בָּהּ: 'אִישׁ פְּלוֹנִי מַמְזֵר מֵאֵשֶׁת אִישׁ', לְקַיֵּם דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אוֹמֵר: וְכוּלְּהֶם מֵאֵשֶׁת אָב לָמְדוּ (דְּבָרִים כג, א): "לֹא יִקַּח אִישׁ אֵת אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו". רַבִּי עֲקִיבָה דּוֹרֵשׁ: מָה אֵשֶׁת אָבִיו מְיֻחֶדֶת, שֶׁהִיא בְּלֹא יָבֹא - הַוָּלָד מַמְזֵר. אַף כָּל שֶׁהוּא בְּלֹא יָבֹא - הַוָּלָד מַמְזֵר. הֲתִיבוּן: הֲרֵי אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל! שֶׁנִּיָּא הִיא, שֶׁפֵּרַשׁ בָּהּ חָלָל.

שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי דָּרַשׁ: מָה אֵשֶׁת אָב מְיֻחֶדֶת, שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם - הַוָּלָד מַמְזֵר. אַף כָּל שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת בִּידֵי שָׁמַיִם - הַוָּלָד מַמְזֵר. הֲתִיבוּן: הֲרֵי נִדָּה! שֶׁנִּיָּא הִיא, שֶׁאֵין כָּתוּב בָּהּ: "שְׁאֵר בָּשָׂר".

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דָּרַשׁ: מָה אֵשֶׁת אָב מְיֻחֶדֶת שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ מִיתַת בֵּית־דִּין, וְהַוָּלָד מַמְזֵר. אַף כָּל שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ מִיתַת בֵּית־דִּין, הַוָּלָד מַמְזֵר.

[כט:]

אַף־עַל־גַּב דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ - הַוָּלָד כָּשֵׁר, מוֹדֶה שֶׁאִם הָיְתָה הַוָּלָד נְקֵבָה - שֶׁהִיא פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה. אַף־עַל־גַּב דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: גּוֹי וְעֶבֶד שֶׁבָּאוּ עַל בַּת יִשְׂרָאֵל - הַוָּלָד כָּשֵׁר, מוֹדֵי שֶׁאִם הָיְתָה נְקֵבָה - שֶׁהִיא פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה. חַד בַּר נָשׁ אֲתָא לְגַבֵּיהּ דְּרַב, אָמַר: בְּגִין דִּילִידְתֵּיהּ אִמֵּיהּ דְּהַהוּא גַּבְרָא מִן אַרַמַּאי? אֲמַר לֵיהּ: כָּשֵׁר. אָמַר לֵיהּ רַב חֲמָא בַּר גּוּרְיָא: הֵן דְּעָיְימָךְ רַגְלֶיךָ עַד דְּלָא יֵיתֵי שְׁמוּאֵל וְיִפְסְלִינָךְ[19]. אַף־עַל־גַּב דְּרַב אָמַר: גּוֹי וְעֶבֶד שֶׁבָּאוּ עַל בַּת יִשְׂרָאֵל - הַוָּלָד כָּשֵׁר, מוֹדֵי שֶׁאִם הָיְתָה נְקֵבָה - שֶׁהִיא פְּסוּלָה מִן הַכְּהֻנָּה.

וּמָה רָאוּ לוֹמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַתִּמְנִי? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי חֲנִינָא: מָקוֹם שֶׁנִּכְלְלוּ כָּל הָעֲרָיוֹת לְהִכָּרֵת, יָצְאַת אֵשֶׁת אָב לְלַמֵּדְךָ עַל הַמַּמְזֵר. מִחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי חֲנִינָא: תַּמָּן הוּא יָלִיף לֵיהּ מִכְּלָלָא, וְהָכָא הוּא יָלִיף לֵיהּ מִפְּרָטָה. דְּתָנֵי (וַיִּקְרָא ד, כז): "מִצְוֹת ייָ", הָיִיתִי אוֹמֵר אַף אוֹכְלֵי שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים בִּכְלָל, הֲרֵי אַתְּ דָּן לוֹמַר: נֶאֱמַר כָּאן (שָׁם): "מֵעֵינֵי" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (בְּמִדְבַּר טו, כד): "מֵעֵינֵי", מַה "עֵינֵי" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - דָּבָר שֶׁחַיָּבִין עַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת וְעַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת, אַף "מֵעֵינֵי" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - חַיָּבִין עַל זְדוֹנוֹ כָּרֵת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חַטָּאת.

אִי מַה "עֵינֵי" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִיתַת בֵּית דִּין, אַף "מֵעֵינֵי" שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִיתַת בֵּית דִּין? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי חֲנִינָה: מָקוֹם שֶׁיָּצְאַת עֲבוֹדָה־זָרָה לְלַמֵּד עַל מְחַיְּבִין כְּרֵתוֹת, לֹא יָצָא עִמָּהּ אֶלָּא כָּרֵת בִּלְבַד, אֲבָל מִיתָה מִמָּקוֹם אַחֵר בָּאת.

מִחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי חֲנִינָה: תַּמָּן הוּא יָלִיף לַהּ מִכְּלָלָא, וְהָכָא הוּא יָלִיף לַהּ מִפְּרָטָה. תַּמָּן נִכְלְלוּ כָּל הָעֲבֵרוֹת לְקָרְבָּן,

[19] לֵךְ לְאָן שֶׁיִּשָּׁאוּךָ רַגְלֶיךָ לִפְנֵי שֶׁיָּבוֹא שְׁמוּאֵל וְיִפְסֹל אוֹתָךְ

יָצָאת עֲבוֹדָה־זָרָה לְלַמֵּד עַל מְחֻיָּבֵי קָרְבָּנוֹת. אִית לָךְ מֵימַר הָכָא נִכְלְלוּ כָּל הָעֲרָיוֹת לְמַמְזֵר? ! יָצָאת אֵשֶׁת אָב לְלַמֵּד עַל הַמַּמְזֵר.

הֲלָכָה טז: מַתְנִיתִין: אִשְׁתּוֹ שֶׁמֵּתָה - מָתַר בַּאֲחוֹתָהּ. גֵּרְשָׁהּ וּמֵתָה - מָתַר בַּאֲחוֹתָהּ. נִשֵּׂאת לְאַחַר וּמֵתָה - מָתַר בַּאֲחוֹתָהּ. יְבִמְתּוֹ שֶׁמֵּתָה - מָתַר בַּאֲחוֹתָהּ. חָלַץ לָהּ וּמֵתָה - מָתַר בַּאֲחוֹתָהּ. נִשֵּׂאת לְאַחַר וּמֵתָה - מָתַר בַּאֲחוֹתָהּ.

גְּמָרָא: הָא בְּאִמָּהּ אָסוּר. לָא־כֵן אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה - מָתַר בְּאִמָּהּ?

[ל.]

אֶלָּא בְּגִין דְּתָנֵינַן: חָלַץ לָהּ וּמֵתָה - מָתַר בַּאֲחוֹתָהּ, הָא בְּאִמָּהּ - אָסוּר. לְפוּם כֵּן תְּנָא אֲחוֹתָהּ.

הַדְרָן עֲלָךְ
פֶּרֶק הַחוֹלֵץ לִיבִמְתּוֹ

פֶּרֶק ה: הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין גֵּט אַחַר גֵּט, וְלֹא מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר, וְלֹא בְּעִילָה אַחַר בְּעִילָה, וְלֹא חֲלִיצָה אַחַר חֲלִיצָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ גֵּט אַחַר גֵּט, וְאַחַר מַאֲמָר, אֲבָל לֹא לְאַחַר בְּעִילָה וְלֹא לְאַחַר חֲלִיצָה כְּלוּם.

גְּמָרָא: "יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ" (דְּבָרִים כה, ה) - זֶה הַבִּיאָה; "וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה" - זֶה הַמַּאֲמָר. יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁהַבִּיאָה גּוֹמֶרֶת בָּהּ, כָּךְ יְהֵא הַמַּאֲמָר גּוֹמֵר בָּהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ". עוֹדָהּ אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה כֻּלָּהּ לְיִבּוּם. מַה הַבִּיאָה גּוֹמֶרֶת בָּהּ, אַף הַמַּאֲמָר גּוֹמֵר בָּהּ. וְאִם־כֵּן, מָה הוֹעִיל בָּהּ מַאֲמָר? לְאָסְרָהּ לָאֲחִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמַּאֲמָר אוֹ קוֹנֶה אוֹ לֹא קוֹנֶה. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? "יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ", זֶה הַבִּיאָה; "וּלְקָחָהּ לוֹ", זֶה הַמַּאֲמָר. וְכַשֵּׁם שֶׁהַבִּיאָה גּוֹמֶרֶת בָּהּ, כָּךְ הַמַּאֲמָר גּוֹמֵר בָּהּ. אוֹ: "יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ", וַהֲרֵי הִיא לְקוּחָה לוֹ, וְהַמַּאֲמָר לֹא הוֹעִיל בָּהּ כְּלוּם. רַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: הַמַּאֲמָר קוֹנֶה קִנְיַן גְּמוּר בִּיבָמָה. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲרָךְ? "וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה" - הֲרֵי הִיא כִּקְדוּשֵׁי אִשָּׁה. מָה קִדּוּשֵׁי אִשָּׁה קוֹנִין קִנְיַן גְּמוּר, אַף הַמַּאֲמָר קוֹנֶה קִנְיַן גְּמוּר.

אִי זֶה מַאֲמָר בִּיבָמָה? ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּכֶסֶף וּבְשָׁוֶה כֶּסֶף׳. כְּמָה דְּרַבָּנִין אָמְרִין: הַמַּאֲמָר קוֹנֶה וּמְשַׁיֵּיר, כֵּן אִנּוּן אָמְרִין: הַגֵּט פּוֹטֵר וּמְשַׁיֵּיר. וְיִפְטֹר הַגֵּט פְּטוֹר גְּמוּר בִּיבָמָה, מִקַּל וָחֹמֶר: מָה אִם הָאִשָּׁה שֶׁאֵין חֲלִיצָה פּוֹטֶרֶת בָּהּ - הַגֵּט פּוֹטֵר בָּהּ, יְבָמָה שֶׁחֲלִיצָה פּוֹטֶרֶת בָּהּ - אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא הַגֵּט פּוֹטֵר בָּהּ? ! תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים כה, ט): "וְחָלְצָה" - בַּחֲלִיצָה הִיא נִתֶּרֶת, וְאֵינָהּ נִתֶּרֶת בְּגֵט. וְלֹא תִּפְטֹר בָּהּ כְּלוּם? כְּתִיב (שָׁם, ב): "וְלֹא תִהְיֶה לְאִישׁ זָר". מָה אֲנַן קָיְמִין? אִם בְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ - אִשְׁתּוֹ הִיא! אִם בְּשֶׁחָלַץ לָהּ, תֵּלֵךְ וְתִנָּשֵׂא לְאִישׁ זָר! אֶלָּא כֵּן אֲנַן קָיְמִין: בְּשֶׁנָּתַן לָהּ גֵּט. וְתָנֵי חִזְקִיָּה כֵּן: מִנַּיִן לְנוֹתֵן גֵּט לִיבִמְתּוֹ, שֶׁהִיא אֲסוּרָה עָלָיו וְעַל אָחִיו? אֶצְלוֹ אֲנִי קוֹרֵא: ׳אֲשֶׁר שִׁלַּח׳, אֵצֶל הָאַחִין אֲנִי קוֹרֵא: ׳אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ׳.

וְתַתִּיר חֲלִיצָה בְּאִשָּׁה מִקַּל וָחֹמֶר: מָה אִם הַיְבָמָה שֶׁאֵין הַגֵּט פּוֹטֵר בָּהּ - חֲלִיצָה פּוֹטֶרֶת בָּהּ, אִשָּׁה, שֶׁהַגֵּט פּוֹטֵר בָּהּ - אֵינוֹ דִין שֶׁתְּהֵא חֲלִיצָה פּוֹטֶרֶת בָּהּ? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים כד, א): "וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת" וְגוֹ׳ - בְּגֵט הִיא נִתֶּרֶת, וְאֵינָהּ נִתֶּרֶת בַּחֲלִיצָה.

[ל:]

וְתִפְטֹר בָּהּ וּתְשַׁיֵּר? תַּמָּן כְּתִיב: ״לֹא תִהְיֶה לְאִישׁ זָר״; הָכָא מָה אִית לָךְ?

כְּמָה דְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמַּאֲמָר אוֹ קוֹנֶה אוֹ לֹא קוֹנֶה, כֵּן הוּא אוֹמֵר: הַגֵּט אוֹ פּוֹטֵר אוֹ לֹא פּוֹטֵר? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַבְּעִילָה, בִּזְמַן שֶׁהִיא בַּתְּחִלָּה - אֵין אַחֲרֶיהָ כְּלוּם. הָא בַּסּוֹף - יֵשׁ אַחֲרֶיהָ כְּלוּם, בִּבְעִילָה שֶׁהִיא לְאַחַר הַגֵּט, אֲבָל בִּבְעִילָה שֶׁהִיא לְאַחַר מַאֲמָר - מַה נַפְשָׁךְ: קָנָה מַאֲמָר - אֵין אַחֲרָיו כְּלוּם, לֹא קָנָה מַאֲמָר - תִּקְנֶה הַבִּיאָה, וְלֹא יְהֵא אַחֲרֶיהָ כְּלוּם! אֶלָּא כֵּן אֲנַן קַיְמִין: בִּבְעִילָה שֶׁהִיא לְאַחַר הַגֵּט. הָדָא אָמְרָה: שֶׁהַגֵּט פּוֹטֵר וּמְשַׁיֵּר.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: הַמַּאֲמָר אוֹ קוֹנֶה אוֹ לֹא קוֹנֶה. וְהָכָא מִדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: הַגֵּט פּוֹטֵר אוֹ לֹא פּוֹטֵר. נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא (תוֹסֶפְתָּא ז, א): מוֹדָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל לַחֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ גֵּט אַחַר מַאֲמָר, וּמַאֲמָר אַחַר גֵּט; גֵּט אַחַר בִּיאַת מַאֲמָר, וּמַאֲמָר אַחַר בִּיאַת הַגֵּט.

גֵּט אַחַר בִּיאַת מַאֲמָר, הֵיךְ עֲבִידָה? הָיוּ שָׁלֹשׁ יְבָמוֹת, עָשָׂה מַאֲמָר בַּזּוֹ, וּבָעַל לַזּוֹ, וְנָתַן גֵּט לַשְּׁלִישִׁית. הָדָא אָמְרָה: שֶׁהַמַּאֲמָר קוֹנֶה וּמְשַׁיֵּר. אִי תֵּאמַר הַמַּאֲמָר אוֹ קוֹנֶה אוֹ לֹא קוֹנֶה, מַה נַפְשָׁךְ: קָנָה מַאֲמָר - אֵין אַחַר זוֹ כְּלוּם. לֹא קָנָה הַמַּאֲמָר - תִּקְנֶה הַבִּיאָה, וְלֹא יְהֵא אַחֲרֶיהָ כְּלוּם! הָדָא אָמְרָה: שֶׁהַמַּאֲמָר קוֹנֶה וּמְשַׁיֵּר.

״מַאֲמָר אַחַר בִּיאַת גֵּט״, הֵיךְ עֲבִידָה? הָיוּ שָׁלֹשׁ יְבָמוֹת, נָתַן גֵּט לַזּוֹ, וּבָעַל לַזּוֹ, וְעָשָׂה מַאֲמָר בַּשְּׁלִישִׁית. הָדָא אָמְרָה: שֶׁהַגֵּט פּוֹטֵר וּמְשַׁיֵּר. וְאִם תֵּאמַר הַגֵּט פּוֹטֵר אוֹ לֹא פּוֹטֵר. מַה נַפְשָׁךְ: פָּטַר הַגֵּט - אֵין אַחֲרָיו כְּלוּם; לֹא פָּטַר הַגֵּט - תִּפְטֹר הַבִּיאָה, וְלֹא יְהֵא אַחֲרֶיהָ כְּלוּם! הָדָא אָמְרָה: שֶׁהַגֵּט פּוֹטֵר וּמְשַׁיֵּר.

הֵיךְ רַבָּן גַּמְלִיאֵל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, ״וְאֵין מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר בִּיבָמָה״ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא?

[לא.]

אֶלָּא דְלֵית טַעְמָא דְהָן כְּטַעְמָא דְהָן. טַעְמָא דְהָן דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל: כָּל מַה שֶּׁמַּאֲמָר הַשֵּׁנִי עָתִיד לִקָּנוֹת, כְּבָר קָנָה הָרִאשׁוֹן. כָּל מַה שֶּׁהַגֵּט הַשֵּׁנִי עָתִיד לִפְטֹר, כְּבָר פָּטַר הָרִאשׁוֹן. טַעְמָא דְרַבִּי שִׁמְעוֹן: קָנָה הָרִאשׁוֹן, קָנָה הַשֵּׁנִי; לֹא קָנָה הָרִאשׁוֹן, אַף הַשֵּׁנִי לֹא קָנָה. פָּטַר הָרִאשׁוֹן, פָּטַר הַשֵּׁנִי; לֹא פָּטַר הָרִאשׁוֹן, אַף הַשֵּׁנִי לֹא פָּטַר.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, מַהוּ שֶׁיְּהֵא הַגֵּט לְאַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר, וּמַאֲמָר אַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר? ״גֵּט לְאַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר״, הֵיךְ עֲבִידָה? הָיוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת, עָשָׂה מַאֲמָר לָזוֹ וְנָתַן לָהּ גֵּט, וְנָתַן גֵּט לַשְּׁנִיָּה. אִם תֹּאמַר: הַגֵּט פּוֹטֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁקָּנָה מַאֲמָר - כְּמִי שֶׁיֵּשׁ כָּאן גֵּט, וְאֵין גֵּט לְאַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר. אִם תֹּאמַר: אֵין הַגֵּט פּוֹטֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁקָּנָה מַאֲמָר - כְּמִי שֶׁאֵין כָּאן גֵּט, וְיֵשׁ גֵּט לְאַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר.

״מַאֲמָר אַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר״, הֵיךְ עֲבִידָה? הָיוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת, עָשָׂה מַאֲמָר לָזוֹ וְנָתַן לָהּ גֵּט, עָשָׂה מַאֲמָר לַשְּׁנִיָּה. אִם תֹּאמַר: הַגֵּט פּוֹטֵר כָּל מַה שֶּׁקָּנָה הַמַּאֲמָר - כְּמִי שֶׁאֵין כָּאן מַאֲמָר, וְיֵשׁ מַאֲמָר אַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר. וְאִם תֹּאמַר: אֵין הַגֵּט פּוֹטֵר כָּל מַה שֶּׁקָּנָה הַמַּאֲמָר - כְּמִי שֶׁיֵּשׁ כָּאן מַאֲמָר, וְאֵין מַאֲמָר לְאַחַר גִּטּוֹ שֶׁל מַאֲמָר.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל: מַהוּ שֶׁתְּהֵא בִּיאָה פְּסוּלָה אַחַר בִּיאָה פְּסוּלָה? בִּיאַת בֶּן תֵּשַׁע אַחַר בִּיאַת בֶּן תֵּשַׁע? בִּיאָה פְּסוּלָה לְאַחַר בִּיאַת בֶּן תֵּשַׁע, בִּיאַת בֶּן תֵּשַׁע לְאַחַר בִּיאָה פְּסוּלָה?

מַהוּ שֶׁיּוּדוּ חֲכָמִים לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאֵין מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר בִּיבָמָה אַחַת? הֵיךְ עֲבִידָא? עָשָׂה מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ וְנָתַן לָהּ גֵּט, וְעָשָׂה מַאֲמָר. אִם תֹּאמַר: יֵשׁ מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר - לֹא נִפְטְרָה בְּאוֹתוֹ הַגֵּט. אִם תֹּאמַר: אֵין מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר - נִפְטְרָה בְּאוֹתוֹ הַגֵּט.

רַבִּי יוּדָן בָּעֵי: קִדֵּשׁ אִשָּׁה

[לא:]

מֵעַכְשָׁו, לְאַחַר שְׁלשִׁים יוֹם, וְנָפְלָה לָהּ אֲחוֹתָהּ בְּתוֹךְ שְׁלשִׁים יוֹם, אֲפִלּוּ כֵּן אֵין מַאֲמָר אַחַר מַאֲמָר? לֹא אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל אֶלָּא עַל־יְדֵי גֵּט וְעַל־יְדֵי מַאֲמָר. וְהָהוּא דְּמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִלּוּ קִדּוּשִׁין מֵאָה תּוֹפְסִין בָּהּ, דְּלָא כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: כֵּיצַד? עָשָׂה מַאֲמָר בִּיבִמְתּוֹ וְנָתַן לָהּ גֵּט - צְרִיכָה הֵימֶנּוּ חֲלִיצָה. עָשָׂה מַאֲמָר וְחָלַץ - צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט. עָשָׂה בָהּ מַאֲמָר וּבַעַל - הֲרֵי זוֹ כְּמִצְוָתָהּ.

גְּמָרָא: הָדָא אָמְרָה: שֶׁהַגֵּט פּוֹטֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּנָה מַאֲמָר. אִם תֹּאמַר: אֵין הַגֵּט פּוֹטֵר יוֹתֵר מִמַּה שֶׁקָּנָה מַאֲמָר, יַבֵּם. אָמַר: 'לֹא יִפְטֹר גֵּט אֶלָּא מַה שֶׁקָּנָה מַאֲמָרִי' - 'וַאֲפִלּוּ מַה שֶׁקָּנָה מַאֲמָרִי לֹא פָטַר גֵּטִי'. "כְּרִיתֻת" (דְּבָרִים כד, א) - אֵין זוֹ כְּרִיתוּת.

חֲלִיצָה פְּסוּלָה פּוֹטֶרֶת. וּלְהַיְדָא מִלָּה? שֶׁאִם יָבֹא אַחֵר וְקִדֵּשׁ אֶת הַצָּרָה - תָּפְשׁוּ בָהּ קִדּוּשִׁין.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. כֵּיצַד שֶׁאֵין הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ לִבְנוֹ וּבִשְׁלוּחוֹ – כָּךְ אֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ בָּהּ וּבִשְׁלוּחָהּ.

ב. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי יוֹסֵף׳, וְנִמְצָא יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בַּסָּם׳, וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן עִיר וּבֶן כְּרַךְ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא יוֹסֵף׳, וְנִמְצָא יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן; ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בַּסָּם׳, וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי; ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן עִיר׳, וְנִמְצָא בֶּן עִיר וּבֶן כְּרַךְ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ג. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בָּזוֹ וּבְזוֹ׳, הָיְתָה אֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה, אִם נִשְׁתַּיֵּר בִּידוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הִתְקַדְּשִׁי בְּכוֹס זֶה וּבַמֶּה שֶׁבְּתוֹכוֹ׳, אִם יֵשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְלֹא זָכְתָה אֶלָּא בּוֹ בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ בִּלְבַד.

ד. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָנִי׳ וְהָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָשִׁיר׳, וְהָיָה עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בַּסָּם׳, וְהָיָה בָּסָם וְנַעֲשָׂה בּוֹרְסִי. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בּוֹרְסִי׳, וְהָיָה בּוֹרְסִי וְנַעֲשָׂה בַּסָּם. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן עִיר׳, וְהָיָה בֶּן עִיר וְנַעֲשָׂה בֶּן כְּרַךְ. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן כְּרַךְ׳, וְהָיָה בֶּן כְּרַךְ וְנַעֲשָׂה בֶּן עִיר. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בָּנִים׳, וְהָיוּ לוֹ בָּנִים וָמֵתוּ. ׳עַל מְנָת שֶׁאֵין לִי בָּנִים׳ וְלֹא הָיָה לוֹ בָּנִים, וְאַחַר כָּךְ נוֹלְדוּ לוֹ – הֲרֵי זֶה מְקֻדֶּשֶׁת.

ה. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא עָנִי׳, וְהָיָה עָשִׁיר וְהֶעֱנִי. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא עָשִׁיר׳, וְהָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר, ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בַּסָּם׳, וְהָיָה בּוֹרְסִי וְנַעֲשָׂה בַּסָּם. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בּוֹרְסִי׳, וְהָיָה בַּסָּם וְנַעֲשָׂה בּוֹרְסִי. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן עִיר׳, וְהָיָה בֶּן כְּרַךְ וְנַעֲשָׂה בֶּן עִיר. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן כְּרַךְ׳, וְהָיָה בֶּן עִיר וְנַעֲשָׂה בֶּן כְּרַךְ. ׳שֶׁאֵין לִי בָּנִים׳, וְהָיוּ לוֹ בָּנִים וְאַחַר כָּךְ מֵתוּ. ׳שֶׁיֵּשׁ לִי בָּנִים׳, וְלֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים וְאַחַר כָּךְ נוֹלְדוּ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁמִּתְקַיֵּם בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין, אַף עַל פִּי שֶׁבָּטֵל לְאַחַר מִכֵּן – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, וְכָל שֶׁאֵין מִתְקַיֵּם בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין, אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְקַיֵּם לְאַחַר מִכֵּן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

הַשָּׁלֵם

שֶׁמִּתְקַיֵּם בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין, אַף עַל פִּי שֶׁבָּטֵל לְאַחַר מִכֵּן – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, וְכָל שֶׁאֵין מִתְקַיֵּם בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין, אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְקַיֵּם לְאַחַר מִכֵּן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ו. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוֹ׳, וּמִשְׁנָּטַלְתּוֹ מִיָּדוֹ, אָמְרָה: ׳סָבוּר הָיִיתִי שֶׁאַתָּה כֹּהֵן, וְאֵין אַתָּה אֶלָּא לֵוִי׳. ׳שֶׁאַתָּה עָשִׁיר וְאֵין אַתָּה אֶלָּא עָנִי׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. זֶה הַכְּלָל: כֵּיוָן שֶׁנִּפְלוּ קִדּוּשִׁין לְתוֹךְ יָדָהּ, בֵּין שֶׁהִטְעָה הוּא אוֹתָהּ, בֵּין שֶׁהִטְעָתוּ הִיא – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הִטְעָה לְשֶׁבַח מָמוֹן – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד? ׳בִּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף׳ וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב, רוֹצָה הִיא בְּשֶׁל זָהָב יוֹתֵר מִשֶּׁל כֶּסֶף. ׳עָנִי וְנִמְצָא עָשִׁיר׳, רוֹצֶה הִיא בַּעֲשִׁירוּתּוֹ יוֹתֵר מִבַּעֲנִי. מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאִם הִטְעָה לְשֶׁבַח יוֹחֵסִין – שֶׁאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ז. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוֹ׳, ׳בְּפָרָה זוֹ׳, ׳בְּטַלִּית זוֹ׳, כֵּיוָן שֶׁלָּקְחָה אֶת הַסֶּלַע, וּמָשְׁכָה אֶת הַפָּרָה, וְהֶחֱזִיקָה אֶת הַטַּלִּית – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת.

ח. ׳כְּנָסִי לִי סֶלַע זוֹ שֶׁאֲנִי חַיָּב לָךְ׳, חָזַר וְאָמַר: ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בָּזוֹ׳, וּבִשְׁעַת מַתָּנָה אָמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת׳, רָצְתָה – מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצְתָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הֵילְךְ סֶלַע זוֹ שֶׁאֲנִי חַיָּב לָךְ׳ בִּשְׁעַת מַתָּנָה אָמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳, רוֹצָה – מְקֻדֶּשֶׁת, רוֹצָה – אֵין מְקֻדֶּשֶׁת, אִם מִשְׁנָּטַלְתּוּ מִיָּדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם רוֹצִין – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ט. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדִךְ׳ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ מִמֶּנָּהּ וְיַחֲזֹר וְיִתֵּן לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳! ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוֹ׳, מִשְׁנָּטַלְתּוּ מִיָּדוֹ הִטִּילָתּוּ לַיָּם אוֹ לַנָּהָר – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה׳ – ׳תֵּנֵם לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ׳ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁיְּקַבְּלֵם לִי׳ – מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי׳, וְאָמְרָה לוֹ: ׳תְּנוּהוּ לְפְלוֹנִי׳ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁיְּקַבְּלֵם לִי׳ – מְקֻדֶּשֶׁת. נָתַן לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ, וְלֹא אָמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ

תּוֹסֶפְתָּא

מְקֻדֶּשֶׁת לִי; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי אוֹמֵר: אִם עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן - מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן.

י. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה זֶה׳, וְנִמְצָא מָנֶה חָסֵר דִּינָר - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הָיָה בּוֹ דִּינָר רַע - יַחְלִיף. הָיָה מוּנֶּה וּמַשְׁלִיךְ לְתוֹךְ יָדָהּ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן - יְכוֹלָה הִיא שֶׁתַּחְזֹר בּוֹ עַד שֶׁעָה שֶׁיִּגְמֹר.

יא. זֶה אוֹמֵר בְּמָנֶה וְזֶה אוֹמֵר בְּמָאתַיִם, וְהָלַךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזֶה לְבֵיתוֹ, וְאַחַר כָּךְ תָּבְעוּ זֶה אֶת זֶה וְקִדְּשׁוּ, אִם הָאִישׁ תָּבַע אֶת הָאִשָּׁה - יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִשָּׁה, וְאִם הָאִשָּׁה תָּבְעָה אֶת הָאִישׁ - יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִישׁ. וְכֵן הַמּוֹכֵר חֵפֶץ לַחֲבֵרוֹ וְהָיָה מוּנֶּה לְתוֹךְ יָדוֹ - יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ עַד שָׁעָה שֶׁיִּגְמֹר. זֶה אוֹמֵר בְּמָנֶה וְזֶה אוֹמֵר בְּמָאתַיִם, וְהָלַךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזֶה לְבֵיתוֹ, וְאַחַר כָּךְ תָּבְעוּ זֶה אֶת זֶה, אִם הַלּוֹקֵחַ תָּבַע אֶת הַמּוֹכֵר - יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי מוֹכֵר. וְאִם הַמּוֹכֵר תָּבַע אֶת הַלּוֹקֵחַ - יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הַלּוֹקֵחַ.

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּפִקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ, הָלְכָה וּמְצָאַתּוּ שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד, אִם נִשְׁתַּיֵּר בְּיָדָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וּבְמִלְוֶה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר בְּיָדָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: מִלְוֶה כְּפִקָּדוֹן, אִם נִשְׁתַּיֵּר בְּיָדָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ב. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאַתְּ עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן וְאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ כְּפוֹעֵל׳, וְנָתַן לָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיַּד, עַד שֶׁיֹּאמַר: ׳לֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם נִתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין תְּנַאי בַּכְּתוּבִים שֶׁאֵינוֹ כָּפוּל.

הַשָּׁלֵם

ג. ׳עַל מְנָת שֶׁאַתְּ עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן׳, אִם דִּבֵּר עִמָּהּ כְּדֶרֶךְ הַמְדַבְּרִים - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳בַּמֶּה שֶׁאַתְּ עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן׳, אִם דִּבֵּר עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ד. ׳עַל מְנָת שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ כְּפוֹעֵל׳, אִם עָשָׂה עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקֻדֶּשֶׁת. ׳בִּפְעֻלָּה שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ׳, אִם עָשָׂה עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ בִּפְעֻלָּה לְמָחָר׳, עָשָׂה עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ה. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז׳ - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ בְּסוֹף הָעוֹלָם. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי׳, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר אֵין לוֹ בְּיָדִי - מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא עָשׂוּ קְנוּנְיָא. ׳עַד שֶׁיֹּאמַר: יֵשׁ לוֹ בְּיָדִי׳. אִם אָמַר ׳יֵשׁ לוֹ בְּיָדִי׳ - מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ו. ׳עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ מָאתַיִם זוּז׳, אִם הֶרְאָה עַל הַשֻּׁלְחָן - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁלֹּא אָמַר לְהַרְאוֹתָן אֶלָּא מִשֶּׁלּוֹ. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בֵּית כּוֹר עָפָר׳ - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ בְּסוֹף הָעוֹלָם. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בֵּית כּוֹר בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם - מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ בֵּית כּוֹר עָפָר׳, אִם הֶרְאָה בַּבְּקָעָה - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁלֹּא אָמַר לְהַרְאוֹת אֶלָּא מִשֶּׁלּוֹ.

ז. ׳עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה פְּלוֹנִי׳, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר ׳אֵינִי רוֹצֶה׳ - מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא יִרְצֶה לְאַחַר שָׁעָה. ׳עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי׳, אִם אָמַר ׳רוֹצֶה אֲנִי׳ - מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא

תּוֹסֶפְתָּא

יִתְרַצֶּה הָאָב לְאַחַר שָׁעָה. מֵת הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת, שְׁמָא נִתְרַצָּה הָאָב שָׁעָה אַחַת לִפְנֵי מִיתָתוֹ. מֵת הַבֵּן, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וּבָאוּ וְלִמְּדוּ אֶת הָאָב שֶׁיֹּאמַר ׳אֵינִי רוֹצֶה׳.

ח. כָּל תְּנַאי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה בִּתְחִלָּתוֹ – תְּנָאוֹ בָּטֵל. כֵּיצַד? ׳הֲרֵינִי חוֹלְצָךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הֲרֵינִי בּוֹעֲלֵךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: רָצָה הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעִילָה אֶלָּא מֵחֲמַת תְּנַאי הָרִאשׁוֹן. כְּלָל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: כָּל תְּנַאי שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת בָּהּ וּבְשָׁלוּחָהּ, וְהִתְנָה עִמָּהּ – תְּנָאוֹ קַיָּם. וְכָל תְּנַאי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶלָּא בְּגוּפָהּ, וְהִתְנָה עִמָּהּ – תְּנָאוֹ בָּטֵל. כֵּיצַד? ׳הֲרֵינִי מְגָרְשֵׁךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, רָצָה הָאָב – מְגֹרֶשֶׁת, וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. ׳הֲרֵינִי מְקַדְּשֵׁךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, רָצָה הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצָה הָאָב – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ט. ׳עַל מְנָת שֶׁאִם מֵתִי לֹא תְהֵא זְקוּקָה לְיָבָם׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וּבָטֵל תְּנָאוֹ, שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה – תְּנָאוֹ בָּטֵל. ׳עַל מְנָת שֶׁאֵין לִיךְ עָלַי שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, וּתְנָאוֹ קַיָּם. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה בִּדְבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן – תְּנָאוֹ קַיָּם, בִּדְבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן – תְּנָאוֹ בָּטֵל.

י. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָשִׁיר׳, אֵין אוֹמְרִים כְּעָשִׁיר שֶׁבָּעֲשִׁירִים, אֶלָּא כָּל שֶׁבְּנֵי עִירוֹ קוֹרִין כֵּן. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי תַּלְמִיד חָכָם׳, אֵין אוֹמְרִים כְּשִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, וְלֹא כְּשִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא, אֶלָּא כָּל שֶׁבְּנֵי עִירוֹ קוֹרִין כֵּן. ׳בְּדִינַר זֶה שֶׁל כֶּסֶף׳, וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְלֶנּוּ הַיְמָנָה, וְיַחֲזֹר וְיִתְּנוֹ לָהּ, וְיֹאמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַנּוֹתֵן רִשּׁוּת לִשְׁלֹשָׁה לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יְכוֹלִין שְׁנַיִם לְהַעֲשׂוֹת עֵדִים, וְאֶחָד שָׁלִיחַ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁלָשְׁתָּן שְׁלוּחִין, וְאֵין יְכוֹלִין לְהָעִיד.

ב. הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ: ׳צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי׳, הָלַךְ וְקִדֵּשׁ בְּמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּכָלָן – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, עַד שֶׁיֹּאמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּתְקַדֵּשְׁנָה לִי אֶלָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳.

ג. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית׳, הָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ – מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. ׳מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. כֵּיצַד יַעֲשׂוּ? אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. אִם הָיוּ שְׁנֵי אַחִים – נִפְסְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה.

ד. הַמְקֻדֶּשׁ בְּטָעוּת וּבְפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, וְכֵן קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁלַח סַבְלוֹנוֹת לְאַחַר מִכָּאן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמֻּחְמֶּת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים שָׁלַח. וְאִם בָּעַל – קָנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אַף עַל פִּי שֶׁבָּעַל – לֹא קָנָה, שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעִילָה אֶלָּא מֵחֲמַת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים.

ה. הַמְקֻדֶּשׁ בִּגְזֵלָה וּבְפִקָּדוֹן, אוֹ שֶׁחָטַף מִמֶּנָּה סֶלַע וְקִדְּשָׁהּ בּוֹ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר לָהּ: הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע שֶׁיֵּשׁ בְּיָדֵךְ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְלֶנּוּ מִיָּדָהּ, וְיַחְזֹר וְיִתֵּן לָהּ, וְיֹאמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳.

ו. הַמְקֻדֶּשׁ בִּבְשַׂר מַעֲשֵׂר, אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בַּעֲצָמָיו, בְּגִידָיו, בְּקַרְנָיו, בְּטְפָלָיו, בְּדָמוֹ, בְּחֶלְבּוֹ, וּבְעוֹרוֹ, וּבְגִיזָתוֹ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הַמְקֻדָּשׁ, בֵּין בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים בֵּין בְּקָדָשִׁים קַלִּים – אֵינָהּ

תּוֹסֶפְתָּא

מְקֻדֶּשֶׁת. בְּהֶקְדֵּשׁ בְּמִזִּיד – קִדֵּשׁ מִפְּנֵי שֶׁמְּעַל. בְּשׁוֹגֵג – לֹא מָעַל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁוָּה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּהֶקְדֵּשׁ, וְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

ז. הַמְקַדֵּשׁ בְּיֵין נֶסֶךְ, וּבַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וּבְעִיר הַנִּדַּחַת וְיוֹשְׁבֶיהָ, בְּעוֹרוֹת לְבוּבִין, בַּאֲשֵׁרָה וּפְרוֹתֶיהָ, בַּבִּימוּס וּמַה שֶּׁעָלֶיהָ, בְּמֶרְקוּלִיס וּמַה שֶּׁעָלָיו, וּבְכָל דָּבָר שֶׁחָל עָלָיו אִסּוּר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כֻּלָּם אַף עַל פִּי שֶׁמְּכָרָן, וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בִּמֵי חַטָּאת וּבְאֵפֶר חַטָּאת – מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁוָּה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ח. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּר׳, אוֹ ׳לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּיְּרִי׳, ׳לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתַּחְרֵר׳, ׳לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי׳, ׳לְאַחַר שֶׁיָּמוּת בַּעֲלִיךְ׳, ׳לְאַחַר שֶׁתָּמוּת אֲחוֹתֵךְ׳, אוֹ ׳לְאַחַר שֶׁיַּחְלֹץ לִיךְ יְבָמֵךְ׳, בְּכֻלָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְקַיְּמִים הַתְנַאי – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ט. ׳קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ׳, בָּא אֶחָד וְאָמַר: ׳אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ׳ – נֶאֱמָן לְכָנְסָהּ. אִם מִשֶּׁכְּנָסָהּ, בָּא אֶחָד וְאָמַר: ׳אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ׳ – לֹא כָל הֵימֶנּוּ לְאָסְרָהּ. ׳קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי׳ – הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל וְלֹא הַגְּדוֹלוֹת בִּכְלָל. ׳נִתְקַדְּשָׁה בִּתִּי׳ – אֵין הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל. ׳גֵּרַשְׁתִּי אֶת בִּתִּי׳ – הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל וְאֵין הַגְּדוֹלוֹת בִּכְלָל. ׳נִתְגָּרְשָׁה בִּתִּי׳ – אֵין הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל. ׳נִשְׂבֵּית וּפְדִיתִיהָ׳, אוֹ ׳שֶׁנִּבְעֲלָה לְאֶחָד מִן הַפְּסוּלִין׳ – לֹא כָל הֵימֶנּוּ לְאָסְרָהּ. ׳קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי׳, וְהָיָה לוֹ עֵשֶׂר בָּנוֹת – כֻּלָּן אֲסוּרוֹת מִן הַסָּפֵק. אִם אָמַר ׳גְּדוֹלָה׳ – לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא גְּדוֹלָה. וְאִם אָמַר ׳קְטַנָּה׳ – לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא קְטַנָּה.

הַשָּׁלֵם

י. שְׁנֵי אַחִים שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ – שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין מִן הַסָּפֵק. אִם הָיוּ עֲסוּקִין בַּגְּדוֹלָה לַגְּדוֹל וּבַקְּטַנָּה לַקָּטָן, אוֹמֵר אֲנִי: גְּדוֹלָה לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא לַגָּדוֹל, וּקְטַנָּה לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא לַקָּטָן.

יא. ׳קִדַּשְׁתִּיךְ׳, וְהִיא אוֹמֶרֶת: ׳לֹא נִתְקַדַּשְׁתִּי אֶלָּא בְּתִּי׳ – הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה וְהַגְּדוֹלָה מְתֻּרֶת בִּקְרוֹבָיו, וּמֻתָּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה, וּקְטַנָּה אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו. ׳קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתֵּךְ׳, וְהִיא אוֹמֶרֶת: ׳לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא אוֹתִי׳ – אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה וּקְטַנָּה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו, וּמֻתָּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה וּגְדוֹלָה אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו.

יב. כֹּהֶנֶת וּלְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשְׁאוּ לַגֵּר – הַוָּלָד גֵּר. לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר – הַוָּלָד עֶבֶד מְשֻׁחְרָר. כּוּתִי וְעֶבֶד שֶׁבָּאוּ עַל בַּת יִשְׂרָאֵל וְהוֹלִידָה בֵּן – הַוָּלָד מַמְזֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין מַמְזֵר אֶלָּא מִן הָאִשָּׁה שֶׁאִסּוּרָהּ אִסּוּר עֶרְוָה וְחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת.

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. גֵּרִי, וַחֲרוּרִי, מַמְזֵרִי, וּנְתִינִי, שְׁתוּקִי, וַאֲסוּפִי, וְכָל הָאִסּוּרִין לָבֹא בַּקָּהָל – מֻתָּרִים לָבֹא זֶה בָּזֶה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַרְבַּע קְהִלּוֹת הֵן: קָהָל כֹּהֲנִים, קָהָל לְוִיִּם, קָהָל יִשְׂרְאֵל, קָהָל גֵּרִים. וְהַשְּׁאָר – מֻתָּרִים לָבֹא זֶה בָּזֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ קְהִלּוֹת הֵן: קָהָל כֹּהֲנִים, קָהָל לְוִיִּם, קָהָל יִשְׂרְאֵל. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הָאִסּוּרִין בַּקָּהָל – וַדַּאי מֻתָּר, וַדַּאי בִּסְפֵקָן, סְפֵקָן בְּוַדַּאי, וּסְפֵקָן בִּסְפֵקָן – אָסוּר.

ב. אֵלּוּ הֵן הַסְּפֵקוֹת: שְׁתוּקִי, וַאֲסוּפִי וְכוּתִי. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מַמְזֵר לֹא יִשָּׂא אֶת מַמְזֶרֶת, כּוּתִי לֹא יִשָּׂא אֶת כּוּתִית, וְכֵן שְׁתוּקִי וַאֲסוּפִי כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

ג. גֵּר וְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר – מֻתָּרִין בְּמַמְזֶרֶת וְהַוָּלָד מַמְזֵר; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי יְהוּדָה

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמֵר: גֵּר לֹא יִשָּׂא מַמְזֶרֶת, גֵּר וְעֶבֶד מְשַׁחְרֵר וְחָלָל מַתִּירִין בְּכֹהֶנֶת. אֵיזוֹ הִיא עִסָּה? כָּל שֶׁאֵין בָּהּ לֹא מִשּׁוּם נְתִינוּת וְלֹא מִשּׁוּם מַמְזֶרֶת, וְלֹא מִשּׁוּם עַבְדֵי מְלָכִים. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: שָׁמַעְתִּי, כָּל שֶׁאֵין בָּהּ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ - כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר כִּדְבָרָיו: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ עִסָּה פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה? מִפְּנֵי שֶׁסִּפֵּק חֲלָלִים שֶׁנִּטְמְעוּ בָּהּ, מַכִּירִין יִשְׂרָאֵל נְתִינִין וּמַמְזֵרִין שֶׁבֵּינֵיהֶן, וְאֵין מַכִּירִין חֲלָלִים שֶׁבֵּינֵיהֶן.

ד. בַּת חָלָל זָכָר - פְּסוּלָה מִן הַכְּהוּנָּה לְעוֹלָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּת גֵּר זָכָר כְּבַת חָלָל זָכָר, וּפְסוּלָה מִן הַכְּהוּנָּה. עִסָּה פְּסוּלָה מִן הַכְּהוּנָּה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל - בִּתָּהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. גִּיּוֹרֶת וַחֲלָלָה - פְּסוּלָה לְכְהוּנָּה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל - בִּתָּהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. שְׁבוּיָה - פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל - בִּתָּהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. שִׁפְחָה - פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה. נִשֵּׂאת לְיִשְׂרָאֵל - בִּתָּהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל מְקֻוֶּה לַכֹּהֲנִים, וְשִׁפְחָה מְקֻוָּה לְכָל הַפְּסוּלִין.

ה. נְתִינִין וּמַמְזֵרִין טְהוֹרִין לֶעָתִיד לָבֹא; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין טְהוֹרִין. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (יְחֶזְקֵאל לו, כה): "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם"?! אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: (שָׁם): "מִכָּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם". אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "אֲטַהֵר אֶתְכֶם"? - אֲפִלּוּ מִן הַנְּתִינוּת וּמִן הַמַּמְזֵרוּת.

ו. מִצְרִי שֶׁנָּשָׂא מִצְרִית, אֲדוֹמִי שֶׁנָּשָׂא אֲדוֹמִית, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי - אָסוּר, וּשְׁלִישִׁי - מֻתָּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּנֵימִין גֵּר מִצְרִי, הָיָה לִי חָבֵר, מִתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָה, וְאָמַר: אֲנִי גֵּר מִצְרִי, וְנָשָׂאתִי אֲנִי אִשָּׁה גִּיּוֹרֶת מִצְרִית, וַהֲרֵינִי הוֹלֵךְ לְהַשִּׂיא אִשָּׁה לִבְנֵי בַּת גִּיּוֹרֶת מִצְרִי, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בֶּן בְּנֵי כָּשֵׁר לָבֹא בַּקָּהָל, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כג): "דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא

הַשָּׁלֵם

לָהֶם בִּקְהַל ה'". אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּנֵימִין, טָעִיתָ! הֲלָכָה הִיא, מִשֶּׁעָלָה סַנְחֵרִיב וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָאֻמּוֹת, לֹא עַמּוֹנִים וְלֹא מוֹאָבִים בִּמְקוֹמָן, וְלֹא מִצְרִי וַאֲדוֹמִי בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא עַמּוֹנִי נוֹשֵׂא מִצְרִית, וּמִצְרִי נוֹשֵׂא עַמּוֹנִית, וְאֶחָד מִכָּל אֵלּוּ נוֹשֵׂא אַחַת מִכָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה, וְאֶחָד מִכָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה נוֹשֵׂא אַחַת מִכָּל אֵלּוּ - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַוָּלָד.

ז. לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם עוֹד אַחַת - הֲרֵי שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה. בָּדַק אֶת הָאֵם - אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַבָּנִים. בָּדַק אֶת הַבָּנִים - אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הָאֵם. בָּדַק אֶת הַגְּדוֹלִים - אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַקְּטַנִּים. בָּדַק אֶת הַקְּטַנִּים - אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַגְּדוֹלִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִשָּׁה אַחַת, אֲבָל בִּשְׁתֵּי נָשִׁים, בָּדַק אֶת הָאֵם - צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַבָּנִים. בָּדַק אֶת הַבָּנִים - צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הָאֵם. בָּדַק אֶת הַגְּדוֹלִים - צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַקְּטַנִּים. בָּדַק אֶת הַקְּטַנִּים - צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַגְּדוֹלִים.

ח. הָאוֹמֵר: 'בְּנִי זֶה, מַמְזֵר' - אֵין נֶאֱמָן. 'בְּנִי זֶה, בֶּן גְּרוֹשָׁה' אוֹ 'בֶּן חֲלוּצָה' - עַל הַקָּטָן נֶאֱמָן, עַל הַגָּדוֹל - אֵין נֶאֱמָן; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם אוֹמְרִים עַל הָעֻבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ 'מַמְזֵר' - אֵין נֶאֱמָנִים.

ט. מִי שֶׁיָּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאָמַר: 'אִשָּׁה שֶׁיָּצָתָה עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם' - הֲרֵי הִיא זוֹ, וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה, לֹא עַל הָאִשָּׁה וְלֹא עַל הַבָּנִים. 'מֵתָה וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ' - צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים, וְאֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה. 'אֵלּוּ בְּנֵי אִשָּׁה שֶׁנָּשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם, הֲרֵי הִיא זוֹ וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ' - צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה וְאֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים, וּמֵבִיא רְאָיָה עַל הַגְּדוֹלִים וְאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה עַל הַקְּטַנִּים, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִשָּׁה אַחַת, אֲבָל

תּוֹסֶפְתָּא

בִּשְׁתֵּי נָשִׁים – מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה, וְעַל הַבָּנִים, וְעַל הַגְּדוֹלִים, וְעַל הַקְּטַנִּים.

י. מִתְיַחֶדֶת אִשָּׁה אַחַת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים, אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם כּוּתִים, אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם עֲבָדִים, אֲפִלּוּ אֶחָד כּוּתִי וְאֶחָד עֶבֶד, חוּץ מִן הַקָּטָן, שֶׁאֵינָהּ בּוֹשָׁה לְשַׁמֵּשׁ כְּנֶגְדּוֹ. אֲחוֹתוֹ וַחֲמוֹתוֹ וּשְׁאָר כָּל עֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה – לֹא יִתְיַחֵד עִמָּהֶן, אֶלָּא עַל פִּי שְׁנַיִם. אֲבָל הִיא לֹא תִּתְיַחֵד אֲפִלּוּ עִם מֵאָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, וְאֵין שְׁרוּיִן אֶצְלוֹ – לֹא יְלַמֵּד סוֹפְרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רַוָּק לֹא יִרְעֶה בְּהֵמָה דַּקָּה, וְלֹא יְשַׁנּוּ שְׁנֵי רַוָּקִים בְּטָלִית אַחַת. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אָמְרוּ לוֹ: לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ.

יא. הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יֵשׁ אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁמּוֹלִידִין חָמֵשׁ אֵמּוֹת, כֵּיצַד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְלָהֶם שְׁנֵי בָּנִים. נִתְגַּיֵּר אֶחָד מֵהֶם, נִמְצָא אֶחָד גֵּר וְאֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים. נִתְגַּיֵּר רַבָּן וְגִירְרָן לַעֲבָדִים, וְהוֹלִידוּ בֵּן – הָוֹלֵד עֶבֶד. נִשְׁתַּחְרֵר אֶחָד מֵהֶן וְהוֹלִידוּ בֵּן – הָוֹלֵד מַמְזֵר. נִשְׁתַּחְרְרָה שִׁפְחָה, וּבָא עָלֶיהָ אוֹתוֹ עֶבֶד וְהוֹלִידוּ בֵּן – הָוֹלֵד מְשֻׁחְרָר. נִשְׁתַּחְרְרוּ שְׁנֵיהֶם וְהוֹלִידוּ בֵּן – הָוֹלֵד עֶבֶד מְשֻׁחְרָר. יֵשׁ שֶׁמּוֹכֵר אֶת אֲבִיו לְתֵת לְאִמּוֹ כְּתֻבָּה, כֵּיצַד? מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְהוֹלִידוּ בֵּן, שִׁחְרֵר שִׁפְחָתוֹ וּנְשָׂאָהּ, וְכָתַב כָּל נְכָסָיו לִבְנָהּ, זֶה הוּא שֶׁמּוֹכֵר אֶת אֲבִיו לְתֵת לְאִמּוֹ כְּתֻבָּה.

יב. כָּל שֶׁעִסְקוּ עִם הַנָּשִׁים – לֹא יִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים. כְּגוֹן הַצּוֹרְפִין, וְהַסְּרִיקוֹן, וְהַגַּרְדִּיִּים, וְהָרוֹכְלִים, וְהַגַּרָע, וְהַחַיָּטִים, וְהַסַּפָּרִין, וְהַכּוֹבְסִין, וְהַנּוֹקְרוֹת, וְהַבַּלָּן, וּבָרְסְקִי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין לְךָ אֻמָּנוּת שֶׁעוֹבֶרֶת מִן הָעוֹלָם, אֶלָּא אַשְׁרֵי מִי שֶׁרוֹאֶה אֶת הוֹרָיו בְּאֻמָּנוּת מְעֻלֶּה. אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁרוֹאֶה אֶת הוֹרָיו בְּאֻמָּנוּת פְּגוּמָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְעוֹלָם יִלְמֹד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה וְקַלָּה, וְיִבַקֵּשׁ רַחֲמִים לִפְנֵי מִי שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ, שֶׁאֵין לְךָ אֻמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עֲנִיּוּת וַעֲשִׁירוּת, לְהוֹדִיעֲךָ, שֶׁאֵין עֹשֶׁר וְעֹנִי מִן הָאֻמָּנוּת.

יג. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מִימַי לֹא רָאִיתִי אֲרִי סַבָּל, צְבִי קַיָּץ, שׁוּעָל חֶנְוָנִי, זְאֵב מוֹכֵר קְדֵרוֹת, וּבְהֵמָה חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֻמָּנוּת. וְהֵם מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְּצַעַר! וְהֵן לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי! וַאֲנִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: מַה אִלּוּ, שֶׁלֹּא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי – הֲרֵי הֵן מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְּצַעַר! אֲנִי, שֶׁנִּבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי – אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶתְפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְּצַעַר? אֶלָּא שֶׁהֵרַעוֹתִי אֶת מַעֲשַׂי וְקִפַּחְתִּי אֶת פַּרְנָסָתִי.

יד. רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר: מֻנָּחִ אֲנִי כָּל אֻמָּנוּת שֶׁבָּעוֹלָם וְאֵינִי מְלַמֵּד אֶת בְּנִי אֶלָּא תוֹרָה, שֶׁאוֹכְלִין שְׂכָרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא, לְפִי שְׁכָל אֻמָּנוּת שֶׁבָּעוֹלָם אֵין עוֹמְדִין לְאָדָם אֶלָּא בְּנַעֲרוּתוֹ, בִּזְמַן שֶׁכֹּחוֹ עָלָיו, אֲבָל אִם בָּא לִידֵי חֹלִי אוֹ לִידֵי זִקְנָה אוֹ לִידֵי מִדַּת הַיִּסּוּרִין, אֵין עוֹשֶׂה מְלַאכְתּוֹ, לְסוֹף שֶׁמֵּת בָּרָעָב. אֲבָל תּוֹרָה, מְשַׁמַּרְתּוֹ לְאָדָם מִכָּל רַע בְּנַעֲרוּתוֹ, וְנוֹתֶנֶת לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָה בִּזְקֻנוּתוֹ, בִּזְקֻנוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר (תְּהִלִּים צב, טו): "עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה" וְגוֹ'. בְּנַעֲרוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר (יְשַׁעְיָה מ, לא): "וְקוֵי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים" וְגוֹ'. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁבֵּרְכוֹ הַמָּקוֹם בִּזְקֻנוּתוֹ יֶתֶר מִנַּעֲרוּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כד, א): "וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל". רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ בַּת. רַבִּי אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: זוֹ אִצְטַגְנִינוּת שֶׁהָיְתָה בִּלְבּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁהַכֹּל הָיוּ בְּאֵין לְפָנָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: זוֹ מַרְגָּלִית טוֹבָה שֶׁהָיְתָה תְּלוּיָה בְּצַוָּארוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁכָּל חוֹלֶה הָרוֹאֶה אוֹתָהּ מִיָּד מִתְרַפֵּא, מְשֻׁמֶּת אַבְרָהָם אָבִינוּ נָטְלָהּ הַמָּקוֹם וְתָלָאָהּ בְּגַלְגַּל חַמָּה. דָּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא מָרַד עֵשָׂו בְּיָמָיו. דָּבָר אַחֵר: שֶׁעָשָׂה יִשְׁמָעֵאל תְּשׁוּבָה בְּיָמָיו.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

אֲחֵרִים אוֹמְרִים: בַּת הָיָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וּ׳בְכֹל׳ שְׁמָהּ. וּבִרְכוּ הַמָּקוֹם בְּזִקְנוּתוֹ יֶתֶר מִנַּעֲרוּתוֹ, וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה אֶת הַתּוֹרָה עַד שֶׁלֹּא בָּאת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כו, ה): ״עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹולִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתָי״; ׳תּוֹרָתִי׳ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא ׳וְתוֹרֹתָי׳, מְלַמֵּד שֶׁנִּתְגַּלּוּ לוֹ טַעֲמֵי תּוֹרָה וְדִקְדּוּקֶיהָ.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הָאוֹמֵר ׳יְמִינָה׳ – הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעָה. ׳שְׂמֹאלָה׳ – הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעָה. ׳בַּשֶּׁמֶשׁ׳ – הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעָה. ׳לַשֶּׁמֶשׁ׳ – הֲרֵי זֶה קָרְבָּן.

ב. ׳כִּנְדָבַת רְשָׁעִים׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם; שֶׁאֵין רְשָׁעִים מִתְנַדְּבִין כִּנְדָבַת כְּשֵׁרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נָדַר בַּנָּזִיר, שֶׁחַסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מִתְאַוִּין לְהָבִיא קָרְבָּן חַטָּאת. וּלְפִי שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָם, מַה הָיוּ עוֹשִׂין? עוֹמְדִין וּמִתְנַדְּבִין נְזִירוּת לַמָּקוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כִּנְדָבַת כְּשֵׁרִין – לֹא נָדַר בְּנָזִיר, שֶׁחַסִידִים הָרִאשׁוֹנִים לֹא הָיוּ מִתְנַדְּבִין נְזִירוּת, אֶלָּא הָרוֹצֶה לְהָבִיא עוֹלָה – מִתְנַדֵּב, וּמֵבִיא שְׁלָמִים, וּמֵבִיא תּוֹדָה. וְאַרְבָּעָה מִינֵי לְחָמִים מִתְנַדֵּב וּמֵבִיא. אֲבָל בְּנָזִירוּת לֹא הִתְנַדְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן צְרִיכִין כַּפָּרָה עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר ו, יא): ״וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ״.

א,ג הָאוֹמֵר: ׳אֲנִי נוֹדֵר׳ – הֲרֵי זֶה מֻתָּר. ׳כְּבָר הָיִיתִי נוֹדֵר׳ – הֲרֵי זֶה אָסוּר. ׳קָרְבָּן׳, אִם טוֹעֲמוֹ אֲנִי׳ – מֻתָּר. ׳לֹא קָרְבָּן׳ וְלֹא טוֹעֲמוֹ אֲנִי׳ – אָסוּר.

ד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָאוֹמֵר ׳בְּמוֹהִי׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. וּדְאָמַר: ׳מוֹהָה מוֹהִי׳ – הֲרֵי אֵלּוּ כִּנּוּיִן לִשְׁבוּעָה.

ה. וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ נוֹדְרִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, אָמַר אֶחָד מֵהֶן לַחֲבֵרוֹ: ׳כִּפֵּר זֶה קָרְבָּן אִם טוֹעֲמוֹ אֲנִי׳. אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: ׳אֵינוֹ קָרְבָּן אִם טוֹעֲמוֹ אַתָּה׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר אִם אוֹכַל כִּפֵּר זוֹ׳. אָמַר

הַשָּׁלֵם

לוֹ חֲבֵרוֹ: ׳אֵינִי נָזִיר אִם תֹּאכַל׳ – כָּל שֶׁבִּטְּלוּ דִּבְרֵיו – אָסוּר.

ו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאוֹמֵר ׳בִּירוּשָׁלַיִם׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיִּדֹּר בְּדָבָר הַקָּרֵב בִּירוּשָׁלַיִם. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹמֵר: הֵא קָרְבָּן, וְהֵא עוֹלָה, וְהֵא מִנְחָה, וְהֵא חַטָּאת. ׳תּוֹדָה וּשְׁלָמִים שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ׳ – שֶׁמֻּתָּר, שֶׁלֹּא נָדַר אֶלָּא בְּחַיֵּי קָרְבָּן.

ז. ׳יְרוּשָׁלַיִם׳, ׳לִירוּשָׁלַיִם׳, ׳כִּירוּשָׁלַיִם׳. ׳הֵיכָל׳, ׳לְהֵיכָל׳, ׳כַּהֵיכָל׳. ׳מִזְבֵּחַ׳, ׳לְמִזְבֵּחַ׳, ׳כַּמִּזְבֵּחַ׳. ׳אִימְרָא׳, ׳לְאִימְרָא׳, ׳כְּאִימְרָא׳. ׳דִּירִים׳, ׳לַדִּירִים׳, ׳כַּדִּירִים׳. ׳עֲצִים׳, ׳לָעֲצִים׳, ׳כְּעֲצִים׳. ׳אִישִׁים׳, ׳לְאִישִׁים׳, ׳כְּאִישִׁים׳. ׳בְּזִיכִין׳, ׳לְבָזִיכִין׳, ׳כְּבָזִיכִין׳. כֻּלָּן שֶׁאָכַל לְךָ – אָסוּר. ׳לֹא אוֹכַל לְךָ׳ – מֻתָּר. ׳חֻלִּין׳, ׳הַחוּלִּין׳, ׳כְּחֻלִּין׳. בֵּין שֶׁאָכַל לְךָ׳ בֵּין ׳שֶׁלֹּא אוֹכַל לְךָ׳ – מֻתָּר. ׳לֹא חֻלִּין שֶׁאֹכַל לְךָ׳ – אָסוּר לְחֻלִּין. ׳לֹא אֹכַל לְךָ׳, ׳לֹא יֹאכַל לְךָ׳ – מֻתָּר. לְקָרְבָּן לֹא אוֹכַל לְךָ׳; רַבִּי טַרְפוֹן אוֹסֵר. ׳הֲרֵי עָלַי כִּכְכוֹר׳; רַבִּי יַעֲקֹב אוֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. ׳הֲרֵי הוּא עָלַי׳ – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר קָרְבָּן – הֲרֵי זֶה נֶדֶר. ׳הֲרֵי אַתְּ עָלַי כִּבְשָׂר אִמִּי׳, ׳כִּבְשָׂר אֲחוֹתִי׳, ׳כְּעָרְלָה׳, וּ׳כְכִלְאֵי הַכֶּרֶם׳ – מֻתָּר, שֶׁלֹּא הִקְדִּישׁ כְּלוּם.

ח. הַנּוֹדֵר בַּתּוֹרָה – לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳בַּמֶּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ׳ – אָסוּר. ׳אָסוּר בַּתּוֹרָה וּבַמֶּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ׳ – אָסוּר.

ט. אֵיזֶה הוּא ׳אָסוּר׳ הָאָמוּר בַּתּוֹרָה? הָאוֹמֵר: ׳הֲרֵי עָלַי שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר׳, ׳שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן׳, ׳כְּיוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ רַבּוֹ׳, ׳כְּיוֹם שֶׁנֶּהֱרַג גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם׳, ׳כְּיוֹם שֶׁרָאִיתִי יְרוּשָׁלַיִם בְּחָרְבָּנָהּ׳ – אָסוּר.

י. חָמֵר בִּנְדָרִים מִבִּשְׁבוּעוֹת, שֶׁהַנְּדָרִים נוֹהֲגִין בִּרְשׁוּת וּבַמִּצְוָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעוֹת. חָמֵר בִּשְׁבוּעוֹת מִבִּנְדָרִים, שֶׁהַשְּׁבוּעוֹת נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּנְדָרִים. בִּנְדָרִים כֵּיצַד? אָמַר: ׳קוֹנָם סָכָה

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁאֵינִי עוֹשֶׂה, ׳לוּלֵב שֶׁאֵינִי נוֹטֵל׳, ׳תְּפִלִּין שֶׁאֵינִי נוֹתֵן׳ – אָסוּר בִּנְדָרִים וּמֻתָּר בִּשְׁבוּעוֹת. כֵּיצַד? אָמַר: ׳קוֹנָם שֶׁאֲנִי יָשֵׁן, שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר, שֶׁאֵינִי מְהַלֵּךְ׳ – אָסוּר בִּשְׁבוּעוֹת וּמֻתָּר בִּנְדָרִים. ׳קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ, יָדִי עוֹשָׂה עִמָּךְ, רַגְלִי מְהַלֶּכֶת עִמָּךְ׳ – אָסוּר בִּנְדָרִים וְאָסוּר בִּשְׁבוּעוֹת.

יא סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר, מַה רָאִיתָה לְדוֹר? אָמַר: אֵינִי יוֹדֵעַ, אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי חֲבֵרַי שֶׁהָיוּ נוֹדְרִין כָּךְ – אָסוּר. מִי שֶׁנָּדַר וְעָבַר עַל נִדְרוֹ – אֵין נִשְׁאָלִין לוֹ, עַד שֶׁיִּנְהֲגוּ אִסּוּר כַּיָּמִים שֶׁנָּהֲגוּ בָּהֶן הֶתֵּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּדְרוּ לִזְמַן מְרֻבֶּה, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁנָּדְרוּ לִזְמַן מוּעָט – דַּיּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סְתָם תְּרוּמָה בִּיהוּדָה – אֲסוּרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: סְתָם חֲרָמִין: בַּגְּלִיל – אֲסוּרִין, וּבִיהוּדָה – מֻתָּרִין.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְהַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהַלָּה נָדַר שֶׁלֹּא יֹאכַל אֶצְלוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם נוֹדְרִין, זֶה נֶגֶד זֶה – הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי זְרוּזִין.

ב,ב נִדְרֵי הֲבַאי, אָמַר: ׳קוֹנָם אִם לֹא נִמְנֵיתִי עַל פֶּסַח שֶׁאַלְיָה שֶׁלּוֹ שׁוֹקֶלֶת עֶשְׂרִים לִיטְרִין׳, ׳אִם לֹא שָׁתִיתִי יַיִן שֶׁלּוֹגוֹ יָפֶה דִּינָר זָהָב׳, ׳אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ שֶׁעֻבְיוֹ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד׳, כְּשֵׁם שֶׁנִּדְרֵי הֲבַאי מֻתָּרוֹת, כָּךְ שְׁבוּעוֹת הֲבַאי מֻתָּרוֹת.

ב,ג תּוֹלִין לַהֲרָגִין, לַחֲרָמִין, לַמּוֹכְסִין, לַתְּרוּמָה וְלַכּוּתִי, וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ, וְאֵין תּוֹלִין לָהֶן לְיִשְׂרְאֵל.

ב,ד ׳הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן עַד שֶׁיְּקֻצְּצוּ׳, ׳טַלִּית זוֹ קָרְבָּן עַד שֶׁתִּשָּׁרֵף׳, ׳פָּרָה זוֹ קָרְבָּן עַד שֶׁתִּשָּׁחֵט׳ – כֵּינָן שֶׁנִּקְצְצוּ, וְכֵינָן שֶׁנִּשְׂרְפָה, וְכֵינָן שֶׁנִּשְׁחֲטָה – יוֹצֵא לְחֻלִּין.

ב,ה הַנּוֹדֵר מִיִּשְׂרְאֵל – אָסוּר בַּגֵּרִים. מִן הַגֵּרִים – מֻתָּר בְּיִשְׂרְאֵל. הַנּוֹדֵר מִיִּשְׂרְאֵל – אָסוּר בַּכֹּהֲנִים וּבַלְוִיִּם. מִכֹּהֲנִים וּלְוִיִּם – מֻתָּר בְּיִשְׂרְאֵל. הַנּוֹדֵר מִן הַכֹּהֲנִים – מֻתָּר בַּלְוִיִּם. מִן הַלְוִיִּם – מֻתָּר בַּכֹּהֲנִים. מֵאוֹכְלֵי הַשּׁוּם; רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר אַף בְּכוּתִּים, שֶׁיִּשְׂרָאֵל נֶהֱנִין לוֹ. לוֹקֵחַ בְּיֵתֶר וּמוֹכֵר בְּפָחוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

ב,ו אֵינוֹ אוֹמֵר (שופטים יד): ״כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים״, עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים מְגַלֵּי עֲרָיוֹת שׁוֹפְכֵי דָּמִים לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא הָעֲרֵלִים. וְכֵן מָצִינוּ שֶׁלֹּא נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶלָּא הָעֲרֵלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לב): ״כָּלָם עֲרֵלִים״ וְגוֹ׳. רַבִּי אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁכָּל מִצְוֹת שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ, לֹא נִקְרָא שָׁלֵם, עַד שֶׁמָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יז): ״הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים״. דָּבָר אַחֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁאַלְמָלֵא הִיא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיהו לג): ״אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי״.

ב,ז אֵין בֵּין הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ סְתָם לְמוּדָּר הֵימֶנּוּ מַאֲכָל אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל, וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אֹכֶל נֶפֶשׁ. הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ וָמֵת – מֻבְיָא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין, חֲלִילִין וּמְקוֹנְנוֹת, שֶׁאֵין הֲנָאָה לַמֵּתִים. מֵעֲדוּת – עֲדוּת מָמוֹן וְעֲדוּת נְפָשׁוֹת. חוֹלֶה – נִכְנָס לְבַקְּרוֹ. הָיָה לוֹ חוֹלֶה – אֵינוֹ נִכְנָס וּמְבַקְּרוֹ, וְשׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ. הָיָה כֹּהֵן – זוֹרֵק עָלָיו דַּם חַטָּאתוֹ וְדַם אֲשָׁמוֹ מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, וְרוֹחֵץ עִמּוֹ בַּמֶּרְחָץ, וְיָשַׁן עִמּוֹ בַּמִּטָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַל הַקְּטַנָּה בִּימוֹת הַחַמָּה וְעַל הַגְּדוֹלָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, רוֹחֵץ עִמּוֹ בְּאַמְבָּטִי גְּדוֹלָה וּמַזִּיעַ עִמּוֹ בַּמֶּרְחָץ קְטַנָּה.

ב,ח הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ בִּפְנֵי שְׁבִיעִית – לֹא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַנְּטִיעוֹת. בַּשְּׁבִיעִית – יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְאוֹכֵל מִן הַנְּטִיעוֹת.

ב,ט ׳דָּבָר זֶה הֶקְדֵּשׁ׳, וַאֲכָלָהּ, בֵּין הוּא בֵּין חֲבֵרוֹ – הֲרֵי זֶה מָעַל, לְפִיכָךְ יֵשׁ לָהּ פִּדְיוֹן. אִם אָמַר: ׳הֲרֵי הוּא עָלַי׳, וַאֲכָלָהּ – מָעַל

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בְּטוֹבַת הֲנָאָתוֹ. אָכְלָהּ אַחֵר – הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל, לְפִיכָךְ אֵין לָהּ פִּדְיוֹן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זֶה לֹא מָעַל, וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁנִדְרוּ קֹדֶם לְהֶפְקֵרוֹ.

ב,י כְּשֵׁם שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לְדוּר בֶּחָצֵר, כָּךְ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין לְדוּר בַּמָּבוֹי. כְּשֵׁם שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִין לְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִין, כָּךְ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין לְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה.

ב,יא הָיָה אֶחָד מֵהֶן רָאוּי לְהַדִּיר אֲחֵרִים הֲנָאָה עַל חֶלְקוֹ – כּוֹפִין אֶת הָרָגִיל לְמְכוֹר אֶת חֶלְקוֹ. רְחָבָה שֶׁדַּרְכָּהּ הָרַבִּים מַפְסֶקֶתָה – הֲרֵי הוּא שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל, אֵין דֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקֶתָהּ – הֲרֵי הוּא שֶׁל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר.

ב,יב הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵעִירוֹ אוֹ מִבְּנֵי עִירוֹ, וּבָא אַחֵר וְיָשַׁב שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם – מֻתָּר בּוֹ. מִיּוֹשְׁבֵי עִירוֹ וּבָא אַחֵר וְיָשַׁב שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם – אָסוּר בּוֹ. הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ בְּפָנָיו – אֵין נִשְׁאָלִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו, שֶׁלֹּא בְּפָנָיו – נִשְׁאָלִין לוֹ בְּפָנָיו וְלֹא בְּפָנָיו.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א הַנּוֹדֵר מִן הַתַּבְשִׁיל – אָסוּר בְּצָלִי וּבַשְּׁלָקוֹת וּבְמָבְשָׁל וְאָסוּר בָּאֵימְרוֹת רַכּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהַחוֹלִים אוֹכְלִין בָּהֶן פִּתָּן.

ג,ב הַנּוֹדֵר מִן הַיּוֹרֵד לִקְדָרָה – מֻתָּר בְּיוֹרֵד לְאִלְפָּס. בְּיוֹרֵד לְאִלְפָּס – אָסוּר בְּיוֹרֵד לִקְדָרָה. מִן הַנַּעֲשִׂין בִּקְדָרָה – מֻתָּר בַּנַּעֲשִׂין בָּאִלְפָּס. מִן הַנַּעֲשִׂין בָּאִלְפָּס – מֻתָּר בַּנַּעֲשִׂין בִּקְדָרָה. מִן הַיּוֹרֵד לַתַּנּוּר – אֵין אָסוּר אֶלָּא מִן הַפַּת בִּלְבַד. מִן הַנַּעֲשִׂין בַּתַּנּוּר – אָסוּר בְּכָל הַנַּעֲשִׂין בַּתַּנּוּר. הַנּוֹדֵר מִן הַקָּיִם – מֻתָּר בַּגְּבִינָה. מִן הַגְּבִינָה – מֻתָּר בַּקָּיִם. הַנּוֹדֵר מִן הָרוֹטֶב – מֻתָּר בַּקִּיפָּה. מִן הַקִּיפָּה – מֻתָּר בָּרוֹטֶב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָמַר ׳קוֹנָם בָּשָׂר שֶׁאֲנִי טוֹעֵם׳ – אָסוּר בּוֹ בְּרָטֵבוֹ וּבַקִּיפָּה. ׳מִן הַשֶּׁמֶן׳ – מֻתָּר בְּשֶׁמֶן שְׁמִשְׁמִין. וּמָקוֹם שֶׁמִּסְתַּפְּקִין בְּשֶׁמֶן שְׁמִשְׁמִין – אָסוּר אַף בְּשֶׁמֶן שְׁמִשְׁמִין.

הַשָּׁלֵם

ג,ג רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: כָּל שֵׁשֶׁם תּוֹלַדְתּוֹ קְרוּיָה עָלָיו וְנָדַר מִמֶּנּוּ – אָסוּר כַּיּוֹצֵא בּוֹ. מִן הַיּוֹצֵא הֵימֶנּוּ – אָסוּר בּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל וְדֶרֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לֶאֱכוֹל, וְנָדַר הֵימֶנּוּ – מֻתָּר בַּיּוֹצֵא הֵימֶנּוּ. מִן הַיּוֹצֵא הֵימֶנּוּ – מֻתָּר בּוֹ. אֶת שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, אֲבָל דֶּרֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לֶאֱכוֹל וְנָדַר מִמֶּנּוּ, לֹא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא בְּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ.

ג,ד הַנּוֹדֵר מִן הַצֶּמֶר – מֻתָּר בַּפִּשְׁתָּן. מִן הַפִּשְׁתָּן – מֻתָּר בַּצֶּמֶר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִתְכַּסּוֹת, וְדֶרֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְהִתְכַּסּוֹת, וְנָדַר הֵימֶנּוּ – אָסוּר בַּיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. מִן הַיּוֹצֵא הֵימֶנּוּ – אָסוּר בּוֹ. אֶת שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִתְכַּסּוֹת וְאֵין דֶּרֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְהִתְכַּסּוֹת, וְנָדַר הֵימֶנּוּ – מֻתָּר בַּיּוֹצֵא הֵימֶנּוּ. מִן הַיּוֹצֵא הֵימֶנּוּ – מֻתָּר בּוֹ. אֶת שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִתְכַּסּוֹת, אֲבָל דֶּרֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְהִתְכַּסּוֹת וְנָדַר מִמֶּנּוּ – לֹא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא בַּיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ.

ג,ה הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר – אָסוּר בְּכָל מִין בָּשָׂר. אָסוּר בָּרֹאשׁ וּבָרַגְלַיִם וּבַקְּרָבִים וּבַקֻּנָּה וּבָעוֹפוֹת, וּמֻתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר אָסוּר בְּכָל מִין בָּשָׂר, וּמֻתָּר בָּרֹאשׁ וּבָרַגְלַיִם וּבַקְּרָבִים, וּבַקֻּנָּה, וּבָעוֹפוֹת, וּמֻתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: קְרֵבַיִן לָאו בָּשָׂר וְאָכְלֵיהוֹן לָאו אֱינָשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: קוֹנָם דָּג שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אָסוּר בַּגְּדוֹלִים וּמֻתָּר בַּקְּטַנִּים, דָּגִים שֶׁאֲנִי טוֹעֵם – אָסוּר בַּגְּדוֹלִים וְאָסוּר בַּקְּטַנִּים.

ג,ו הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק בַּשְּׁבִיעִית – אָסוּר בְּיֶרְקוֹת שָׂדֶה. מִן הַדְּלוּעִין – אֵין אָסוּר אֶלָּא דְּלַעַת יְוָנִית בִּלְבַד. מִן הַכְּרוּב – אָסוּר בָּאִסְפַּרְגִּיס. מִן הָאִסְפַּרְגִּיס – מֻתָּר בַּכְּרוּב. מִן הַכְּרִישִׁין, מָקוֹם שֶׁקּוֹרִין לָקַפְלוּטוֹת כְּרִישִׁין – אָסוּר בְּקַפְלוּטוֹת. מִן הַקַּפְלוּטוֹת – מֻתָּר בַּכְּרִישִׁין. מִן הַבְּצָלִים – אָסוּר בִּבְנֵי בְצָלִין. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. מִבְּנֵי בְצָלִים – מֻתָּר

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

בַּבְּצָלִים. מִן הָעֲדָשִׁים - אָסוּר בָּאֲשִׁישִׁים. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. מִן הָאֲשִׁישִׁים - מָתָר בָּעֲדָשִׁים. מִן הַשּׁוּם - אָסוּר בַּמִּקְפָּה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בַּמִּקְפָּה. בַּמִּקְפָּה - מָתָר בַּשּׁוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קוֹנָם גְּרִיס שֶׁאֲנִי טוֹעֵם - מָתָר בַּחַיִּין וְאָסוּר בַּמְבֻשָּׁלִים. חִטָּה שֶׁאֲנִי טוֹעֵם - מָתָר לָכוֹס וְאָסוּר לֶאֱפוֹת. חִטִּין שֶׁאֲנִי טוֹעֵם - אָסוּר לָכוֹס וְאָסוּר לֶאֱפוֹת.

ישעיהו פרק כח

א הוֹי עֲטֶרֶת גֵּאוּת שִׁכֹּרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ נֹבֵל צְבִי
תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא־שְׁמָנִים הַלְוּמֵי
יָיִן: **ב** הִנֵּה חָזָק וְאַמִּיץ לַאדֹנָי כְּזֶרֶם בָּרָד שַׂעַר
קָטֶב כְּזֶרֶם מַיִם כַּבִּירִים שֹׁטְפִים הִנִּיחַ לָאָרֶץ
בְּיָד: **ג** בְּרַגְלַיִם תִּרָּמַסְנָה עֲטֶרֶת גֵּאוּת שִׁכּוֹרֵי
אֶפְרָיִם: **ד** וְהָיְתָה צִיצַת נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר
עַל־רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים כְּבִכּוּרָה בְּטֶרֶם קַיִץ אֲשֶׁר
יִרְאֶה הָרֹאֶה אוֹתָהּ בְּעוֹדָהּ בְּכַפּוֹ יִבְלָעֶנָּה:
{ס} **ה** בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲטֶרֶת
צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ: **ו** וּלְרוּחַ
מִשְׁפָּט לַיּוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט וְלִגְבוּרָה מְשִׁיבֵי
מִלְחָמָה שָׁעְרָה: {ס} **ז** וְגַם־אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגּוּ
וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ כֹּהֵן וְנָבִיא שָׁגּוּ בַשֵּׁכָר נִבְלְעוּ מִן־
הַיַּיִן תָּעוּ מִן־הַשֵּׁכָר שָׁגּוּ בָּרְאֶה פָּקוּ
פְּלִילִיָּה: **ח** כִּי כָּל־שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי
מָקוֹם: {פ}
ט אֶת־מִי יוֹרֶה דֵּעָה וְאֶת־מִי יָבִין שְׁמוּעָה גְּמוּלֵי
מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם: **י** כִּי צָו לָצָו צָו לָצָו קָו לָקָו
קָו לָקָו זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם: **יא** כִּי בְּלַעֲגֵי שָׂפָה
וּבְלָשׁוֹן אַחֶרֶת יְדַבֵּר אֶל־הָעָם הַזֶּה: **יב** אֲשֶׁר |
אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה הָנִיחוּ לֶעָיֵף וְזֹאת
הַמַּרְגֵּעָה וְלֹא אָבוּא שְׁמוֹעַ: **יג** וְהָיָה לָהֶם דְּבַר־
יְהוָה צָו לָצָו צָו לָצָו קָו לָקָו קָו לָקָו זְעֵיר שָׁם זְעֵיר
שָׁם לְמַעַן יֵלְכוּ וְכָשְׁלוּ אָחוֹר וְנִשְׁבָּרוּ וְנוֹקְשׁוּ
וְנִלְכָּדוּ: {פ}
יד לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה אַנְשֵׁי לָצוֹן מֹשְׁלֵי הָעָם
הַזֶּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם: **טו** כִּי אֲמַרְתֶּם כָּרַתְנוּ
בְרִית אֶת־מָוֶת וְעִם־שְׁאוֹל עָשִׂינוּ חֹזֶה
שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי־יעבר [יַעֲבֹר] לֹא יְבוֹאֵנוּ כִּי
שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ וּבַשֶּׁקֶר נִסְתָּרְנוּ: {פ}
טז לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן אֶבֶן
אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת יִקְרַת מוּסָּד מוּסָּד הַמַּאֲמִין לֹא
יָחִישׁ: **יז** וְשַׂמְתִּי מִשְׁפָּט לְקָו וּצְדָקָה לְמִשְׁקֶלֶת
וְיָעָה בָּרָד מַחְסֵה כָזָב וְסֵתֶר מַיִם יִשְׁטֹפוּ:
{ס} **יח** וְכֻפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת־מָוֶת וְחָזוּתְכֶם אֶת־
שְׁאוֹל לֹא תָקוּם שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי יַעֲבֹר וְהְיִיתֶם לוֹ
לְמִרְמָס: **יט** מִדֵּי עָבְרוֹ יִקַּח אֶתְכֶם כִּי־בַבֹּקֶר
בַּבֹּקֶר יַעֲבֹר בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְהָיָה רַק־זְוָעָה הָבִין
שְׁמוּעָה: **כ** כִּי־קָצַר הַמַּצָּע מֵהִשְׁתָּרַע וְהַמַּסֵּכָה
צָרָה כְּהִתְכַּנֵּס: **כא** כִּי כְהַר־פְּרָצִים יָקוּם יְהוָה
כְּעֵמֶק בְּגִבְעוֹן יִרְגָּז לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ זָר מַעֲשֵׂהוּ
וְלַעֲבֹד עֲבֹדָתוֹ נָכְרִיָּה עֲבֹדָתוֹ: **כב** וְעַתָּה אַל־
תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן־יֶחְזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם כִּי־כָלָה וְנֶחֱרָצָה
שָׁמַעְתִּי מֵאֵת אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת עַל־כָּל־הָאָרֶץ:
{פ}
כג הַאֲזִינוּ וְשִׁמְעוּ קוֹלִי הַקְשִׁיבוּ וְשִׁמְעוּ
אִמְרָתִי: **כד** הֲכָל הַיּוֹם יַחֲרֹשׁ הֶחֹרֵשׁ לִזְרֹעַ יְפַתַּח
וְישַׁדֵּד אַדְמָתוֹ: **כה** הֲלוֹא אִם־שִׁוָּה פָּנֶיהָ וְהֵפִיץ
קֶצַח וְכַמֹּן יְזָרֵק וְשָׂם חִטָּה שׂוֹרָה וּשְׂעֹרָה נִסְמָן
וְכֻסֶּמֶת גְּבֻלָתוֹ: **כו** וְיִסְרוֹ לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהָיו
יוֹרֶנּוּ: **כז** כִּי לֹא בֶחָרוּץ יוּדַשׁ קֶצַח וְאוֹפַן עֲגָלָה
עַל־כַּמֹּן יוּסָּב כִּי בַמַּטֶּה יֶחָבֶט קֶצַח וְכַמֹּן
בַּשָּׁבֶט: **כח** לֶחֶם יוּדָק כִּי לֹא לָנֶצַח אָדוֹשׁ יְדוּשֶׁנּוּ
וְהָמַם גִּלְגַּל עֶגְלָתוֹ וּפָרָשָׁיו לֹא יְדֻקֶּנּוּ: **כט** גַּם־
זֹאת מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת יָצָאָה הִפְלִא עֵצָה הִגְדִּיל
תּוּשִׁיָּה: {פ}

ישעיהו פרק כט

א הַזּוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָּוִד סְפוּ שָׁנָה
עַל־שָׁנָה חַגִּים יִנְקֹפוּ: **ב** וַהֲצִיקוֹתִי לַאֲרִיאֵל
וְהָיְתָה תַאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה וְהָיְתָה לִי
כַּאֲרִיאֵל: **ג** וְחָנֵיתִי כַדּוּר עָלַיִךְ וְצַרְתִּי עָלַיִךְ מֻצָּב
וַהֲקִימֹתִי עָלַיִךְ מְצֻרֹת: **ד** וְשָׁפַלְתְּ מֵאֶרֶץ תְּדַבֵּרִי
וּמֵעָפָר תִּשַּׁח אִמְרָתֵךְ וְהָיָה כְּאוֹב מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ
וּמֵעָפָר אִמְרָתֵךְ תְּצַפְצֵף: **ה** וְהָיָה כְּאָבָק דַּק הֲמוֹן
זָרָיִךְ וּכְמֹץ עֹבֵר הֲמוֹן עָרִיצִים וְהָיָה לְפֶתַע
פִּתְאֹם: **ו** מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּפָּקֵד בְּרַעַם
וּבְרַעַשׁ וְקוֹל גָּדוֹל סוּפָה וּסְעָרָה וְלַהַב אֵשׁ
אוֹכֵלָה: **ז** וְהָיָה כַּחֲלוֹם חֲזוֹן לַיְלָה הֲמוֹן כָּל־הַגּוֹיִם
הַצֹּבְאִים עַל־אֲרִיאֵל וְכָל־צֹבֶיהָ וּמְצֻדָתָהּ
וְהַמְּצִיקִים לָהּ: **ח** וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יַחֲלֹם הָרָעֵב וְהִנֵּה
אוֹכֵל וְהֵקִיץ וְרֵיקָה נַפְשׁוֹ וְכַאֲשֶׁר יַחֲלֹם הַצָּמֵא
וְהִנֵּה שׁוֹתֶה וְהֵקִיץ וְהִנֵּה עָיֵף וְנַפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה כֵּן
יִהְיֶה הֲמוֹן כָּל־הַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים עַל־הַר צִיּוֹן: {פ}
ט הִתְמַהְמְהוּ וּתְמָהוּ הִשְׁתַּעַשְׁעוּ וְשׁוּעוּ שֻׁכְרוּ
וְלֹא־יַיִן נָעוּ וְלֹא שֵׁכָר: **י** כִּי־נָסַךְ עֲלֵיכֶם יְהוָה רוּחַ
תַּרְדֵּמָה וַיְעַצֵּם אֶת־עֵינֵיכֶם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־
רָאשֵׁיכֶם הַחֹזִים כִּסָּה: **יא** וַתִּהְיִ לָכֶם חָזוּת הַכֹּל
כִּדְבְרֵי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ אֹתוֹ אֶל־יוֹדֵעַ
הספר סֵפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא־זֶה וְאָמַר לֹא אוּכַל
כִּי חָתוּם הוּא: **יב** וְנִתַּן הַסֵּפֶר עַל אֲשֶׁר לֹא־יָדַע
סֵפֶר לֵאמֹר קְרָא נָא־זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר:
{ס} **יג** וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו
וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם
אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה: **יד** לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף
לְהַפְלִיא אֶת־הָעָם־הַזֶּה הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה
חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבֹנָיו תִּסְתַּתָּר: {ס} **טו** הַזּוֹי
הַמַּעֲמִיקִים מֵיְהוָה לַסְתֵּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ
מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יְדָעֵנוּ: **טז** הַפְכְּכֶם
אִם־כְּחֹמֶר הַיֹּצֵר יֵחָשֵׁב כִּי־יֹאמַר מַעֲשֶׂה לְעֹשֵׂהוּ
לֹא עָשָׂנִי וְיֵצֶר אָמַר לְיֹצְרוֹ לֹא הֵבִין: **יז** הֲלוֹא־עוֹד
מְעַט מִזְעָר וְשָׁב לְבָנוֹן לַכַּרְמֶל וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר
יֵחָשֵׁב: **יח** וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם־הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי־
סֵפֶר וּמֵאֲפֵל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים
תִּרְאֶינָה: **יט** וְיָסְפוּ עֲנָוִים בַּיהוָה שִׂמְחָה וְאֶבְיוֹנֵי
אָדָם בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ: **כ** כִּי־אָפֵס עָרִיץ
וְכָלָה לֵץ וְנִכְרְתוּ כָּל־שֹׁקְדֵי אָוֶן: **כא** מַחֲטִיאֵי
אָדָם בְּדָבָר וְלַמּוֹכִיחַ בַּשַּׁעַר יְקֹשֵׁוּן וַיַּטּוּ בַתֹּהוּ
צַדִּיק: {פ}
כב לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה
אֶת־אַבְרָהָם לֹא־עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עַתָּה פָּנָיו
יֶחֱוָרוּ: **כג** כִּי בְּרְאֹתוֹ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יָדַי בְּקִרְבּוֹ
יַקְדִּישׁוּ שְׁמִי וְהִקְדִּישׁוּ אֶת־קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת־
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ: **כד** וְיָדְעוּ תְעֵי־רוּחַ בִּינָה
וְרוֹגְנִים יִלְמְדוּ־לֶקַח: {ס}

ישעיהו פרק ל

א הַזּוֹי בָּנִים סוֹרְרִים נְאֻם־יְהוָה לַעֲשׂוֹת עֵצָה וְלֹא
מִנִּי וְלִנְסֹךְ מַסֵּכָה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סְפוֹת חַטָּאת
עַל־חַטָּאת: **ב** הַהֹלְכִים לָרֶדֶת מִצְרַיִם וּפִי לֹא
שָׁאָלוּ לָעוֹז בְּמָעוֹז פַּרְעֹה וְלַחְסוֹת בְּצֵל
מִצְרָיִם: **ג** וְהָיְתָה לָכֶם מָעוֹז פַּרְעֹה לְבֹשֶׁת וְהֶחָסוּת
בְּצֵל־מִצְרַיִם לִכְלִמָּה: **ד** כִּי־הָיוּ בְצֹעַן שָׂרָיו
וּמַלְאָכָיו חָנֵס יַגִּיעוּ: **ה** כֹּל הֹבִאישׁ עַל־עַם לֹא־
יוֹעִילוּ לָמוֹ לֹא לְעֵזֶר וְלֹא לְהוֹעִיל כִּי לְבֹשֶׁת וְגַם־
לְחֶרְפָּה: {ס} **ו** מַשָּׂא בַּהֲמוֹת נֶגֶב בְּאֶרֶץ צָרָה
וְצוּקָה לָבִיא וְלַיִשׁ מֵהֶם אֶפְעֶה וְשָׂרָף מְעוֹפֵף
יִשְׂאוּ עַל־כֶּתֶף עֲיָרִים חֵילֵהֶם וְעַל־דַּבֶּשֶׁת גְּמַלִּים

אוֹצְרֹתָם עַל־עַם לֹא יוֹעִילוּ: **ז** וּמִצְרַיִם הֶבֶל וָרִיק
יַעְזֹרוּ לָכֵן קָרָאתִי לָזֹאת רַהַב הֵם שָׁבֶת: **ח** עַתָּה
בּוֹא כָתְבָה עַל־לוּחַ אִתָּם וְעַל־סֵפֶר חֻקָּהּ וּתְהִי
לְיוֹם אַחֲרוֹן לָעַד עַד־עוֹלָם: **ט** כִּי עַם מְרִי הוּא
בָּנִים כְּחָשִׁים בָּנִים לֹא־אָבוּ שְׁמוֹעַ תּוֹרַת
יְהוָה: **י** אֲשֶׁר אָמְרוּ לָרֹאִים לֹא תִרְאוּ וְלַחוֹזִים לֹא
תֶחֱזוּ־לָנוּ נְכֹחוֹת דַּבְּרוּ־לָנוּ חֲלָקוֹת חֲזוּ
מַהֲתַלוֹת: **יא** סוּרוּ מִנֵּי־דֶרֶךְ הַטּוּ מִנֵּי־אֹרַח
הַשְׁבִּיתוּ מִפָּנֵינוּ אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: {ס} **יב** לָכֵן
כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יַעַן מָאַסְכֶם בַּדָּבָר הַזֶּה
וַתִּבְטְחוּ בְּעֹשֶׁק וְנָלוֹז וַתִּשָּׁעֲנוּ עָלָיו: **יג** לָכֵן יִהְיֶה
לָכֶם הֶעָוֹן הַזֶּה כְּפֶרֶץ נֹפֵל נִבְעֶה בְּחוֹמָה נִשְׂגָּבָה
אֲשֶׁר־פִּתְאֹם לְפֶתַע יָבוֹא שִׁבְרָהּ: **יד** וּשְׁבָרָהּ
כִּשְׁבֹּר נֶבֶל יוֹצְרִים כָּתוּת לֹא יַחְמֹל וְלֹא־יִמְצֵא
בְּמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד וְלַחְשׂף מַיִם
מִגֶּבֶא: {ס} **טו** כִּי כֹה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּבָה וָנַחַת תִּוָּשֵׁעוּן בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה
תִּהְיֶה גְּבוּרַתְכֶם וְלֹא אֲבִיתֶם: **טז** וַתֹּאמְרוּ לֹא־כִי
עַל־סוּס נָנוּס עַל־כֵּן תְּנוּסוּן וְעַל־קַל נִרְכָּב עַל־כֵּן
יַקֲלוּ רֹדְפֵיכֶם: **יז** אֶלֶף אֶחָד מִפְּנֵי גַּעֲרַת אֶחָד
מִפְּנֵי גַּעֲרַת חֲמִשָּׁה תָּנֻסוּ עַד אִם־נוֹתַרְתֶּם כַּתֹּרֶן
עַל־רֹאשׁ הָהָר וְכַנֵּס עַל־הַגִּבְעָה: **יח** וְלָכֵן יְחַכֶּה
יְהוָה לַחֲנַנְכֶם וְלָכֵן יָרוּם לְרַחֶמְכֶם כִּי־אֱלֹהֵי
מִשְׁפָּט יְהוָה אַשְׁרֵי כָּל־חוֹכֵי לוֹ: {פ}
יט כִּי־עַם בְּצִיּוֹן יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלִַם בָּכוֹ לֹא־תִבְכֶּה
חָנוֹן יָחְנְךָ לְקוֹל זַעֲקֶךָ כְּשָׁמְעָתוֹ עָנָךְ: **כ** וְנָתַן
לָכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צָר וּמַיִם לָחַץ וְלֹא־יְכַנֵּף עוֹד
מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת־מוֹרֶיךָ: **כא** וְאָזְנֶיךָ
תִּשְׁמַעְנָה דָּבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר זֶה הַדֶּרֶךְ לְכוּ בּוֹ
כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ: **כב** וְטִמֵּאתֶם אֶת־
צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְאֶת־אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֶךָ
תְּזָרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹּאמַר לוֹ: **כג** וְנָתַן מְטַר זַרְעֲךָ
אֲשֶׁר־תִּזְרַע אֶת־הָאֲדָמָה וְלֶחֶם תְּבוּאַת הָאֲדָמָה
וְהָיָה דָּשֵׁן וְשָׁמֵן יִרְעֶה מִקְנֶיךָ בַּיּוֹם הַהוּא כַּר
נִרְחָב: **כד** וְהָאֲלָפִים וְהָעָיִרִים עֹבְדֵי הָאֲדָמָה
בְּלִיל חָמִיץ יֹאכֵלוּ אֲשֶׁר־זֹרֶה בָּרַחַת
וּבַמִּזְרֶה: **כה** וְהָיָה | עַל־כָּל־הַר גָּבֹהַּ וְעַל כָּל־
גִּבְעָה נִשָּׂאָה פְּלָגִים יִבְלֵי־מָיִם בְּיוֹם הֶרֶג רָב
בִּנְפֹּל מִגְדָּלִים: **כו** וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר
הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת
הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבֹשׁ יְהוָה אֶת־שֶׁבֶר עַמּוֹ וּמַחַץ
מַכָּתוֹ יִרְפָּא: {פ}
כז הִנֵּה שֵׁם־יְהוָה בָּא מִמֶּרְחָק בֹּעֵר אַפּוֹ וְכֹבֶד
מַשָּׂאָה שְׂפָתָיו מָלְאוּ זַעַם וּלְשׁוֹנוֹ כְּאֵשׁ
אֹכָלֶת: **כח** וְרוּחוֹ כְּנַחַל שׁוֹטֵף עַד־צַוָּאר יֶחֱצֶה
לַהֲנָפָה גּוֹיִם בְּנָפַת שָׁוְא וְרֶסֶן מַתְעֶה עַל לְחָיֵי
עַמִּים: **כט** הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֶּשׁ־חָג
וְשִׂמְחַת לֵבָב כַּהוֹלֵךְ בֶּחָלִיל לָבוֹא בְהַר־יְהוָה
אֶל־צוּר יִשְׂרָאֵל: **ל** וְהִשְׁמִיעַ יְהוָה אֶת־הוֹד קוֹלוֹ
וְנַחַת זְרוֹעוֹ יַרְאֶה בְּזַעַף אַף וְלַהַב אֵשׁ אוֹכֵלָה
נֶפֶץ וָזֶרֶם וְאֶבֶן בָּרָד: **לא** כִּי־מִקּוֹל יְהוָה יֵחַת
אַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּה: **לב** וְהָיָה כָּל מַעֲבַר מַטֵּה
מוּסָדָה אֲשֶׁר יָנִיחַ יְהוָה עָלָיו בְּתֻפִּים וּבְכִנֹּרוֹת
וּבְמִלְחֲמוֹת תְּנוּפָה נִלְחַם־בָּה בָּם: **לג** כִּי־עָרוּךְ
מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה גַּם־הוּא הֵיא לַמֶּלֶךְ הוּכָן
הֶעְמִיק הִרְחִיב מְדֵרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת
יְהוָה כְּנַחַל גָּפְרִית בְּעֲרָה בָּהּ: {פ}

ישעיהו פרק לא

א הַוֹי הַיֹּרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה עַל־סוּסִים יִשָּׁעֵנוּ
וַיִּבְטְחוּ עַל־רֶכֶב כִּי רָב וְעַל פָּרָשִׁים כִּי־עָצְמוּ
מְאֹד וְלֹא שָׁעוּ עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוָה לֹא
דָרָשׁוּ: **ב** וְגַם־הוּא חָכָם וַיָּבֵא רָע וְאֶת־דְּבָרָיו לֹא
הֵסִיר וְקָם עַל־בֵּית מְרֵעִים וְעַל־עֶזְרַת פֹּעֲלֵי
אָוֶן: **ג** וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא־אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא־
רוּחַ וַיהוָה יַטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזֻר וְיַחְדָּו
כֻּלָּם יִכְלְיוּן: {ס} **ד** כִּי כֹה אָמַר־יְהוָה | אֲלַי
כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאַרְיֵה וְהַכְּפִיר עַל־טַרְפּוֹ אֲשֶׁר
יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רֹעִים מִקּוֹלָם לֹא יֵחָת וּמֵהֲמוֹנָם
לֹא יַעֲנֶה כֵּן יֵרַד יְהוָה צְבָאוֹת לִצְבֹּא עַל־הַר־צִיּוֹן
וְעַל־גִּבְעָתָהּ: **ה** כְּצִפֳּרִים עָפוֹת כֵּן יָגֵן יְהוָה
צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלִָם גָּנוֹן וְהַצֵּיל פָּסֹחַ
וְהִמְלִיט: **ו** שׁוּבוּ לַאֲשֶׁר הֶעְמִיקוּ סָרָה בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: **ז** כִּי בַּיּוֹם הַהוּא יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי
כַסְפּוֹ וֵאלִילֵי זְהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ לָכֶם יְדֵיכֶם
חֵטְא: **ח** וְנָפַל אַשּׁוּר בְּחֶרֶב לֹא־אִישׁ וְחֶרֶב לֹא־
אָדָם תְּאכְלֶנּוּ וְנָס לוֹ מִפְּנֵי־חֶרֶב וּבַחוּרָיו לָמַס
יִהְיוּ: **ט** וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבוֹר וְחַתּוּ מִנֵּס שָׂרָיו
נְאֻם־יְהוָה אֲשֶׁר־אוּר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ
בִּירוּשָׁלִָם: {פ}

ישעיהו פרק לב

א הֵן לְצֶדֶק יִמְלֹךְ־מֶלֶךְ וּלְשָׂרִים לְמִשְׁפָּט
יָשֹׂרוּ: **ב** וְהָיָה־אִישׁ כְּמַחֲבֵא־רוּחַ וְסֵתֶר זָרֶם
כְּפַלְגֵי־מַיִם בְּצִיּוֹן כְּצֵל סֶלַע־כָּבֵד בְּאֶרֶץ
עֲיֵפָה: **ג** וְלֹא תִשְׁעֶינָה עֵינֵי רֹאִים וְאָזְנֵי שֹׁמְעִים
תְּקַשֵּׁבְנָה: **ד** וּלְבַב נְמְהָרִים יָבִין לָדָעַת וּלְשׁוֹן
עִלְּגִים תְּמַהֵר לְדַבֵּר צָחוֹת: **ה** לֹא־יִקָּרֵא עוֹד
לְנָבָל נָדִיב וּלְכִילַי לֹא יֵאָמֵר שׁוֹעַ: **ו** כִּי נָבָל נְבָלָה
יְדַבֵּר וְלִבּוֹ יַעֲשֶׂה־אָוֶן לַעֲשׂוֹת חֹנֶף וּלְדַבֵּר אֶל־
יְהוָה תּוֹעָה לְהָרִיק נֶפֶשׁ רָעֵב וּמַשְׁקֵה צָמֵא
יַחְסִיר: **ז** וְכֵלַי כֵּלָיו רָעִים הוּא זִמּוֹת יָעָץ לְחַבֵּל
עֲנוּם עֲנִיִּים בְּאִמְרֵי־שֶׁקֶר וּבְדַבֵּר אֶבְיוֹן
מִשְׁפָּט: **ח** וְנָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ וְהוּא עַל־נְדִיבוֹת
יָקוּם: {ס} **ט** נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת קֻמְנָה שְׁמַעְנָה קוֹלִי
בָּנוֹת בְּטֹחוֹת הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי: **י** יָמִים עַל־שָׁנָה
תִּרְגַּזְנָה בְּטֹחוֹת כִּי כָלָה בָצִיר אֹסֶף בְּלִי
יָבוֹא: **יא** חִרְדוּ שַׁאֲנַנּוֹת רְגָזָה בְּטֹחוֹת פְּשֹׁטָה
וְעֶרָה וַחֲגֹרָה עַל־חַלָּצָיִם: **יב** עַל־שָׁדַיִם סֹפְדִים
עַל־שְׁדֵי־חֶמֶד עַל־גֶּפֶן פֹּרִיָּה: **יג** עַל אַדְמַת עַמִּי
קוֹץ שָׁמִיר תַּעֲלֶה כִּי עַל־כָּל־בָּתֵּי מָשׂוֹשׂ קִרְיָה
עַלִּיזָה: **יד** כִּי־אַרְמוֹן נָטֹשׁ הֲמוֹן עִיר עֻזֶּב עֹפֶל
וָבַחַן הָיָה בְעַד מְעָרוֹת עַד־עוֹלָם מְשׂוֹשׂ פְּרָאִים
מִרְעֵה עֲדָרִים: **טו** עַד־יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם
וְהָיָה מִדְבָּר לַכַּרְמֶל וכרמל וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר
יֵחָשֵׁב: **טז** וְשָׁכַן בַּמִּדְבָּר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בַּכַּרְמֶל
תֵּשֵׁב: **יז** וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת
הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד־עוֹלָם: **יח** וְיָשַׁב עַמִּי
בִּנְוֵה שָׁלוֹם וּבְמִשְׁכְּנוֹת מִבְטָחִים וּבְמְנוּחֹת
שַׁאֲנַנּוֹת: **יט** וּבָרַד בְּרֶדֶת הַיָּעַר וּבַשְּׁפָלָה תִּשְׁפַּל
הָעִיר: **כ** אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל־כָּל־מָיִם מְשַׁלְּחֵי
רֶגֶל־הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר: {ס}

ישעיהו פרק לג

א הַוֹי שׁוֹדֵד וְאַתָּה לֹא שָׁדוּד וּבוֹגֵד וְלֹא־בָגְדוּ בּוֹ
כַּהֲתַמְּךָ שׁוֹדֵד תּוּשַׁד כַּנִּלְתְּךָ לִבְגֹּד יִבְגְּדוּ־בָךְ:
{ס} **ב** יְהוָה חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים
אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה: **ג** מִקּוֹל הָמוֹן נָדְדוּ

עַמִּים מֵרוֹמְמֹתֶךָ נָפְצוּ גּוֹיִם: **ד** וְאֻסַּף שְׁלָלְכֶם
אֹסֶף הֶחָסִיל כְּמַשַּׁק גֵּבִים שֹׁקֵק בּוֹ: **ה** נִשְׂגָּב
יְהוָה כִּי שֹׁכֵן מָרוֹם מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה: **ו** וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן יְשׁוּעֹת חָכְמַת
וָדָעַת יִרְאַת יְהוָה הִיא אוֹצָרוֹ: {פ}
ז הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חֻצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר
יִבְכָיוּן: **ח** נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח הֵפֵר
בְּרִית מָאַס עָרִים לֹא חָשַׁב אֱנוֹשׁ: **ט** אָבַל
אֻמְלְלָה אָרֶץ הֻחְפִּיר לְבָנוֹן קָמַל הָיָה הַשָּׁרוֹן
כָּעֲרָבָה וְנֹעַר בָּשָׁן וְכַרְמֶל: {ס} **י** עַתָּה אָקוּם
יֹאמַר יְהוָה עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא: **יא** תַּהֲרוּ
חֲשַׁשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ רוּחֲכֶם אֵשׁ תְּאכַלְכֶם: **יב** וְהָיוּ
עַמִּים מִשְׂרְפוֹת שֵׂיד קוֹצִים כִּסוּחִים בָּאֵשׁ יִצָּתּוּ:
{פ}
יג שִׁמְעוּ רְחוֹקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וּדְעוּ קְרוֹבִים
גְּבֻרָתִי: **יד** פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים אָחֲזָה רְעָדָה
חֲנֵפִים מִי | יָגוּר לָנוּ אֵשׁ אוֹכְלָה מִי־יָגוּר לָנוּ
מוֹקְדֵי עוֹלָם: **טו** הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים
מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹת נוֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמָךְ בַּשֹּׁחַד
אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמַע דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת
בְּרָע: **טז** הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים
מִשְׂגַּבּוֹ לַחְמוֹ נִתָּן מֵימָיו נֶאֱמָנִים: **יז** מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ
תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מַרְחֹקִים: **יח** לִבְּךָ
יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּה סֹפֵר אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה סֹפֵר אֶת־
הַמִּגְדָּלִים: **יט** אֶת־עַם נוֹעָז לֹא תִרְאֶה עַם עִמְקֵי
שָׂפָה מִשְּׁמוֹעַ נִלְעַג לָשׁוֹן אֵין בִּינָה: **כ** חֲזֵה צִיּוֹן
קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן
אֹהֶל בַּל־יִצָּעֵן בַּל־יִסַּע יְתֵדֹתָיו לָנֶצַח וְכָל־חֲבָלָיו
בַּל־יִנָּתֵקוּ: **כא** כִּי אִם־שָׁם אַדִּיר יְהוָה לָנוּ מְקוֹם־
נְהָרִים יְאֹרִים רְחַבֵּי יָדָיִם בַּל־תֵּלֵךְ בּוֹ אֳנִי־שַׁיִט
וְצִי אַדִּיר לֹא יַעַבְרֶנּוּ: **כב** כִּי יְהוָה שֹׁפְטֵנוּ יְהוָה
מְחֹקְקֵנוּ יְהוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ: **כג** נִטְּשׁוּ
חַבָלָיִךְ בַּל־יְחַזְּקוּ כֵּן־תָּרְנָם בַּל־פָּרְשׂוּ נֵס אָז חֵלֵק
עַד־שָׁלָל מְרֻבֶּה פִּסְחִים בָּזְזוּ בָז: **כד** וּבַל־יֹאמַר
שָׁכֵן חָלִיתִי הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּהּ נְשֻׂא עָוֹן: {ס}

ישעיהו פרק לד

א קִרְבוּ גוֹיִם לִשְׁמֹעַ וּלְאֻמִּים הַקְשִׁיבוּ תִּשְׁמַע
הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ תֵּבֵל וְכָל־צֶאֱצָאֶיהָ: **ב** כִּי קֶצֶף
לַיהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם וְחֵמָה עַל־כָּל־צְבָאָם
הֶחֱרִימָם נְתָנָם לַטֶּבַח: **ג** וְחַלְלֵיהֶם יֻשְׁלָכוּ
וּפִגְרֵיהֶם יַעֲלֶה בָאְשָׁם וְנָמַסּוּ הָרִים
מִדָּמָם: **ד** וְנָמַקּוּ כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנָגֹלּוּ כַּסֵּפֶר
הַשָּׁמָיִם וְכָל־צְבָאָם יִבּוֹל כִּנְבֹל עָלֶה מִגֶּפֶן
וּכְנֹבֶלֶת מִתְּאֵנָה: **ה** כִּי־רָוְתָה בַשָּׁמַיִם חַרְבִּי הִנֵּה
עַל־אֱדוֹם תֵּרֵד וְעַל־עַם חֶרְמִי לְמִשְׁפָּט: **ו** חֶרֶב
לַיהוָה מָלְאָה דָם הֻדַּשְׁנָה מֵחֶלֶב מִדַּם כָּרִים
וְעַתּוּדִים מֵחֶלֶב כִּלְיוֹת אֵילִים כִּי זֶבַח לַיהוָה
בָּבְצָרָה וְטֶבַח גָּדוֹל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם: **ז** וְיָרְדוּ רְאֵמִים
עִמָּם וּפָרִים עִם־אַבִּירִים וְרָוְתָה אַרְצָם מִדָּם
וַעֲפָרָם מֵחֶלֶב יִדֶּשֶׁן: **ח** כִּי יוֹם נָקָם לַיהוָה שְׁנַת
שִׁלּוּמִים לְרִיב צִיּוֹן: **ט** וְנֶהְפְּכוּ נְחָלֶיהָ לְזֶפֶת
וַעֲפָרָהּ לְגָפְרִית וְהָיְתָה אַרְצָהּ לְזֶפֶת
בֹּעֵרָה: **י** לַיְלָה וְיוֹמָם לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם יַעֲלֶה
עַשְׁנָהּ מִדּוֹר לָדוֹר תֵּחָרֵב לְנֶצַח נְצָחִים אֵין עֹבֵר
בָּהּ: **יא** וְיָרְשׁוּהָ קָאַת וְקִפּוֹד וְינְשׁוֹף וְעֹרֵב יִשְׁכְּנוּ־
בָהּ וְנָטָה עָלֶיהָ קַו־תֹּהוּ וְאַבְנֵי־בֹהוּ: **יב** חֹרֶיהָ
וְאֵין־שָׁם מְלוּכָה יִקְרָאוּ וְכָל־שָׂרֶיהָ יִהְיוּ
אָפֶס: **יג** וְעָלְתָה אַרְמְנוֹתֶיהָ סִירִים קִמּוֹשׁ וָחוֹחַ
בְּמִבְצָרֶיהָ וְהָיְתָה נָוֶה תַּנִּים חָצִיר לִבְנוֹת

יַעֲנֶה: **יד** וּפָגְשׁוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְשָׂעִיר עַל־רֵעֵהוּ
יִקְרָא אַךְ־שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית וּמָצְאָה לָהּ
מָנוֹחַ: **טו** שָׁמָּה קִנְנָה קִפּוֹז וַתְּמַלֵּט וּבָקְעָה
וְדָגְרָה בְצִלָּהּ אַךְ־שָׁם נִקְבְּצוּ דַיּוֹת אִשָּׁה
רֵעוּתָהּ: **טז** דִּרְשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָה וּקְרָאוּ אַחַת
מֵהֵנָּה לֹא נֶעְדְּרָה אִשָּׁה רֵעוּתָהּ לֹא פָקָדוּ כִּי־פִי
הוּא צִוָּה וְרוּחוֹ הִוא קִבְּצָן: **יז** וְהִוא־הִפִּיל לָהֶן
גּוֹרָל וְיָדוֹ חִלְּקָתָה לָהֶם בַּקָּו עַד־עוֹלָם יִירָשׁוּהָ
לְדוֹר וָדוֹר יִשְׁכְּנוּ־בָהּ: {ס}

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת תזריע מצורע

יום **ראשון**	כט / 27	**לימוד יומי:** **בבלי:** מכות י"ט **ירושלמי:** יבמות כ"ה **תוספתא:** קידושין ב **נ"ך:** ישעיהו כח **משניות:** מנחות ח **זהר:** חלק ב עמ' רה-רו	**י"ד לעומר, ערב ראש חודש אייר** עלות השחר (72 דק) ... 4:37 | סו"ז תפילה ..... 10:22 נץ החמה ..... 5:55 | חצות היום ..... 12:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:26 | שקיעה ..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:15 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:29
יום **שני**	ל / 28	**לימוד יומי:** **בבלי:** מכות כ' **ירושלמי:** יבמות כ"ו **תוספתא:** קידושין ג **נ"ך:** ישעיהו כט **משניות:** מנחות ט **זהר:** חלק ב עמ' רז-רח	**א' דראש חודש אייר, ט"ו לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:35 | סו"ז תפילה ..... 10:22 נץ החמה ..... 5:54 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:25 | שקיעה ..... 7:16 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:15 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:29
יום **שלישי**	א / 29	**לימוד יומי:** **בבלי:** מכות כ"א **ירושלמי:** יבמות כ"ז **תוספתא:** קידושין ד **נ"ך:** ישעיהו ל **משניות:** מנחות י **זהר:** חלק ב עמ' רט-רי	**ב' דראש חודש אייר, ט"ז לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:34 | סו"ז תפילה ..... 10:21 נץ החמה ..... 5:53 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:24 | שקיעה ..... 7:17 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:30
יום **רביעי**	ב / 30	**לימוד יומי:** **בבלי:** מכות כ"ב **ירושלמי:** יבמות כ"ח **תוספתא:** קידושין ה **נ"ך:** ישעיהו לא **משניות:** מנחות יא **זהר:** חלק ב עמ' ריא-ריב	**י"ז לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:33 | סו"ז תפילה ..... 10:21 נץ החמה ..... 5:52 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:24 | שקיעה ..... 7:18 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:31
יום **חמישי**	ג / 1	**לימוד יומי:** **בבלי:** מכות כ"ג **ירושלמי:** יבמות כ"ט **תוספתא:** נדרים א **נ"ך:** ישעיהו לב **משניות:** מנחות יב **זהר:** חלק ב עמ' ריג-ריד	**י"ח לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:32 | סו"ז תפילה ..... 10:21 נץ החמה ..... 5:51 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:23 | שקיעה ..... 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:13 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:32
יום **ששי**	ד / 2	**לימוד יומי:** **בבלי:** מכות כ"ד **ירושלמי:** יבמות ל' **תוספתא:** נדרים ב **נ"ך:** ישעיהו לג **משניות:** מנחות יג **זהר:** חלק ב עמ' רטו-רטז	**י"ט לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:30 | סו"ז תפילה ..... 10:20 נץ החמה ..... 5:50 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:22 | שקיעה ..... 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:12 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:32 **הדלקת נרות** (40 דק): **6:39** (20 דק): **6:59**
שב"ק	ה / 3	**לימוד יומי:** **בבלי:** שבועות ב' **ירושלמי:** יבמות ל"א **תוספתא:** נדרים ג **נ"ך:** ישעיהו לד **משניות:** חלין א **זהר:** חלק ב עמ' ריז-ריח	**שבת קודש פרשת תזריע מצורע, כ' לעומר** עלות השחר (72 דק) ... 4:29 | סו"ז תפילה ..... 10:20 נץ החמה ..... 5:49 | חצות היום ..... 12:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:21 | שקיעה ..... 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:12 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:33 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:33**

יְמֵי הָעֹמֶר שֶׁנּוֹהֲגִים בָּהֶם כַּמָּה מִנְהָגֵי אֲבֵלוּת עַל תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אֵין זֶה כְּדֵי לְעוֹרֵר עַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה אֵצֶל הָאָדָם, אֶלָּא אַדְרַבָּה ! לְעוֹרֵר אוֹתוֹ עַל קְדֻשַּׁת הַיָּמִים הָאֵלּוּ, שֶׁיְּכוֹלִים לְהַגִּיעַ בָּהֶם אֶל קְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה, וּלְהִתְדַּבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, וְאִם יִתְנַהֵג בָּהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל כָּרָאוּי, יִזְכֶּה לַהֲפֹךְ אוֹתָם אֶל יְמֵי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה ! (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)